

Maatuslit naine

Robert
Heymanni

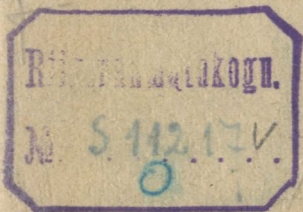
romaan meie päevilt.

394

SAATUSLIK NAINE

PRINTSESS
DUBINKA.

ROBERT HEYMANNI
romaan meie päevilt.

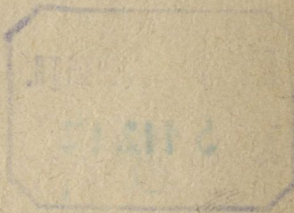

„Ringraadio“ Tallinn, 1928.

Kok. 05
20.1757

A/S „Ühiselu“ trükk, Tallinn, Pikk uul. 42.

1957

1. p e a t ü k k.

Auto peatus võõrastemaja ees. Uksehoidja ruttas juure, boyd tormasid välja.

Nikolai Tschersinski sammus Alexa kõrval läbi saali.

„Teie peate talle kirjutama,“ ütles mees tungivalt. „Alexa, saate aru? Teie ei aima, mis mängus on... ei, teie ei saa sellest aru. Tahan kolme kuu jooksul sama rikas olla kui vanasti — veel rikkam — võrratu rikas —“ ta tumedad, ovaalselt lõigatud silmad leekisid — „ehk teen omale lõpu!“

„Nikolai,“ kogeles noor, ilus naine, „Nikolai...“ Ta tegi paluva liigutuse, kuid teda silmitseti. Seepärast ulatas ta Tschersinskile käe ja sammus suletud silmil lifti juure.

Daami seljataga seisis tatarlane Krasnjak. Ida-Kaukaasia kaubanduslike delegatsiooni juhataja silmad neelasid Alexa kerget kõnnakut. Ta tervitas Tschersinskit lambanahkset mütsi kergitades.

„Kas võiksime veel kord läbirääkida?“

„Ja,“ vastas venelane kergelt kumardades, kärsitult, kuna mänglev ärevuspuna üle kahvatanud näo libises.
„Ja! Kohe!“

Nad sammusid saatkonna ruumesse. Kui tihti nägi kaine võõrastemaja tuba viimastel nädalatel neid mõlemaid inimesi koos — kaubeldes, vesteldes, näerratledes, teineteist pettes ja kõiki siiski läbi nähes. Krasnjak oli rebane, kaval, hüppevalmis rebane. Baku läheduses oli uusi naftaallikaid leitud. Ameerika miljardääride vahel algas võidujooks kontsessioonide peale. Kaks suurt õlitrusti võistlesid igasuguste abinõudega.

Tshersinski, enne revolutsiooni rikkamaid mõisaomanikke, tsaari kaardiväe rügemendi ohvitser, nüüd vaene, võlgades, tagaaetud aga elunäljane, eluahne, nagu hunt, oli World Oil Trusti vaheltkaupleja. President William Knook viibis Berliinis. Kuid ta ei näidanud end. Ta lasi Tshersinskit läbirääkimisi jätkata. Venelane tundis saatkonna juhti — tatarlast, kes naftat kullaks teha kavatses, paremini kui ameeriklased. Sest vabariik vajas raha

ja sattus jällegi kord Moskva keskvalitsusega vastollu.

Läbirääkimised kestsid juba nädalaid. Nad vulisesid ojana, mänglesid liivas allikana, ingitsesid jälle väikese ojana, paisusid jõena — ning vaibusid jälle kuidagi viisi. Tatarlase poolt seatud tingimised olid väljakannatamatad. Venelane võitis ikka enam pinda. Kui ta aga ühe hüppega lootis sihile jõuda, siis naeratles Krasnjak ja tõi uusi ettekäandeid esile. Ta oli erateel juba sadandeid tuhandeid tasku pistnud. Endine kaardiväe ohvitser teadis, et ta vastastega samuti talitas.

Mr. Knook närvitses. Tschersinskil oli miljon dollari mõngus. World Oil Trustile aga... seda oli võimata mõtelda!

„Teie sõbranna on ilus naine,“ ütles Krasnjak ja rullis paberossi. Ta viskas padja põrandale ja istus sellele. Tschersinski seisatas, näitas oma suuri hambaid, naeratas näitlejana ja vastas:

„See pole minu sõbranna.“

„Aa! Mitte?“

„Jatkame läbirääkimisi. See on viimane kord, kui teile ettepanekutega esinen. Mr. Knook tahab ära reisida.“

Tatarlane noogutas mõttes, nagu poleks ta muud oodanudki. Oberst lük-

kas alumise lõualuu ettepoole. Ta nägu omas tihti selle ilme, kui ta end üksi arvas olevat.

Ta silmad hõõgusid verena, lõug muutus kurjaks ja karmiks, suu tõmbus kitsaks piluks. Kui venelane märkas, et Krasnjak teda peeglis silmitses, tekkis ta huultele jälle tütarlapselik naeratus, nagu kummarduks seile murest ja võitlusest muljutud näo üle kevadõis.

„Mr. Knook tahab ära sõita,“ kordas Krasnjak. „Kõneleme nüüd lõputulemusest. Olen otsustanud World Oil trustile eesõigusi anda.“

„Seda tõendate mulle kümneid kordi.“

„Sõlmime lepingu.“

„Hea. Aga nüüd viimaks teie viimased, teie tõesti viimased tingimised.“

Tatarlane nokutas peaga.

„Ütelge: kui ilus naine mitte teie sõbranna pole... kes ta siis on?“

„Oh —“ ümiseb ooberst ja tõmbab kõvasti õhku läbi ninasõõrmete. „oh, mis on naisel meie äridega ühist?“

„Nii siis minu tingimused... Aga ei! Kas on too daam teie mõrsja,“

„Minu mõrsja!“ vastas Tschersinski surmapõlgtusega Krasnjaki vaa-

deldes, kes põrandale vaatab ja kopsust suitsu tõukab.

„Aristokraat?“

„Ja. Printsess Dubinka.“

„Oh!“ Mees, kes mõne aasta eest veel söekaevur oli, tõstab piigu. „Emigrant?“

„Ja. Nagu mina. Tema isa, vürst Dubinka, surmati Leningradis 1918. aastal.“

„Nüüd tean: teie ori!“

„Ori? — Mida tahate minult?“

„Kinkige oma ori mulle, oberst. Printsess Dubinka.“

Tschersinski kuulatas vähe aega oma südame tormitsemist. Veri lööb trummina kaelasoontes. Sõinusuõnade valing mässab ajus... see endine söekaevur julgeb... Alexa, printsess Dubinka... jaunim veri...

Ta kehitab hämmastanult õlgasid, naeratab jälle mõistatuslikult. Ta presib hambaid kokku.

„Nali, ja. Teie ei pea mitte . . . Kui printsessid, Vene printsessid ka mitte väga kõrges hinnas pole —“ Ta kõneleb enam enesele kui tatarlasele ja ta silmad on mõrudusest ning kurbusest niisked. . . „Kui ka. . . siis on printsess esimeses joones naine. . .“

„Ja. Aga mis on naine petrooleumiga võrreldes?“

Tschersinski näolt kaob viimne veretilk. Ta kummardub ettepoole. Pikad käed vehivad kangelt, kütkestalt.

Petrooleum... on olemas nõidussõnu, mis kõiki, kõiki vaikima suigutavad. Moodsad nõidussõnad, mis nõiutavad rahvaid, kivistavad südameid, panevad viimase südanteunnistuse veenduma.

Vene ooberst ütleb kähiseval häälel: „Tahate siis tõesti ütelda, et teie petrooleumi naise vastu vahetate?“

„Seda ütlen. Teie ei tea, et ma siinoleku esimisist päevist teie printsessi ihaldan? Ei? Kas ta pole kõnelenud? Ta on vana tüvi õilne võsu. Sellased naised ei lärmitse. Ta tõrjus mind tagasi. Ikka jälle. Olen leekides. Töötasin Allahi juures, töötasin... ja nii pakun petrooleumi naise vastu. Meie mängisime vanasti sadulaid, kaameleid... ei niisuguse naise eest isegi hobuseid...“

Ohvitseri silmad peatuvad tummana, peaaegu kartlikuna kaukaaslase näol. Räpased silmad on viltu üle nina. Jumal teab, milline vördjas... suu on toores, põseluud tõmbuvad näo vol-

tidesse nagu pargitud naha... mis on niisugune nagu juba läbi elanud!

Aga milline naine! Tschersinsky oli kaotanud kõik: isa üldhauas. Ema röövitud. Au, siis kui teda oma sõdurid läbipiitsutasid. Usu, kui Wrangell võidetuna Konstantinoopoli saabus. Tschersinsky vahetas kõik nälja, elunälja vastu. Rahanälja. Teiste metsiku rõhumise nälja. Tungi, end teisena näidata. Ta oli uueaja hirmsatesse saladustesse kasvanud.

Mis on naine petrooleumi vastu? Ta oli printsessi Venemaalt kaasatunud. Nad põgenesid ühel hirmsal ööl üle kinnikülmanud mere Soome. Sarnane öö seob. Kohustab.

Kuid petrooleum kaalub kõik üles. Tsaar on surnud, sajadtuhanded on surnud, usk on surnud, paleedes on kirjutustoad... mis maksab veel naine? Printsess Dubinka on kardetav naine. Niisuguseid naisi on olemas. Neid hukatakse nõidadena tuleriidal ehk nad valitsevad kuningate kõrval. Mõningate saatus on suur, teistel traagiline. Sellased naised sarnanevad eksootilistele lilledele. Nad haihtuvad lõhna, millega pimestavad, hurmavad mehi. Mehed joobuvad nagu liblikad. Kas ei jälginud teda vürst Romanzoff peale

vene vanglatest vabanemise? Kas ei ajanud Tschersinsky teda Ansbachi tänaval asuvast kohvikust minema, sest ta Alexat suudles. Kas ei korranud ta, et tahab teda jälle suudelda, teda püüda oma hukkumiseni. Ta ei suutvat teisiti... ta olevat teda juba seitsmeteistkümne aastase tütarlapsena armastanud, ja oleks kõige pühade juures temaga naitunud, kui ilm poleks roobastest välja jooksnud.

Ja, see võis nii olla... aga Alexa pole vürst Romanzoffi ilmaski armastanud. Alexa armastab teda, Nikolai Tschersinskit... teda anti ära ja tema andis ära... kõike, kõiki, kuid mitte Alexa't. Alexa läheks tema pärast kerjama. Alexa langeks tema pärast eba-voorusesse... Alexa hüppaks kõrgemalt sillalt surma, kui ta temale selle läbi kasu võiks tuua.

Aga Alexa ei anduks vabatahtlikuna ilmaski... Alexa on uhke. Alexa kannab südames seitsmeteistkümne ajaloolise põlve au.

Tatarlane andis talle aega.

Ta viskas paberossi ära.

„Seda naist minu allkirja vastu. Tingimisi tunnete juba. Uusi ma ei sea. Võite juba homme Mr. Knookilt oma miljoni saada.“

Ka seda ta teab, mõtiskeleb ooberst nagu udus. Kuid siis ärkab temas midagi, mille surnuks oli arvanud. Siis tõrgub esivanemate veri, siis karjub surnu hää l hallidest aegadest:

„Olen kolm korda keisri päästnud...“ ja teine hää l ütleb: „Olen Vene väe Plevna all hukatusest päästnud...“ ja jällegi uus hää l: „Mõt le Kaarel XII peale! Üks Tschersinky sai talle saatuslikuks. M i n a viisin rootslase Türgimaale...“ — „Ja mina olen Peeter Suurt Sterlitzi all hoiatanud,“ — „Ja mina Ivani Moskvas...“

Selles tondilikus hää lte kaoses ajab end ooberst sirgu.

„Nij siis... vastuvaidlemata!“ Ta käsi läbistab õhku. Ta nägu on kurnatud. Ta hingab raskelt, teeb käeliigutuse, mis tähendab tervitust. —

Olen kaotanud miljoni, mõtleb mees, ja sammub oma toa poole. Miljoni dollarit. Olen päästnud naise. Kas on printsess Dubinka miljon dollarit väärt?

Ta vilistab oma ette. Kord olid printsessid Venemaal odavad. Ja see aeg oli temasse varju jätnud, mis ialgi ei kao. See oli suure kultuuri kokkuvarisemine. Tormina möödu s temast

Aasia suguharude primitiivne abielukoodeks.

Kui ta tупpa astub, möödub tast elegantne, parfümeeritud inimene.

Tschersinsky hoiab hinge kinni.

Romanzoff!

Ta on siin? Mida tahab Romanzoff... kuid enne kui lõpuni saab mõelda küsimust, taipab: vastaspartei vaheltkaupleja. Ja... muidugi..., Romanzoff... seda võis juba etteaimata.

Rusutuna, väsinuna, ahastavana viskab ta end diivanile.

2. p e a t ü k k.

Printsess astus oma tubadesse. Ta silmab lõpmata kallist pärlikeed. Ta tunneb seda seltsi kettisid. Hirmsa omaniku vahetuse tunnistajad... Neid ostetakse kusagil Aasias odavalt... tuuakse Euroopasse... nad ei kõnele, nood pärlid Nad ei karju. Nad ei jutusta midagi... Kuid neid ümbritseb atmosfäär: meeste surmakarjatused, piinatud naiste nutt...

Teenija ütleb, vürst Romanzoff olevat pärlid saatnud. See teenija on ära ostetud. Tummana ulatab printsess

talle pärlid ning käseb nad kohe vürs-
tile tagasi viia.

Kohe!

Ilma ühegi märkuseta!

Teenija läheb.

Ja ei tule enam tagasi.

Alexa lukustab oma magamistoa.
Ta vabastab end aeglaselt riietest. Ta
ootab siidises mantlis. Eemaldab lü-
hidatelt juustelt pandla, istub peegli
ette. Punane valgus heidab tumeda
helgi kõrgesse peeglisse. Ja Alexa nä-
gu muutub inetuks.

Ta näeb vürst Romanzoffi. See sei-
sab ukse eesriide taga, käed risti rin-
nal. Ta silm puurib nagu suure madu
pilkk Alexa kuklasse.

Alexa ei liiguta ennast. Ta tahab
käega inetut pilti silmelt ära pühkida,
aga see püsib.

Ja siis tuleb Romanzoff pikal sam-
mul, peegli sügavusest naeratades ta
juure.

Alexa ehmub, hüppab üles ja pöörab
välgukiirusel ümber.

See ei ole mitte nägu. See on tõe-
likkus.

Vürst seisab ta ees.

Ta on teenija äraostnud ja on print-
sessiga lukustatud toas. Ta naeratus
lakkab.

„Alexa,“ ütleb ta tasa, „sa põlgad mind. Pead minu omaks saama, olen seda töotanud.“

„Vaikige,“ vastab külmalt Alexa. „Teie sõim ei avalda minu peale mingit muljet. Lahkuge kohe neist ruumest, ehk pean kelnereid kutsuma?“

Romanzoff naerab kähisevalt.

Alexa läheneb uksele ja tahab seda avada.

Kuid juba on vürst tee sulgenud. Alexa silmis loidab väike, kollane leek. Ta silmad, kurvameelsed ja looritud, muutuvad järsku. Nad on leegitsevad, pilluvad tuld ja põlgtust.

Vürst on joobunud. See on küti joobumus. Metslööma veri keeb. Ta astub Alexa juure.

Viimane tahab karjuda, aga juba lamab vürsti käsi ta huultel. Vürsti käsi äratab Alexas verd ja tuld. Veretuld. Tekib rüselemine. Alexa suudab vaevalt hingata, ta põlved nõtkuvad, sest Romanzoff on võimas. Kuid ta ei tea, et Alexa oma kaitseks paljal ihul pussi kannab. Alexa käsi otsib, ja mõne hetkega — sest kauem ei väldi võitlus — välgatab teras pealetungija peakohal ja tungib Romanzoffi selga. Ta hoigab. Ta käed vabastavad ohvri.

Ta ajab end püsti, Alexa käest kukub sõjariist. Romanzoffi veri voolab, ta pilk süüdistab naist. Ta vaarub, langeb, kukub. Ta lamab vaiba!, sirutab liikmeid ja jääb päris tasaseks. Alexa tunneb surma. Ta oli nii paljuid suremas näinud.

Alexal ei ole südametunnistuse piinasid ega vastikust.

Kuid ennast veriselt peeglis nähes, haarab teda hirm.

Hirm ümbruse eest. — Ta mõistab, saab aru, et ümbrus teda süüdistab. Õhk on tapetu viimasest hoigest raske.

Nõrkusest tabatuna, avab Alexa riivi ja põgeneb. — —

Tschersinski töötab.

Seal kuuleb ta, kui kellegi käsi argsi ta ust kobab.

Kohe aimab ta Alexat tulevat.

Vaatab ja näeb teda. Ta tõmmu naha taga pesitseb kahvatu hirm. Ta nõjatab uksele, mida enese järele sulges, ja puurib hirmunud ja trotsliku silmadega Nikolaid.

„Mis on teiega, Alexa?“

Alexa viskab end abituses ja ahasuses mehe kaenlasse

„Tapsin Romanzoffi“ kogeleb ta.

Mees arvab, et küllalt hästi ei kuulnud.

Naine peab veel kord öeldut kor-
dama.

„Olen süütu”, ütleb ta kindlalt.

„Ma ei saanud teisiti talitada. Teie
kaitske mind nende ees, kes seda ei
usu”. —

Nikolai ei vasta kohe. Aegamööda
vabastab ta end naise kätest, haarab
ta käed ja lükkab nad eemale. Nüüd
seisab Alexa täiesti abitult ja vaatab,
mehe üleelamisi aimamata, tema poole.

„Mida pean tegema,” katkestab ta
vaikuse.

Mees ei vasta ikkagi veel. Ta ajus
mässab olevik palavikuliselt. Ta näeb,
saab aru, mis on juhtunud. Avalik ar-
vamine süüdistab, hukutab, tapab Ale-
xa. Teda ootab vanglapiin. Ta hinge
murtakse paragrahvide ja vangistuse-
ga. Teda karistatakse tapmise eest.
Kõik kõneleb tema vastu.

Ta karistust nõutakse, isegi siis, kui
tal õnnestub arusaajaid kohtunikke
leida.

„Mida pean tegema?” küsib ta
uuesti.

„Mida pean tegema?” hüüab ta
kaebades veelkord.

Tschersinski mõtleb: Alexa toob
meestele ikka õnnetust, külwab huka-
tust paha aimamata.

„Pead põgenema,“ ütleb Tschersinski viimaks hääletult.

„Sa pead põgenema, ja õige ruttu. ... sa ei pea kainenema ... pead end peitma enne kui paljastatakse kuritöö ning mina võimetu olen, et sinu eest midagi teha!“

„Sa ei saa mind kaitseda?“

Alexa vaatleb meest kaua ja kindlalt.

Veel on öö ... Hommik, mis kaasa toob kuritöö paljastuse, on kaugel. Vahepeal võib paljugi juhtuda ...

Alexa on tooli vajunud ja ootab tarretanud poosis. Ei, karjub hääl Nikolais. peab. võib veel kõiki muuta, kuni veel ollakse oma otsuste üle isand ... Corriger le sort ... peab tegutsema. kiirelt tegutsema ...

Aga ... kas ei tunta teda igalpool ära? On siis mingi tee, üldse mingi võimalus teda nägemata Saksamaalt välja saata? Ei ole ... ei ole mingit võimalust, mõtleb ta lakkamata ja ta kujutab Alexa vangistamise järeldusi. Teda süüdistatakse kaastadmises ... võib olla isegi kaastöös ... millised keerdsõlmed! Uuritakse välja, et tapetu ja tema võistlejad olid — mitte ainult armastuses — ka petrooleumi ilmas! Keegi ei usuks selle naise tõen-

dusi... kõik oleks otsas... Nikolai elu murtud...

Ta võpatab nende mõtete juures... äkki kuuleb ta pikka, lakkamata kisa. Ta kuulatab. Uksi pekstakse kinni ja lahti. Kuulmata juhtumine öö vaikus... Midagi erilist on juhtunud. Kuritöö!

Nikolai vaatab kahvatanult Alexa poole. Alexa poeb veel sügavamale tooli sisse

„Jää,“ ütleb Nikolai karedalt, tõuseb püsti ja läheb ruttu välja. Ukse lukustab ta.

Teenijad mööduvad temast. Keegi tüdruk väriseb korridori lõpus ja vaatab talle õõnsail silmil näkku.

See on Alexa toaneitsi.

„Mis on juhtunud?“ karjub Tscherinski, ärevust karmusega varjates.

Toaneitsi nutab valju...

„Unustasin oma käekoti printsessi juure, kui ta magama läks. Teadsin, et saali ukсед ööseti lahti olid ja läksin tagasi. Ukse avades põles tuli... ja kohe nägin... nägin... härrat vereloigus — kollane... surnud... jooksin alla... nüüd on nad ülal...“

„Äraostetud plika,“ ümiseb Tscherinski. Ta näeb kõik läbi ja sammub

printsessi ruumesse. Talle järgnevad ametnikud.

Nikolai kahvatab. Vaimus näeb ta Alexat suurte meeste vahel. Temasse hiilib piin.

Tundub, kui oleksid saapad tina-
sed. Inimesed, kes toas on, teevad
talle teed. Ta ei tunne kedagi. Ta
näeb halli udu, selle taga varju ja ki-
revat tuld, nagu kauget, ebaloomu-
likku päikest. Ametnikkude hääled...
siis teised...

Äkki külastab teda mõte, et Alexa
tema äraolekul pistoli võib võtta. ja
ennast...

Ta läheb välgukiirusel tagasi.
Ametnik kõneleb temaga... Ta taipab
ainult sõnade katkendeid... kas tap-
pa... ta tunneb ju teda... tema juu-
res... nähtud...

„Mis teil arus on?“ vastab Tschers-
inski külmalt ja julmilt.

Ametnik vabandab. Tschersinski
mõtleb: see on juhtunud... nüüd olen
kaassüüdlane... Ta läheb tagasi. Kor-
ridori lõpus pistab ta jooksma. Hin-
getult avab ta kabineti ukse. Ta ai-
mab kõige hirksamat.

Alexa istub ikka suuril, läikivail
silmil tugitoolis. Just nagu enne.

„Jumalale tänu,“ hüüab Nikolai,
„kartsin... sa võiksid...“

Alexa raputab pead.

„Siis kahtlustakse ju sind, Nikolai!“

„Ei, seda ei tee sa kunagi,“ kordab mees ja vaatleb teda. Nikolai väriseb. Esimest korda elus väriseb mees, kes ei kõikunud, kui ta Talvepalees õudsel, hirmsal ööl halastamata võitluse järele vangi langes ja surmapataljoni naisi, oma kaaslasi, võitlejate kätes nägi.

„Sa pead ära... veel sel ööl pead põgenema...“ ütleb ta kähisedes. Aga ta ei tea kuidas ja kuhu.

„Aga kuhu pean põgenema?“ küsib Alexa abitult

„Nad ei tohi sind tabada,“ vastab Nikolai hääletult ja kuulatab ehmunult lähenevaid samme.

Nad peatuvad tema ukse taga. Koputatakse.

Nikolai peab hinge kinni. Ta käsi haarab naist. Ruttu aimab Alexa kõiki. Nooruse väledusega kaob ta magamistuppa. Poeb kuhugile. See sünnib nii kiirelt ja tasa, käskiva „sisse“ ja ukse avamise vahel.

Jällegi ametnik.

Ta vabandab, kuid tahab mõnin-

gaid informatsioone... tapja pidavat veel võõrastemajas olema.

Aga Tschersinski katkestab ta jutu:

„See pole minu asi, printsessi otsida. Küll tragöödia laheneb. Ehk hiilis tapetu tupp... mis aga temasse, Tschersinskisse puutub, siis palub ta tungivalt enast mängust välja jätta.. Asi ei puutuvat temasse, tema suhted printsessiga olla puhtseltskondlised. Ta tuleb varsti koosoleku tupp, aga ta palub end mitte oma ruumes eksitada.“

Ametnik kummardab.

„Kas teie ei olnud printsessiga kihlatud?“

„Ei!“

Uks vajub kinni

Hoigades haarab ooberst peast kinni.

Momendi kestel valdab teda äraandmise mõte.

Aga kas ustakse teda? Toaneitsi ei tunnista ilmaski, et ta vürsti salaja sisse laskis. Ta on heades majades teeninud... kõrge seltskonna daamide juures... ta salgab... ja öeldakse, Alexa kutsus ise vürsti.

Oh! oh! hoigab Nikolai. Kus on selgus? Mida pean tegema? Mida pean tegema? Ma ei tea enam midagi...

Ja siis läbistab uus mõte aju. Kuri, segane mõte... kuritahtlik ja päästja, kole ja tore, must ja ilus. .

Kas küsib põgeneja, millise ukse kaudu ta põgeneb?

On olemas ainult üks pääsetee. Ainukene... hirmus pääsetee...

Alexa on jälle tuppa astunud ja vaatab suuril, mustil silmil mehe otsa.

„Lähen ja ütlen neile kõik,“ arvab ta.

Nikolai haarab teda toorelt käevarrest.

„Et nad sinu üle kohut mõistaks? Et võiksin sinu surma näha ähmases kongis. Ei! Ei! Sa ei pea viitma ühtegi hetke! Mul on mõte, kuidas sind päästa. Lase mind mõtelda... ainult väheke...’

Ta hingab raskelt ja ei taha Alexale otsa vaadata.

Ta jälgib pimesi seda ühte mõtet, ühte võimalust, nagu inimene, kes teist surmata kavatseb, sest et ta teisiti ei saa, sest et ta tapma peab...

„Homme lahkub Krasnjaki saatkond. Könelen temaga. Ta võlgneb mulle tänu. Sa pead homme hommikumaa rüüs Krasnjaki saatkonda hiilima. Ma sumbutan su jäljed. Juhin jälgijaid valeteele. Tatarlase saatkonnaga võid tund-

matuna ja nägematuna üle piiri hiilida. Tal on eksterritoriaal-õigus. Sa lähed üle piiri, jõuad Aasiasse.“ Ta kõneleb nagu endale ja mitte Alexale kelle pilk ta huulil puhkab. „Kas tahad?“ küsib Nikolai.

„Tahan, sest et sina seda tahad . . . ja et ma kardan . . . ja et mul ilmas kedagi peale sinu ei ole —“

Tschersinski vaatleb teda.

Nugadena puurivad naise sõnad ta hinges. Aga ta on kui pealetungija sõdur, ta on oma ähvardava elu amokijooksja, tema kadunud olemise . . .

Ta talutab Alexa magamistuppa, kes värisedes ukse eesriide taha poeb.

Nikolai läheb ja lukustab väljast ukse.

Krasnjak istub ristijalgul omas toas ja vestleb kahe hommikumaaalsega.

Ooberst palub temaga nelja silma all kõnelda. Tatarlane tõuseb jalamaid püsti, saadab sõbrad ära ja pakub venelasele istet. Siis ulatab Krasnjak sigareid.

Mõlemad vaikivad ja vaatlevad üksteist.

Viimaks algab ooberst. Aeglaselt, venitades, kaheldes. Kas Krasnjak sõna peab? Tal olevat leping kaa-

sas. Ta tahtvat printsessi talle kinkida, kes tatarlastest huvitatud olevat.

„Pean sõna”.

Ta kirjutab lepingule alla. Tschersinski pistab selle tasku.

Võit, mis teda ilmaski ei rõõmusta ja mida siiski võidurikkalt võideti, nagu lahinguid üldse võib võita. Teda pidi võitma. Tschersinskil on pikk jutujamine Krasnjakiga, kes teda tähelepanelikult kuulatab. Viimaks ütleb tatarlane:

„Mahschalla! See naine ei saanud teisiti talitada. Luban, tootan, Ahmedi juures...

Karistagu mind Allah ihuliselt ja hingeliselt, kui ma lubadust ei pea —

Ta on minu kuninganna.... Ta võib minu riigis vabalt kõndida, nagu Hura paradiisis.

Prohvet ütleb kahekümneneljandamas sure's:

„Kes kaineid naisi laimavad, neid karistage kaheksakümne hoobiga, ja ärge uskuge neid, sest nad on patused.”

Nii ei tee ka mina midagi, mis kõlab Alexa laimatusena.

Ja edasi ütleb prohvet: „Ärge sundige oma orje ebavooruslikku elu elama, kui nad vooruslikud olla tahavad.

Allah on taeva ja maa valgus. Ta sarnaneb koopale, kus asub lamp. Lamp on klaasi sees, mis säravale tähele sarnaneb. Teda süütab õnnistatud puu, õlipuu, läänest ja idast; ta õli hiilgab ka siis kui tuli teda ei puuduta — Valgus üle valguse! Allah juhib inimesi oma valguse poole, kui ta tahab ja Allah loob inimeste saatusi, ja Allah tunneb kõiki asju.”

Siis kummardus tatarlane sügavalt ja vaikis.

„Es Salam aleika.”

„Es Salam aleika.”

Salaja juhtis Nikolai öö pimeduses Alexa tatarlase korterisse.

Sel ööl surus Nikolai Tschersinski Alexat viimast korda oma rinnale ja lahkus. Ta oli surmakahvatu. Alexa naeratas.

„Meie näeme teineteist jälle”, ütles Alexa.

„Meie näeme teineteist jälle”, vastas Nikolai.

„Kui jõuan Baku'sse, siis jätkan põgenemist Indiasse”, arvas Alexa.

„Ja, ja,” kordab Nikolai ja norutab pead. Ta silmad on udused.

3. peatükk.

Norbert avas veel korra suure reisisikohvri ja vaatas sisse. Ta ei olnud midagi unustanud. Akna taga heljus öö. Lehtpuiest varjatud tänaval valitses surmavaikus.

Keegi krõbistab akna taga. Norbert vaatab ja silmab kahte suurt silma. Õues, akna klaasi taga, pöörivas kõrguses, toeb naine seina najale. Ta huuled liiguvad mehaaniliselt. Norbert ei kuule, mis naine kõneleb. Ta loeb seda silmist: „Avage, Jumala pärast! — veel mõni sekund ja ma varisen sügavusse!“

Norbert kisub akna lahti. Kusagilt kostub valjuhääldajas neegrilaul. Naine, kallid õhtukleidis, kukub talle sülele.

Norbert kannab ta diivanile. Magnus raskus paneb ta kõikuma. Naise tumedatest juukstest hoovab lõhna ja inimsoojust. Ta asetab naise patjadele. Aga samal hetkel ajab see enese sirgu. Alt, tänavalt, kostuvad hääled...

„Peitke mind! Olge halastaja! Kuulge! Nad tulevad!“ Naine kerib suurimas hingehädas end kokku ja litsub persiku värvi siidisalli näo ette.

Norbert kalkuleerib.

„Nii ruttu nad ei tule. Peavad uksest tulema. Kuni saabub uksehoidja... vana mees... pikaldane... seitsekümmend aastat...“

Norbert süütab paberossi ja ta pilk puhkab noore naise ihu ümmargustel joontel.

Naine hoigab tasa.

„Teid aetakse taga?“

„Ja!“

Naine viskab padja ära. Roheliste, hirmust täidetud silmadega vaatab ta meest.

„Politsei?“

„Ja!“

„Paha? — Vargus? — Armastus?“

Ta vaikib. All käriseb uks. Naine poeb nuttes diivanil olevasse nahkvaipa. Norbert viskab paberossi ära ja kuulatab. Sammud trepil, isegi vaibad ei sumbuta neid öösel. Häälled vaibuvad.

Norbert haarab ta käevarre.

„Tulge!“

Ta peab uues lootuses hinge kinni. Norberti pruunid silmad on karmid, vähe kokkusurutud. Äkki valdab naist hirm ja ta vaatab abitult väriseval huulil mehe otsa.

„Edasi — aega ei või kaotada!“

Norbert sulub ruttu akna. Siis viskab ta kõik reisikohvrast välja. Naisja meespesu. Magamisriided. Saffian kingad. Ülikonnad. Õudse kiirusega kaob kõik kappidesse ja eesriiete taha. Kõlistatakse. Heledalt. Närvepiit-sutavalt.

Norbert on kahvatu ja lükkab ägeda liigutusega mustad juuksed silmelt. Kammib neid kõrvaltoas hoolikalt. Naise süda peksab...

Kogu elu on sel hetkel kaalul. Kuid sellegipärast mõtleb ta loogiliselt. Ta näeb Norberi peeglis. Tal on täis, liig punane suu ja ümmargune, karm lõug. Ta suudab ehk Alexat päästa... Aga mis siis?

Kõlistatakse teist korda. Teravalt, kärsitult, vihaselt.

Norbert hüppab röövloomana naise juure.

„Siia sisse!“ käsutab ta ja viipab kohvrile. Naine viivitab. Norbert tõstab ta üles ja topib nagu elutu pambu kohvrisse. Surub jalad keha juure. Litsub toore jõuga, nii et naine karjatab. Lukustab kaane.

Jälle helistatakse.

Juba murtakse lukku.

Norbert läheb välja. Kolm tugevat, suurt meest suruvad end läbi ukse-

prao. Uksehoidja pomiseb midagi. Norbert järgneb neile.

„Tohin küsida, mis õigusega teie mind öösel voodist välja ajate ja siia sisse tungite?“

„Teie peidate üht naist.“ sõnab üks ametnikkest valjult ja näitab kuuehõlma all peituvat legitimatsiooni.

Norbert kummardab kergelt sea-duse kõikvõimsuse ees.

„Ühte naist?“ küsib ta naeratades ja jälgib ülielavate silmega ametnikkude askeldusi. Viimased piiluvad toas ringi. „Ühte naist? Minu härrad, täna mitte!“ Ta naerab — naivilt, valjult, lõbusalt ja vaatab ametnikku, kes teisi juhib ning loodab, et ka see kaasa naerma hakkab. Kuid nimetatud mees teeb ainult tahtmata liigutuse.

„Naine ronis välisseinal!“

Norbert jääb ammuli suuga vah-tima.

„Mis? Kus? Seal õues?“

Ta läheb akna juure, kisub ta suure lärmiga lahti, kummardab välja, tõmbub aga kohe jälle tagasi.

„Seal õues... naine?“ Ta naerab heledalt.

„See on nali, härra.. Seal ei saa

kass kõndida... aga ikkagi... mis on mul sellega tegemist?“

„Teie aitasite ta tuppa!“ vastab ametnik ebakindla häälekõla langemisega, mis Norberti julgustab. Mehed otsivad toas ringi ja leiavad ukse eesriiete taga pesu. „Ja, vanapoisid juures, — ja üldse korralikus — na!“ Ta vilistab läbi hammaste, võtab pesu ametnikkelt ära, silub sirgeks ja viskab siis kohvrile. Mehed on nõuta.

„Kas võisin siis eksida...“ ütleb mõtetes ametnik. Ta vaatleb Norberti. Kuid see on värskelt habet ajanud, lõbus ja häbemata... võimata... ja kus on naine? Keegi ei kahtlusta reisikohvrit. See on liig väike inimesele... ja seisab kesk tuba... Norbert külvab ametnikud küsimustega üle. Nii siis naine... väga põnev... üle seina põgenenud... tore... kuid uskumata... „vist akna kaudu põgenenud? ja?“

„Ja, ülekuulamisel.“

„Ja katused? Kas pole need lähedamal?“

„Nägime teda... mõne meetri... ta ei peatanud nõudmise peale, ja laska...“ Ametnik kehitab tahtmatult õlgasid. „Kes siis kohe laseb — ja naise peale.“ mõtleb Norbert. Ulatab täidetud sigarikarbi. „Kindlasti on ta juba üle

katuste... Hiljuti oli sama juhtumine... Kolm päeva peitis end mees katusel... söömata, joomata, mu härrad... all luuras politseinik; viimaks läks ta minema. Ja siis ronis hädavares valesse aknasse, kus elas politsei ohvitser.. Noh..“

Kõik naeravad. Kohvris tunneb Alexa, kuis pea undab. Võimata on veel edasi kannatada. Ta aju on äärmiselt verrega täitunud. Sooned peksavad, süda pööratab. Ta surub hambad kokku, kui terav valu aihu puurib ja kariatusele sunnib. Kuid ta lämmatab hääle, enne kui see üle huulte libiseb. Kõrvus kohiseb, vingub. Kosed kukuvad, tammid murduvad, veevood ujutavad ta üle. Silmad lähevad mustaks, ta kaotab mõistuse.

Aga äkki tunneb ta palavat hingamist. Ta ayab silmad. Teda valdab magus väsimus, liikmed on tinased. Alexa vaatab pruunidesse silmadesse. „Nüüd on nad nõhiatud. Vastikult pehmed ja läikivad. Mehe käsi silub vurrusid ja kitsast, kõrget nina.

„Noh, väike?“

Ta on ta voodisse tõstnud. Tundub lavendli, Kölnivee ja kannikese lõhna. Voodi tantsib. Alexa ohkab sügavalt ja kaotab jälle mõistuse. Poolunes kuuleb ta veel „Aga väike!“ Alexa

kogub end. Jälle kerkib kusagilt kaugele sügavusest mõistus. Norbert vaatab talle konjakit.

„Noh, jälle parem?“

Alexa neelab vahvalt. Tõuseb istukile, tõmbab kleidi üle põlvede, punastab. Norbert naerab.

„Hädaoht on möödunud, nad ei tule enam tagasi.“

Alexa hingab sügavalt ja kummar-dab tänulikult.

„Nii siis, jääme koos elama?“

Norbert istub voodile. Alexa vaatab teda mõistatuslikult. Norbert mängib parema käe sõrmedega Alexa lühikes-tes, tugevates juustes. Laest langeb roosa valgushelk õrnale näoovaalile.

Norbert naeratab mehaaniliselt ja mõtleb midagi. Sündmus tõstab ta tuju. „Tegelikult peaks siin küll keegi teine olema. Kuidas on su nimi, väike hundikene?“

„Sina!“ kogeleb Alexa.

Ta taipab oma hirmsat, kaitseta seisukorda. Ja vaikib. Norbert lükkab alumise huule pikaks.

„Kas pean „Teie“ ütlema? Oma naisele?“

Naine! — Kui rumal ning mõttetu!
Alexa on väsinud! Ah, kirjeldama-ta tüdinenud. Teda valdab kaitseta

ükskõiksus. Mis tuleb nüüd? Kas võib veel pahemat ennustada? Ta tahaks magada. Igavesti. Midagi enam teada? Ah, midagi, üldse midagi! Too mees seal... ja mida ta soovib?

Ta ütleb „sina!“ Veel eila... kui oleks ta sõandanud! Veel eila! Kuid milline kuristik eilase ning tänase vahel! On's üldse võimalik? „Mu nimi on Norbert,“ ütleb mees. „Ja sina?“

Alexa toeb küünarnukile ja hingab raskelt.

„Noh?“

Alexa sõnab:

„Olen printsess Dubinka.“

Norbert naeraleb. Naerab palju ja lõbusalt. „Sa oled üks! Üks näitleja!“ Norbert haarab ta käe, Alexa ei tõrgu. Käsi on marmorkülm. Sihvakas, vähe liig pikk, hoolikalt maniküüritud. Ta lamab valge kolibrina punasel atlas-tekil. Norbert vaatleb seda kätt kaua. Muutub tõsiseks. Vaatleb usutledes Alexa näojooni.

Viimaks tõuseb Norbert üles.

„Tõesti?“ Printsess?“

Alexa avab pooleldi silmad. „Tõesti.“

„Venelane?“

„Saksastatud venelane. Pigemini baltlane. Nime tõttu. Oleme Tartu ülikoolile kolm kuulsat õpetlast kinki-

nud. Vanaisa oli kindral. Mu isa surmati 1918. Moskvas. Nüüd teate kõik, mis teid huvitada võib!“

„Soo,“ vastab mees imestades. Ta teeb näo, kui seisaks võõra ukse taga, sest ei tea, kuidas sisse pääseda.

Jälle uurib ja vaatab ta Alexat. Jaunis keha täius, soe, tütarlapselik kukal, — — kuid mis on see kõik jalgade vastu! Nood kumavad veetlevalt ja muljerikkalt läbi siidisuka. Ümmargused ning paenduvad nagu vene tuulte mäng.

„Ütle mulle, mis juhtus täna öösel.“ Alexa raputab pead. Ta nägu tumestub. Norbert vaatleb ta jaunist rinda.

Veel täiesti tüdruk, arvab.

Tingimata. Mitte naine. Tal on rohkete reise kogemused ja parimad seltskonna kombes.

„Ma ei ütle seda ilmaski.“ kogeleb.

Norbert kehitab õlgasid.

„Politsei ülalpidamise järgi otsustades oli seal verega tegemist.“

Naine vaikib.

Norbert naeratileb, keerab kella ja läheb.

4. p e a t ü k k .

„Nii siis, kuule väikene. Tahtsin teise naisega reisida, kuid loobun temast sinu tõttu.“

Alexa ajab silmad suureks.

„Reisima? Kuhu? Mida pean mina...?“

„Sa mõistad mind. Kohver ei seis all mitte asjata. Ta päästis sind. Halvemal juhusel oleksin komissar Bertrandile telefonida võinud. Parempare on, et ei vajanud ta abi.“

„Ma ei mõista sõnagi.“

„Mul on rahvusvaheline kriminalist. Lõuna-ameeriklane. Päästab hädakorral igast seisukorrast. Olen ise nimelt...“ Ta vaikib. Alexa mõistab: salapolitseinik. Ta suudab Alexat päästa. Kuid ta kombed.. Alexa vaatleb teda jälle kuid ei saa mingid otsuseid teha. Norbert seisab keset tuba ja pakib kohvrit. Ta ihuvärv on kohvipruun, suu inetu. Sarnaneb levantiinile. Alexa mõtleb: eila veel oleksin tema ratsapiitsaga välja kihutanud. Nüüd ütleb ta mulle „sina“...

Alexa on nii väsinud, et vaevalt silmi avada suudab. Äkki uinub ja ei aimagi kui kaua; väljas on hommik. Mees, kes end Norbertiks nimetab viskab talle mantli:

„Allons, peame lahkuma!“

Alexa vaatab odavat kasukat. Parfüm on haavav.

*

Liftis laskusid nad neljandalt korralt alla. Printsess tõmbas mantli vastumeelt selga. Väljas oli udune, majade kontuurid hargnesid nagu unelmis.

„Ehk ärkan nüüd ning kõik on möödas,“ mõtleb Alexa äkki põhjendamata lootuses. Kuid seal peatub suur reisisõiduk. Juht, varustatud prillega avab ukse. Alexa märkab kokkumängitud naeratust nende meeste vahel.

Kes ta on? Äkki läbib aju hirmus mõte: naistekaupleja! Ka selle kategooria esindajaid on ta näinud. Varssavis, Kovnos. Ta silme ees vangistati mees, kes nimetas end teatud tütarlapse onuks, kes õnnetuid ohvraid hullumajja viis, ning sealt võltsitud paberitega Idasse müüs.

Alexa istub autos. Uulitsad lendavad, unised majad viipavad lahkumist. Alexa uurib Norberti, kes teda vaipadesse mähib. Tal on käskiva välimuse juures heatahtlikud silmad. Luuraja, naljakas, kuigi ta pilk vahest teravana tundub, puudub seal siiski külm toorus.

„Kuhu sõidame?“ küsib Alexa.

„Rooma.“

„Rooma, Miks Rooma?“

„Sest et mul seal jumalik korter on. Sa imestad, väike. Eht Boticelli. Üks Rembrandt. Isegi —“ ta naerab lõbusalt — „üks eht, tõsine kuninganna!“ Alexa ei vasta kohe. Ta tunneb, nagu jookseksid ämblikud turjal. Norberti häbemata toon — nähtavasti ei tunne ta teist! Võib olla ei usu ta, et Alexa on printsess Dubinka. Ja kuninganna...

„Milline kuninganna?“

„Egüptuse.“

Alexa mõistab.

„Muumia?“

„Ja. Sadatuhat dollarit väärt. Sabakoni tütar 24 dünastiast. 703—663. enne Kristust. Magus, armas laps, umbes neljateistkümne aastane. Muinaslikult alalhoidunud. Selle ajajärgu ainuke muumia.“ Norbert kõneleb tõsiselt ja kindlalt, nagu õpetlane. Alexa imestab ta asjatundlikke kirjeldusi. On see veel too mees, kes täna öösel teda imelikul viisil päästis? Kelle eest ta põgenenud oleks? Ta nägu on imeliku intelligentsiga peenenenud. Ta selgitab vana egüptuse teadete süsteemi. Mida tänapäev laine suudab teha, seda tegid tolajal kuulmata keerulised aparaadid ja inimeste käed... „Mõtlege: Cäsari ajal saadeti ühe päeva jook-

sul Galliast Itaalia teateid. Öösel veel kiiremini... tuledega, mis tornide ot-
sas teatud kokkuleppel loitsid...“ Ta
katkestab... „Ja nüüd kõnele mulle
endast! Jääd muidugi minu juure.“
Alexa variseb jälle sündmuste keeri-
sesse. Teda läbib vastutustunne.
Senini oli tal harjumuseks, kõike Niko-
laile pihtida. Olgugi et Alexa täiesti
iseteadev naine oli. Kuid korduvad ka-
tastroofid olid ta rööbastest välja pai-
sanud. See oli ta tõu omapärasus: al-
luda armastatud mehele. Alexa mõt-
ted igatsesid Nikolaid. Palav valu
purtskas allikana, mis kees ja enam ei
vaibunud. Auto sõitis eeslinnas. Lõu-
na-Saksamaal. Alexa eemaldub 80 km.
kiirusega armsamast. Saatust püstitab
äravõitmata vaheseina oleviku ja mi-
nevikku vahele. Võib olla ei kohtanud
Alexa Nikolaid ilmaski. Armas Jumal,
kuidas suudab ta teda näha? Nikolai
otsib teda Indias, ta oli siis Itaalias...
eksitused ning kaugused lahutavad
neid...

Naise silmad täituvad pisaratest.
Norbert silmab seda ja viskab pabe-
rossi aknast välja.

„Ära nuta, väikene, kui sul raske
on kõneleda. Ma ei tarvitse teada.
Kas oled printsess ehk riigisekretäri

ärajoosnud naine — — mind see ei huvita. Enne, kui saabume Brennerini, pead värvima juuksed... helepuna-seks... metallkuldse helgiga. Ostan Henné värvi... ning õige madala kontsadega kingad... oled liig suur...“

Alexa vaatleb teda imestanult.

„Olen ometi sinu pärast teise istuma jätnud, laps!... pass on väljaantud punakasblond juukstega naisele... keskmise kasvuga... Sina oled aga pikem.“

„Kas too naine...“

Norbert naeris.

„Ole mureta! Too lohutab end teiega. Ka pass on võltsitud. Tal on tegelikult tuhakarva juuksed... kui neid hoolikalt pesta, lähevad nad roheliseks...“

Norberti avameelne naer kõlas nii loomulikuna, et Alexa vähe kaasa naeratas.

„Miks võtate niisuguseid naisi reisile?“

„Lõbuks, lemmik.“

„Ja nüüd pean mina... teist...“ ta ei lõpetanud. Ta otsustas põgeneda. Äkki nägi ta oma ees hirmsat teed, häbiteed, mis lõpeb kusagil pimeduses. Kui ta Nikolai peale mõtles, karjatas ta

valust. Norbert vaatles teda külje pealt.

„Ära muretse, printsess...“, ta rõhutas irooniliselt „printsess“ — — „ma ei sunni sind. Kui ma teile ei meeldi, „chaqun à son goût... võime ka platooniline abielurahvas olla! Kuid vajan naist!“

„Miks viite mind Rooma?“

„Sest et sind päästa tahan.“

Alexa vaikus. Vähe aja pärast algas ta: „Jutustan teile kõik. Peate seda siiski teadma.“ Ta algas põgene misega Venemaalt... kuidas ta Nikolaid tundma õppis... riiginõuniku poega... kuidas nad Saksamaal kalliskivid müügist elasid ning ligines silmapilk, kus varitses nälg... Kuis petrooleum päästa võis... Kuidas Nikolai kokkuleppe eel seisis ning kõik võis muinaslooliselt heaks muutuda...

„Tahtsime Lõuna-Ameerikasse emigreerida...“

„Armastad Nikolaid?“ päris Norbert.“

„Ja,“ sosistas Alexa. „Ja nüüd?“

„Seal tuli vürst Romanzoff vahele... see alatu,“ kirjutas Alexa läbi hammaste.

Norbert kuulatas.

„Too on mees, keda sa...?“

Alexa langetas pea, kuid tõstis ta varsti uhkelt püsti. „See oli needimine... kõik pidi nii sündima... Peate ka teadma, kes oli Romanzoff... — Lugu ulatab veel tsaari aega. Olin tol korral kümneaastane laps. Õde kaheksateistkümmend. Kord viidi teda õuepallile. Ärkasin süda-ööl. Näen, voodi ees põlvitab mu ilus õde Feodorovna. Juuksed lahti, silmad pisarais... ja väriseb kehast metsikult, ägedalt, nagu selle auto mootor... ei leia praegu teist võrdlust... See oli hirmus! Tõusen üles, kaelustan õde: „Õekene,“ kogelen, „mis on?“

„Maksa mu eest kätte,“ sõnab. „Ta suured, nutused silmad on sügavad kui öö... Alexa, armas, hellakene, maksa kätte! Pea meeles: Romanzoff... Ta kordas õudse häälega... „Romanzoff...“

Hüppas üles ning kadus. Tahtsin järele rutata, kuid liikmed olid kui halvatud. Olin unine... laps... vajusin voodisse ning uinusin.

Hommikul ärgates, tuli meele kole unenägu. Ruttasin õe tuppa. Leidsin seal ema ahastamas... isa sõitis politseiülema juure... Feodorovna oli kadunud... Ta jäigi kadunuks kuni teda meie tiigist väljatõmmati... moonutatuna... surnuna...“

Norbert kuulatas tähelepanelikult. Ta oli kindlasti veendunud, et Alexa õigusst kõneles.

„Romanzoff avatles teie õde?“

Alexa ei vastanud.

„Hoidusin temast eemale. Keegi ei aimanud tõde. Romanzoff tegi hiilgava karjääri, oli muu seas Rasputini intiim sõber. Kui olin seitsmeteistkümne aastane — Venes möllas revolutsioon — siis lähenes ta mulle. Avaldasin talle oma põlgust ja viha. Vastuseks andis ta meie isa vaenlastele ära. Berliinis ligines Romanzoff mulle jälle. Mu peigmees andis talle kõrvakiilu. Romanzoff astus Ameerika Ühingu vastasrinda ja töötas Knoocki vastu. Ta tahtis Nikolaid hävitada: Vürst oli rikas miljonäär, ta ei vajanud teenistust. Viimaks tahtis ta minu kallal vägivalda tarvitada —“ ja kogeledes jutustas Alexa lõpuni.

„Hea,“ ütles Norbert. Kahtluse vari ümbritses jälle ta silmi. „Hea. Kuid arusaamatuks jäi mulle: Sa olid Saksamaal. Seal saadakse Vene emigrantide saatusest aru. Saksamaal on õiglased kohtunikud. Kui sa vannutatud meestele kõik oleksid kõnelenud, mida kuulsin vast, ja sinu tunnistus kinnitust oleks leidnud — ükski kohtunik

poleks sind hukka mõistnud. Sakslased on naiste suhtes nagu ameeriklased. Nad jumaldavad neid. Sind oleks õigeks mõistetud. Ei, ma ei mõista sind. . .“

Alexa kummardab.

„Kirjutasin vürstile kirja.“

„So?“ Norbert vaatleb teda irooniliselt.

„Lugu oli järgmine: Nikolai märkas, et Romanzoff petrooleumi lepingut takistada püüdis. Seepärast soovis Nikolai, et kirjutaksin Romanzoffile kirja, paluksin teda meile teed jooma ning püüaksin oma isiku mõjuga lepingu hävinemist takistada. Kutsusingi Romanzoffi järgmiseks päevaks. Vaimus põlvitasin surnud õekese ees ning palusin andeks. Kuid tema maksis kätte. Vürst mõistis minu kutset valesti. Ta hiilis mu tuppa, olgugi, et järgmisel päeval juhus oli teele ilmuda. Võib olla olin kirja ärevuses ebatäpselt kirjutanud. Igatahes oleks minu kohtunikud vale järeldused teinud. Sellepärast . . . põgenesin.“

„Kas Nikolai nõudis sinult seda vahetalitust?“

„Ja. See vajab hirmsat jõupingutust. Aga — mõistke mind! Meie armastus — meie tulevik oli kaalul. Kui

Romanzoffi kõrvaldada — oli võit kindlustatud. Norbert vilistas „Tosca'st“ tasa üht viit. .

Nad saabusid Thüringi mägestikku. Alexa värvis lihtsas talutares oma juuksed punaseks. Kohkunult silmitses ta ennast katkises peeglis. See oli võõras nägu. Norbert oli rahul. Ta kõneles nüüd tagasihoidlikult ja ootamata aukartusega. Alexa tundis: nüüd uskus Norbert teda. Aegamööda muutus Alexa kaaslane sümpaatlisemaks. Alexa arenenud instinkt tundis küll, et midagi korrast ära on, et seda meest saladus ümbritseb, millest ta vaikis. Kuid hirm mehe eest kadus.

Peale Müncheni päris ta põhjalikumalt Alexa põgenemise üle.

„Kuidas pääsesite võõrastemajast?“

„Krasnjaki tubade kaudu...“ Alexa peatas, hingas sügavasti nagu raugeks jõud. Siis jutustas ta Norbertile Nikolai päästekava. „Jõudsin paha aaimata Krasnjaki juure. Olin veendunud, et ta mind peidab, kuni pääseme üle Vene piiri. Sest ka Venes polnud kindlat seisukorda. Kuid kes otsiks printsess Dubinkat tatarlase juurest? Ei keegi. Kujutasin põgenemist läbi Persia Afganistani, kus elasid mu sõbrad... sealt India pääseda oli kerge.

Siis võiksin Nikolaid kohata. Kogu päeva pidin lukustatud toas ootama. Järgmisel päeval kavatses saatkond ära sõita. Kuulsin teenrilt, et leping sõlmitud, nii siis võitis mu peigmees. Kõik pidi nüüd heaks muutuma! Õhtul astus Krasnjak ootamata mu tuppa. Karjatasin. Ta oli värvilises rüüs, nagu Buhaara elanikud kannavad — häbemata, ahne naeratusega — seda naeratus nägin ka Romanzoffil. „Mida soovite siin?“ pärisin, „pidite mind Bakuni saatma.“

„Ja, tuvikene... muidugi! Kuid nüüd oled mu naine!“

„Mina? Teie naine?“ Hargneb äge võitlus. Käsen teda minna. Olen valmis end Saksa võimudele välja andma... Ta vastab näiliselt kohkunult:

„Printsess! Nikolai Tschersinski müüs teid mulle orjaks!“

„Müüdud?“ karjun. „Vilets, barbaar! Kuis võid sa, madalalt sündinud, niisugust jõledust kõneleda!“

Nüüd polnud ma enam vang, põgeneja! Olin jälle printsess Dubinka. Otsin nagaikat, et tatarlasele mõistust pähe piitsutada.

„See aeg on möödas. Nüüd võib printsesse osta! Naised on naised, kust nad ka ei tule!“

„Ja sina oled mind, printsessi Dubinkat, ostnud?“

„Ja! Ja! Ja!“ valetab ta madala ihaga. Vihastab, muutub näost punaseks kui kalkun.

„Mis sa õige oled? Naine, muud midagi! Oled müüdnud — ori!“

Kägistan teda kõrist.

„Kas mind on sulle müüdnud? Vannu prohveti habeme juures: kas mind on ära müüdnud?“

Ta vannub, see mongool, vannub prohveti habeme juures. Vabastan ta... tatarlane vaarub. Jooksen välja... möödun kolmest tühjast toast... koridori... jooksen tagatrepist alla. All kohtab mind boy. — Vaatab. „Printsess!“ hõiskab ta, ajab kogu maja jalule. Mind aetakse taga. — Torman kuskile maija. — Helistan uksekella... Jooksen edasi... tabajad kannul. Hüppan aknast... muud teate ise.“

„Vaene printsess,“ ütleb ta tasa. „Vaene printsess! Usud sa, et ta sind müüs,“

„Nikolai?“ lõpmata hea, usklik naeratlus kuldab tütarlapse nägu. „Nikolai mind müüdnud! Enne hukub ilm!“

Norbert kehkitab õlgasid.

„Ta hukub sageli, kuid meie ei märka seda.“

Nad sõidavad Neuhauseni tänaval, Münchenis. Pole aega kõneluseks. Inimeste rüselemine kitsastel vanaaegsetel tänavatel. Norbert ostab ajalehe. Kohe langeb pilk viimasele rasvaselt trükitud telegrammile:

„Poliitiline mõrtsukatöö?

Kaukaasia kaubanduslise saatkonna juhataja Krasnjak surmati võõrastemajas. Ta on maha löödud. Laiba kõrval lamasid raske vaasi killud. Kurjategijat jälgitakse.“

Norbert sulub silmad. Ulatab Alexale lehe. „Juba on neid kaks,“ ütleb ta. „Sellest vaikisid mulle. Printsess, oled kardetav naine!“ Alexa vaatab kivistanud silmadega lehte. Surnukahvatuna. Aga ta ei mõista sõnagi ütelda.

*

Milaano võõrastemaja moodsas söögisaalis kohtab Norbert pikka, kitsarinnalist härrat, keda saadab väga suursugune daam. Norbert läheneb kiiresti härrale, kelle nõõbiauku orden ehib. Rõõmsa naeratusega kummardab see ja sõnab daamile:

„Mu vana sõber, krahv von Salm abikaasaga.“

Daami esitleb: „Hertsoginna von Aosta.“

Hertsoginna oli umbes neljakümne aastane. Ta nägu oli pehme, unistavate silmadega, kõne aeglane, veidi melankoolne.

„Olen väga rõõmus! Kas teeksite mulle au ja istuksite mu lauda?“

Ta naeratles Alexale väga lahkelt ja vestis üllatatud ja kohkunud printsessile oma Apuulia mõisate üle juttu. Alexa kuulis, et hertsoginna saatja, uus intendant, ungarlane parun Szölny oli, keda daam Budapestis tundma ja austama oli õppinud. Suure jõupingutusega mängis Alexa pealesunnitud osa. Talle meeldis hertsoginna, kelle mõlemad pojad sõjas Abd el Krimi vastu langenud olid. Nüüd oli ta nii mahajäetud! Ta kõneles, et otsib selt-sidaami ja Norbert kinnitas kiirelt, et ta abikaasa selle austava ettepaneku heameelega vastu võtaks.

„Tahan vähemalt kaheks aastaks lõunasse sõita,“ kõneles Norbert, kuna Alexa silmad ikka suuremaks ja hirmunumaks muutusid. „Tahan vaadata, kas suudan tagasivõita endiseid mõisaid, millised inglased mult võõrandanud. Kui teile mu naine meeldib...“ Hertsoginna kinnitas, et talle krahvina esimesest pilgust meeldinud. Alexa

paisatud uude, täiesti võõrasse olukor-
da, mängis krahvinna Salmi osa. Ta
murdis pead Norberti õige nime ja
elukutse üle. Nad elasid võõrastema-
jas eraldatud tubades. Alexa märkas
kohe, et Norbert jõukas oli. Järgne-
vatel päevadel külastati ühiselt Milaa-
no muuseumi ja galeriisid. Ühel õhtul
teadustas Norbert, et ta telegrammi
saanud, mis ta rutulist ärasõitu nõud-
vat. Alexa märkas „intendandi“ sil-
mis iseäralist helki. Ta ehmatas. Tun-
dis, et langeb röövlinnu küüsi. Kuid
ta pidi hertsoginnale vastama, kas ta
tõesti ettepaneku vastu võtab. Tema,
hertsoginna, tervitab teda südamest
armsa sõbrana. Alexa avaldas nõus-
olekut. Tal avanes võimalus hirmsast
lingust vabaneda, mida rida põnevaid
sündmusi ta ümber oli sõlminud. Ale-
xa otsustas hertsoginnale kõiki pihtida.
Kavatses hea daami abi põlvili paluda.
Vahepeal mõtiskles, miks Norbert ta
nijootamata maha jätab, kuid ei leid-
nud lahendust. Õhtul jättis Norbert
naisega äärmiselt südamlikult jumala-
ga, kuid ei annud Alexale enam või-
malust nelja silma all kõnelemiseks.
Ta raputas intendandi kätt, sõnas hert-
soginnale „nägemiseni“ ja palus teda
pisarsilmil oma naise eest hoolitseda.

Tol ööl magas Alexa esimest korda hertsoginna tubades. Viimased nädalad libisesid unenäona silmade eest mööda. Talle paistis, et mängib nimeosa filmis, millest tundis ainult esimesi vaatusi.

Alexa istus veel kaua omas punases pyjamas, mille Norbert kinkis ja kuulatas suurlinna öiset sümfooniat. Äkki kuulis ta tasast koputamist uksele. Alexa avas ukse, surmani ehmatanult ja tahtis põgeneda. Ta ees koridoris seisis must tont.

Pooltasane häääl käskis teda seista. Alexa tundis Norberti pea ära. Ta oli üleni mustas trikoos. Alexa tahtis karjuda, kuid mehe käsi sulges ta suu.

„Ühtegi heli!“ ütles Norbert karmilt.

„Ära liigu paigast!“ Kohe ilmus „intendant“ sama must, kui teinegi.

Nüüd teadis Alexa, kes oli Norbert. Nüüd rebenesid kõik loorid ja ta nägi mõrudas teravuses oma tulevikupilti. Ta oli kurjategijate salga küüsis! Alexa taipas, et hertsoginnat rööviti.

Ta otsustas vana daami aidata.

„Karjun,“ hüüdis ta Norberti kätt äralukates. „Karjun, kui hertsoginnale kurja teete...“

„Keegi ei puuduta teda,“ vastas Norbert.

„Keegi. Otsime ta kalliskive.“

Hertsoginna omas kallimad ja väärtuslikumad kivid kogu Itaalias. Seda teadis suurilm.

Enne kui Alexa otsustada suutis, oli Norbert kõrvaltuppa kadunud, kus magas hertsoginna. Alexa kuulis, kui ta akna avas. Ta kõrval seisis „intendant“ ja hoidis ähvardades neiu käsa kinni. Nüüd võis Alexa teda ligemalt silmata. Tal olid viltu silmad ning julm, armuta pilk. Täieline kurjategija kehastus! Alexat valdas pöörítése tunne. Ta ei saanud enam neelata. Tahtis appi karjuda ja inimeste kallale tormata, kelle ligiolu teda oksele ajas. Kuid liikmed olid tinarasked, musklid tõrkusid. Juba ilmus Norbert kastikesega ja kõneles „intendantiga“. See vastas ägedalt ja hiilis nüüd omakorda hertsoginna tuppa. Tagasitulles nägi Alexa ta käes rasket pärlikeed. Nüüd kägistas Alexa „intendant“, kuid Norbert kiskus ta tagasi. „Hoiatan sind, sa tead, mis sind ootab, kui kõneled! Edasi, Villiam! Alexa, lükka uks rii- vi!“ Alexa kuulis, kuidas mõlemad kadusid ja lükkas mehaaniliselt ukse

riivi. Siis istus ta tegevusvõimetuna kivikujuna, tündide viisi. Aegajalt raputas teda nutuhoog. Äkki hüüdis hertsoginna. Kohe märkas ta keti kadumist, tormas kella juure ning alarmeeris kogu maja. Kümne minuti kestel täitus tuba võõrastest, teenritest ja politseinikkudest.

Ametnikud nägid avatud aknaid. „Kas teie uks oli lukustatud?“ päriti Alexalt Hertsoginna vastas ta asemel.

„Ja, seda nägin ise. Esmalt pidi proua Salm oma ukse avama, et esimesi inimesi sisse lasta.“

„Kindlasti fassaadironija“, arvas ametnik. Hertsoginna leidis kogu ehtekasti kadunud olevat.

„Intendant“ oli trööstimata.

„Ilmtingimata oli see fassaadironija, kahtlemata!“

Äkki ilmus salapolitseinik Mr-Green.

Ta mõõtis terava pilguga esmalt „intendanti“, siis Alexat. Jälgijate koerte haukumine ligines.

Alt kostusid hääled: „Meil on röövitud asjad!“ Toas tekkis ärevus.

Hingetult tormas keegi ametnik hertsoginna juure kastikesega:

„On see teie kast, kõrgus?“

Ja, see oli hertsoginna ehtekast.
Ta avas kasti.

Kõik ehted lebasid puutumatalt kastis.

„Koerad otsisid koha üles, kuhu vargad kasti peitsid“. sõnas ametnik highi pühkides. „Kaevasime kasti kätega maast välja.“

„Nii siis tõesti fassaadironijad,“ kordas intendant. „Nad kavatsesid röövitud esemeid hiljem ära viia.“

Ta kõneles salapolitseinikuga. Mr. Green ei muutnud nägu. „Tohin vaadata?“ küsis ta ja võttis kasti.“

„Kas leidub ligiduses mõni röntgeni-laboratoorium?“

„Ja“, vastas maitre d'hotel. „Täna nava lõul.“

Salapolitseinik haaras telefonitoru ning helistas laboratooriumi.

Lühike jutuaajamine.

„Meil on õnn“, seletas Green. „Keegi noor arst võtab veel vastu. „Kas ei annaks teie mu esemed tagasi?“ päris hertsoginna. Ametnik, kes läbiotsimist juhatas, küsis:

„Ma ei saa aru, Mr. Green? Röntgeni-laboratoorium?“

Mr. Green sõnas:

„Palun juuresolijaid järgneda. Krahvinna Salm ja intendant jäävad vahi alla. Nad ei tohi sammugi toast liikuda.“

Hertsoginna, ametnikkude ja võõrastemaja omaniku saatel läks Mr. Green laboratooriumi. Dr. Menzoni, noor arst, oli äärmiselt vastutulelik.

Salapolitseinik laotas ehted klaasplaadile ja asetask selle nikkelasusele.

„Palun, lülige sisse, härra doktor! Valgustame kiva, et võiksime pilti baariumplaatinsüanüürkettal jälgida. Ehtsad kivid kaovad seal. Nad muutuvad täiesti nägematuks, sest nad ei takista kiirte läbiminekut.“

Hertsoginna kohkus.

Assistent lülitas voolu sisse. Kõhukas klaastorus värises sinikasroheline kuma. Pragisedes kargles säde pooluselt poolusele läbi õhuta ruumi, paisus, loitis heledaks ja sirgus pimestavamaks valgusjoaks.

Raske tinaplaat langes ette ja varjas gruppi valguse eest. „Meie ei lase endid asjata valgustada, see on kahjulik,“ arvas arst. Salapolitseinik pistis pea kastil oleva musta räti alla.

„Mis ta seal mõtleb näha, seal pole

ju avaust,“ tähendas hertsoginna närvilikult.

„Pole tarvilik,“ naeris arst. „Selle kinnise astja esikülg on seest baariumplaatintsüanüüriga kaetud. Kiired läbistavad kõik, isegi seina. Ja kus nad keemilise ühenduse kristalle kohtavad, seal loidavad heledalt. Ta näeb nüüd ehteid, kuigi nad varjatud on, õigemini ta näeb ehte varju.“

Keegi ametnik küsis: „Miks näeb tema neid ja meie mitte?“

„Sest, et kiired siin väljas ilma sadusrikaste kristallideta nägemataks jäävad. Võib olla kõlab paradoksina, kuid n ä g e m a t a valgus on siiski olemas.“

Praegu näete teda, ehk ei näe mitte — sest ta on nägemata.“

Mr. Green tähendas: „Mu härrad, jõudke ise sellele veendumusele. Teie tunnete peent kullasepa tööd, kuid vahepeal, kus kalliskivid asuvad, peaksid tühjad augud olema. Seal näeme aga raskeid, musti varjusid.

Need brilliandid pole ehtsad, vaid väärtuseta imitatsioon. Nad kaaluvad sama palju kui härra intendant, kes teeröövel on ning teilt, proua hertsoginna, kalliskivid varastas.“

Vana daam karjatas.

„Teie ei arva ju ometigi, et — mu kivid — “

„Oid ehtsad. Röövlid seadsid meile lõksu, juhuseks, kui intendanti tõesti kahtlustatakse, samuti krahvinna Salmi. Võllaroad lasksid kive enne vargust imiteerida, tükk tükilt. Nad kavatsesid politseid valebrillantidega eksiteele viia.“

„Ja teie ütlete — mu intendant — “

„Tõendan seda kohe. Lähme tagasi!“

Seltskond saabus uuesti võõraste-majja. „Intendant“ kahvatas, salapolitseinikku kardina taga midagi otsimas nähes.

Mr. Green tõi kardinale takka väikse mikrofone välja. Intendant kaotas enesevalitsemise. Mr. Green lahkus mõneks minutiks. Vahepeal jätkas politsei energiliselt „krahvinna Salmi“ ülekuulamist. Alexa jäi esimese seletuse juure. Siis ilmus mr. Green jälle ning andis käsu intendanti ja proua Salmi vangistada.

Hertsoginna protesteeris ägedalt oma sõbranna arreteerimise vastu ja sõitis ise politseisse kaasa.

„Olin veendunud, et intendant teie

vastu midagi sepitses,“ tähendas Mr. Green komissarile. „Seepärast asetasin tuppä oma kuulaja — mikrofoni. See jäädvustas iga toas kõneldud sõna.“ Ta näitas ümmargust, sissemähitud karpi, naisterahva kella suuruses. „Lasin kurjategijate kõnet vahast valtsile jäädvustada. Võime seda igal kõnelemisaparaadil korrata. Juhed läksid hertsoginna toast minu tuppä. Seal oli valjurääkija telefon parlofoni vastu asetatud. Võin varaste kõnet politseis korrata.“

Ta asetask tillukese karbikese lauale ning kinnitask kõlatoru.

„Tähelpanu, mu härrad. Nüüd kuulete kurjategijate juttu.“

Mr. Green litsusk nõobile, vahast valts hakkask surisedes keerlema.

„Miks ei fikseerinud teie kõnet plaadile?“ päris komissar tasa.

„See pole võimalik. Parlofonikõnesid võib ainult vahavaltsidele jäädvustada!“

Kerge, põrisev kratsimine. Kõik kuulatasid pingul olles. Intendant kaotask meelegendluse. Alexa kukkus toolile. — — Nüüd kuuldusid selgesti inimhääled, mis õudselt jäisesse tühjusesse kõnelesid...

Masink kordask sõna sõnalt, mida mikrofoni kardina taga kinni oli püüdnud.

Äkki hüppas intendant üles ja püüdis akna kaudu põgeneda.

Kuid politseinikud tabasid ta kohe.

„Moodne kriminalistika ületab kurjategijate trikid,“ ütles Green.

„Kahtlustasin intendanti juba esimesest pilgust. Salmi abielupaar oli kahtlane, sest et ta intendanti tundis. Sellepärast lasin mikrofoni töötada.“

Tagajärg oli masendav. Kõik tundsid intendandi hääle ära. Tõrkudes tunnistas ta süü üles. Näpujalg tõendas poole tunni jooksul, et intendandi nimi William oli, kardetav suurpettur, kes hiljuti parandusmajast vabanes.

Kuid oma kaaslasi ta ei avaldanud. Mr. Green ja politseikomissar pärisid Alexalt: „Mida arvas mees, kes Williamiga sisse astus ning arvatavasti Salm oli, teid ähvardades: „sa tead, mis sind ootab, kui kõneled?“ Hertsoginna silmad jälgisid Alexa piinatud nägu. Aga Alexa ei tahtnud tunnistada, kuidas ta Salmiga tuttavaks saanud. Tal oli ju valepass. Nii vangistati teda. Alexa ohkas. Ta ihkas ainult rahu. Järgmisel päeval tahtis ta kõik kõneleda. Jälestusega mõtles Alexa Norberti peale.

Alexa talutati vangikongi. Hommikul ilmus ohvitser kahe sõduriga ja näi-

tas kohtu-uuriija kirjalikku käsku, mis vangistatu äraviimist nõudis.

Alexa asetati autosse ning algas sõit. Vanker veeres edasi, linnast välja. Äkki tõmbasid politseinikud naerdes riided seljast. Alexa tundis ära Norberti.

„Noh, väike,“ hüüdis ta roosilises tujus. „Valmistasin sulle mõne paha tunni. Kuid ma ei jätnud sind hädasse!“

Ta aitas Alexa oma autosse. Kuid Alexa tõrkus: „Tahan tagasi,“ ütles ta hääletult. „Tunnistan kõik üles! Ma ei soovi enam minutitki kurjategijate kaaslane olla.“

„Lari fari!“ hüüdis Norbert. Ta otsa esisele tekkisid sügavad voldid. „Laps, mängi kaasa, aega pole kaotada.“

Norbert lükkas Alexa autosse. Ta kuulis, kui nad „Williamist“ kõnelesid. „Vaene mees, esialgu peame tasta loobuma. Ta peab suu.“

„Miks vabastasite mind?“ päris Alexa nuttes.

„Sest et sa kõnelenud oleks, tuvikene,“ vastas Norbert. „Tunnen su iseloomu. Nad oleks kõik sult väljapressinud, oleks mind tabanud ning sind Berliini saatnud. Kaks tapmist, tüdruk, see pole nali!“

„Kaks tapmist!“ hoigas Alexa. „See polnud tapmine ja teisest ei tea ma midagi!“

Kuid keegi ei kõnelenud enam. — Nad saabusid Rooma.

6. p e a t ü k k.

Nüüd teadis Alexa, et ta kurjategijate küüsi jäädavalt oli langenud. Ta töötas esimesel võimalusel põgeneda. Kuid ei teadnud kuhu? Ning tal puudus isikutunnistus, isegi nimi.

Norbert oli Roomas Marchese Antini, Alexa ta õde. Ta elas uhkes elamus. Siin olid tõesti muinasloolised varandused. Kuid Alexale ei meeldinud see, sest ta teadis, et maalid, muumiad ning kallid raamatud olid röövitud.

Norbert pidas korteris mängupõrgut. Alexat kurbade silmadega, liigutava iludusega kasutas ta meelitamisobjektina. Ta pidi naeratlema, kui mängijad kaotasid. Ta pidi sumbutama oma olemusega iga kahtluse. Mehed olid võlutud, kui ta neile tähelepanu kinkis. Alexa otsis nende hulgas inimest, keda usaldada, kuid ei leidnud.

Muidugi võis ta politseisse minna ja südant puistata. Kuid ta kartis. Ja veel midagi pidurdas seda:

Nikolai mälestus.

Nimeta igatsus Nikolai järele valdas Alexat. Ta kõndis nagu igatsuse õrnas udulooris ringi. Ja just see muutis ta võluvaks ning mõistatuslikuks. Kui nad temaga pikemalt vestlesid, ehk keegi talle oma tundmusi avaldas, siis kadus pehme läige ta soojadest, pruunidest silmadest. Alexa pilk oli jälle kõva kui teras.

Kuid kui ta üksi oli, paisus igatsusleek tulekahjuks. Siis surus Alexa käed südamele, et see ei lõhkeks. Seejärest kartis ta politseid ning sadandeid küsimusi.

Siis ei näeks ta Nikolaid iialgi. Teda pistetakse puuri. Seal oleks ta üksi päevad, kuud, aastad, üksi oma õrnuse igatsusega, headusega ning rõõmuga. Ta oli veel Venemaa sündmustest haigne. Ei, ta ei suutnud vangistust kannatada!

Ja vahepeal kannab mõni metsik, kirju eluline Nikolai Tschersinski kaugele, kaugele, ning Alexa sirutaks oma väikseid valgeid käsi vangla müüride vahel asjata... Ta ei näeks teda iialgi.

Ta ei suutnud enam kannatada. Ta tahtis Nikolaile elumärki anda. Alexa teadis, et Nikolai Bayeri platsil väikses vene kohvikus käis. Sinna kirjutab ta: „Olen Roomas. Armsam, suren igatsusest. Olen vastikute inimeste võimuses. Aita mind! Päästa mind enesest ja saatusest! Armasta mind. Alexa!“

Nikolai sai kirja, ilma et politsei sest aimanud oleks.

Ühel päeval ütles Norbert, kes pea alati sapine oli: „Väike, peame ära sõitma. Jalgealune läheb tuliseks. Muretse sinulle uue passi. Võta see ja olgu saatuse sulle armuline.“

Alexa märkas ta silmade all siniseid viirusid. Tihti ilmusid öösel Norberti juure mehed ja vaidlesid ägedalt. Norbert näis tõrkuvat, kuid mehed sundisid teda millegikski.

Alexa haaras Norberti käe ja ütles: „Norbert, teie olete kergemeelne inimene, elu mängupall. Kuid teie pole mitte täiesti halb, teil on hea süda. Kõige kurjuse juures on teil lapselik hing, olen teid hästi jälginud. Tõrjuge eemale, mis teid paelustab, sammuge uut teed! Tahan teid aidata, Norbert! Ja, seda tahan. Aidata, kõigest südamest!“

Norbert seisis akna kõrval ja vaatles Alexat pika, väsinud pilguga.

„Vaene väike, tahad mind aidata. Mind ei suuda enam keegi aidata. Aiman, nüüd läheb kõik viltu. Uus kavatsus ebaõnnestub. Tõrkusin kuni suutsin — kuid teised sunnivad.“

„Kes on need teised?“

„Juhid, kes minult initsiatiivi võtnud. Ma pole neile küllalt hea. Palun sind, armsam,“ — ta punastas — „palun sind tüdruk! See pole ju enam väike asi! See on külm ja julm tapmine, võitlus, ohvrid — ei, ma ei suuda!“

Alexa nägi Norberti kasvavat ärevust. Tekkis hirmsa kuritöö aimdus. Mida kavatses Norbert?

Alexa tungis ta südamesse, päris, manitses. Kuid mees raputas pead. „Oled tubli naine! Ehk — kui sa mind armastad — armastus suudab kõik —.“

„Ma ei armasta teid!“ vastas Alexa. „Kuid kui suudaksin teid päästa —“, ta silmad peatusid Norberti kahvatanud, hallil näol. „Kui suudaksin seda ja, siis teeksin kõike, et südant muuta. Nikolai annaks mul andeks. Katsuksin teile armastust anda ja inimeseks tagasivõita, nendele inimestele, keda äraannud olete.“

Norbert naeratas. See naeratus lõikas noana Alexa hinge. Kuid vaibus.

„See on mõttetus,“ ütles Norbert tehtud toorusega. „Ei, väike printsess, need sentimentaalsed mõtted ei kõlba kuhugi. Olen langenud, mulle ei ole enam pääsu. Kuritöö on vampiir, millest jutustavad õuduse raamatud. Tal on tuhat kätt, kui oled ühest pääsenud, haarab sind teine. Villiam sai kaheksa aastat parandusmaja, ta kannab seda südikalt. Mina ei suudaks seda. Mul pole närvisid. Nii siis, printsess, kui lahkuma peame — ma ei anna sind ära. Sul on hea pass. Ja tee ennast nüüd ilusaks. Läheme krahvinnaga Orsini heategevale pidule!“

*

„Marchese“ kindlustas Alexale hea seltskondliku positsiooni. Keegi ei aimanudki, kes peitus Norberti, ning ta õe taga. Norbert külastas tihti kõrgemaid ringkondi, sest just neist koosnes ta külaliste kari — kirglikud mängijad. Ka mängus oli Norbert ebaaus. Seda teadis Alexa. Polnud ühtegi pettust, mida see suurpettur ei praktiseerinud. Tol õhtul oli Alexa eriti õnnetu ning meeltheitlik.

Pidu, mida vaeste kunstnikkude toetamise ühing korraldas, möödus Jaapani tähe all. Kogu saal oli dekoreeritud Jaapani stiilis. Letid olid varjatud hiiglasuurte jaapani varjudega, mille all pakuti kõiki, mida Room suutis ilusat anda. Põrandatel kasvasid haruldased puud ja lilled, kirjud linnud kiiksid okstel, hurmavad lõhnad heljusid õhus ning Rooma ilusamad naised kõndisid asjalikult lettide vahel. Igaüks neist püüdis teisi ületrumbata oma värviküluse ning rikkusega. Pidul viibisid ametkondade ülemad, riigimehed ja suurimad kunstnikud.

Saali tagaseinas asus väike jaapani näitelava, kus esinesid jaapani näitlejad.

Alexa istus vaikselt ja mõtles. Äkki märkas ta naaberlauas meest, kes ükskõikselt kirju elu vaatles, mis voogudena ta lauast mööda kohises... Ta toetas pead käe najale. See käsi köitis Alexa tähelpanu, veel enam ta silmad, silmad täis piirita headust. Nad vaatasid selgelt ja kindlalt ilma, kuid mingi kurbuse ja valu linik kattis neid. Mehe otsaesine oli kõrge ja iseteadev. Alexal oli tahtmine võõra mehe kätt oma õlal tunda, ennast hädaorust väljakiskuda,

kõrgele tähtede mere poole... Ta mõtles oma isa ja ema peale. Ta tundis silmes pisaraid, kuid ennast kokkuvõttes astus ta julgelt võõra juure. Alexa oli ilus jaapanlanna, kuid veidi suur idamaa tütreks, seetõttu aga salapärasem, veetlevam.

„Mu härra, kas unistate?“ päris ta kõlaval häälel. „Kas ei ostaks teie minult mõne asja? Mul on suur, rikkalik kiosk, ning tahaksin kaasaadata häda vähendamiseks.“ Mees vaatles ilusat naist, ta näis teda kellegiga võrdlevat. Naeratledes, mis koosnes tõsidusest ja vaikusest, astus ta Alexa kioski ligi. „Mis on teil müüa?“ küsis ta. Seal oli kalleid maale, väikseid miniatuure, kummalisi fantaasia ordeneid.

Härra ei soovinud maale.

Alexa pakkus ordeneid.

„Mul pole erilisi teenuseid,“ arvas ta irooniliselt. Kaua uuris ta Alexa nägu.

Alexa punastas.

„Tahan teilt midagi muud osta. Kõnelege mulle oma elulugu — saja dollari eest.“

Alexa kohkus niivõrt, et süda tõrmitsema hakkas. Ta arvas, et võõras midagi aimab, kuid see jäi täiesti rahu-

likuks. Jälle märkas Alexa ta silmis valusat kurbust.

„Mu elulugu pole 100 dollarit väärt, mu härra!“

„Iga asja väärtus on piirita. See oleneb juhustest. Vaadake, daam, ma ei hinda aadelit ega raha, ka miljon dollarit pole mulle midagi. Väärtus on midagi relatiivset.“

Alexa vaatles teda tähelepanelikult ja kaalus öeldud sõnu. Ta ei märganud teisi ostjaid, kes kioskile ligineda püüdsid ja vihastasid, et laia õlgadega mees neid takistas.

Kuid võõras ei näinud seda.

„Teie olete jahmatanud ja ei tea, mida mulle saja dollari eest kinkida?“ arvas mees nõrga naeratusega. „Olin saamatu. Kuidas võiksite mulle oma elulugu jutustada, kui ei tea, kes olen?“

„Miks arvate, et mul „lugu“ on?“ küsis Alexa kiirelt ja salajase kartusega. „Teie elulugu peitub näos,“ vastas mees tõsiselt. „Olen mitme tuhande inimese elulugu kuulnud ning õppinud. Olin pikki aastaid cowboyde pealik. Need pole sugugi nii pai poisid, nagu kujutavad Euroopa filmid. Neis näidatakse häid ja halbu, kuid neid pole olemas. On ainult inimesed. Mind kardeti

ümbruskonnas' Teadsin igast inimesest, kes ta oli ning mis ta tegi. Hiljem asusin New-Yorki ja õppisin tundma naisi. Naistel on head lood silmades, halvad aga ümbritsevad suud vaimudena."

„Miks kuulen seda?“ mõtles Alexa. Kuid samal hetkel tundis ta soovi oma kätt selle mehe õlale panna. Ta hingamine on rahustav ja annab kindlust — arvas Alexa.

Tasa, värisedes küsis ta:

„Ja — mis näete minu näos? Kas köitis teie tähelpanu mu suu ehk silmad?“

Mees tõmbas kulmud kõrgele ja vastas:

„Teie suud ümbritsevad vaimud, kuid teie silmades laulavad inglid!“

Siis tungisid nutt ja pisarad Alexa silmi.

„Teil on õigus, mu suu ümber on vaimud. Mind on äranõiutud. Ah, aida mind!“ Ta haaras mehe käe ja kõneles kiirelt sosistades. „Olen õnnetu. Olen meelegeitel!“

Mees tõstis jõurikka näo ta ligi. „Aitan teid. Olen kohtunik Harlander Hobokenist... ärge unustage!“

Samal hetkel tekib saalis metsik rü-

selemine, naised karjuvad, mehed vastavad. Salapolitseinikud ruttavad ja käsutavad uksi sulguda. Kahvatades mõistab Alexa: see on Norberti tegu. Pigemini terve salga julmus. Ta vaatleb kohtunik Harlanderi. Too jälgib sündmustikku. Ta nägu on terav, jääne. Alexa kõneleb nagu maa alt:

„Vististi jälle mõni suur vargus.“ Kohtunik avab hallid silmad ja ümbritseb kotkana Alexat. Kuid võimata on, et ta ühendust aimab? Lärm paisub. Valjuhääldaja levitab just praegu Londoni Covent Gardeni kontserti. Vaikus. Jälle kõlavad salapolitseinikkude käsud.

7. peatükk.

Samal tunnil on Londoni politseis, Scotland Yardis, mees — allakäinud, tursunud, tuntud kurjategija tüüp. Ta tunnistab alkoholi auru all, et kuulub rahvusvahelisse röövsalka, kes praegu Roomas lõikust peab, mis miljoneid sisse toob. „Praegusel tunnil — jah, inspektor, Rooma heategeval peol. Kõik daamid röövitakse paljaks! Rooma rikamad naised! All right, see asi!“

Politseiinspektor vastab naerdes:

„Mehike, nii ruttu ei röövita tuhat naist paljaks.“

Kurjategija naeratab lollilt.

„Sa ei aima inspektor. Nad tekitaavad kabu hirmu!“

„Kabu hirmu?“

„Yes! Nad sünnitavad tuld!“

„Mis on?“ küsib inspektor kahvata-des.

„Tuld süüdatakse!“ kordab joodik. Ta vaatleb kella. Viis minutit enne südaööd põleb basaar! Yes, inspektor.

See on veel asi!“

„Ära tee paha nalja, Bill!“ karjub ametnik. Kuid Bill jääb kindlaks. Ta ei valeta, saab kurjaks. Ta on ju salga juhtide otsustavat kõnet Londonis kuulnud!

Inspektor tormab välja. Viis minutit aega, et ära hoida hirmsamat kuritööd! Telefon... Telegrammid — kõik liig hilja. Hingetult teadustab ta loost ülemusele. See vaatab kella, ta pruun nägu töötab palavikuliselt.

„Veel kolm minutit,“ ütleb ta ähkides. Ta ühendab telefoni raadioametkonnaga. Möödub minut. Siis saab

studio direktor, kes Londoni kontserti Daventry kaudu edasi annab, käsu:

„Kohe kontserti katkestada! Kolm korda Rooma teadustada: Kõik heategeva peo publik lahkugu hirmuta saalist. Hädaoht!“

Kõlakindlas, vooderdatud toakeses seisab raadioinsener reguleerija juures ning juhivad kontserti edasi antennile. Ta seab peatelefonisid, reguleerib skaalat vähe veel teravamalt.

Insener naeratab. Ta tunneb õhu võnkumisi saladuslike vooluna. Teda täidab õnne ja võimu tunne. Lõunamaale, üle mere ja mandrite, üle mägede ja lagendikkude libiseb laine muinasloolise kiirusega. Seal kuulab pidutjus rahvas Londoni kontserti.

Äkki tunneb ta oma õlal võõrast kätt.

„Mu armas Mills, üks moment. Kahjuks pean katkestama teie kontserdi!“

Enne kui toibub üllatatud insener, kargleb nagisedes kontakt ringi. Telefon on välja lülitatud.

Võõras, kes üleminseneriga tuppa astus, kummardab mikrofonj ees.

Ta kõneleb...

Kauguses, lõpmata kauguses haaravad kuulajate käed kondensaatori pi-

det. Nad usuvad ootamata, seletamata segamist, vastuvõtte seadelduse riket. Kuid siis kuulevad nad — kokkunud, ehmunud — —

Ning kui Alexa kohtuniku poole kummardub, et talle ahastuses kõike jutustada, katkestab valjuhääldaja äkki kontserdi. Surmavaikus. Ning selles vaikususes kostub võrratu õudselt, sest kõik teavad, et tundmata hääl tuleb eriskummalise uudisega: „Scotland Yardi teade: Kõik heategeva pidu võõrad lahkugu viibimata, ilma kabuhirmuta majast! Hädaoht!“

Kolm korda korratakse saatuslikku käsku, mis tuhande inimese elu ähvardab. Siis tekib suur liikumine. Politseinikud ei mõtle enam varaste püüdmise peale. Nüüd on kõik mängus. Lõpmata tänutunne saadab mõtteid nägemata lainele, mis siia kandis hoiatust viimasel minutil. Politseinikud korraldavad inimhulkasid. Neil õnnestubki päästa 1000 inimest.

Kuid siis algab kabuhirm. Keegi ei tea, kus ta tekib. Hüsteeriline naishääl karjub: „Tuli!“

Kakstuhat inimest kuulevad saatuslikku sõna. Seda hüütakse suust suhu, ta omab kuju, kasvab üles hiiglasuu-

reks, hirmuäratavaks tondiks purevate hammastega ja pikkade, ämbliku laadi käsivartega, mis kõiki inimesi tahab piirata, muljuda... Kabuhirm!!

Metsik rüselemine. Unustatud on seisus, aukraad ja vorm. On vaid hirmunud, mõttetud, hirmsa kartusega piinatud inimesed, kes kahvatanult väri-sedes, ahastades, mõistuseeta, instinkti järele pääsu otsivad ja välisuksele tormavad.

Naised kukuvad. Üle nende tuksatavate ihude tormavad halastamata, mõistuseeta inimesed. Uste juure kogub rahvast. Üksikuid ljtsutakse vastu seinna, moodustuvad elavad müürid, mis aga liikumisvõimetud. Lõpuks ei suuda enam keegi välja tungida. Igalpool ker-kib läbistamata, inimkehadest kokkukurutud takistus. Pöörased võitlevad, purustuvad tükkideks, trambivad üksteist maha.

Kohtunik Harlander taipas hädaohtu kohe täies ulatuses. Ta oli inimesi tundma õppinud igasugustes olekutes. Ta teab, mis tuleb, kuid ei mõtle minutitki oma elu päästmise peale.

Alexa püüab pääseda akna juure. Kuid see on võimata. Lootuseeta püüab ta murda elusat müüri. Kõrval, ees,

taga kukuvad õnnetud ahastusohvrid. Maapinda värvib veri Alexa on kaotanud viimase lootuse. Keegi mees kisub ta üles. Kuid mõlemad paisatakse maha ning juba astuvad ligemad Alexa peale. Seal tormab läbi inimvoogude Harlander. Ta murrab vastupanu hiiglajõuga, ta kisub hoigava Alexa üles ja virutab kolm, neli võimast meest, kes hoolimatalt ringi vehivad, rusikahoopidega kõrvale. Siis tõmbab ta Alexa kaenlasse ja algab meeltheitvat võitlust inimtüüriaga.

Harlander tunneb piirita jälkust ning viha massi tooruse vastu. Alexat püütakse ta kaenlast kiskuda, et ise selle julge, tugeva mehe najal hukatusest pääseda.

Harlanderil on ainult parem käsi vaba. Et ta aga mõistuse juures on, siis töötab ta osavalt seal, kus vastupanu nõrgem. Viis meetrit uksest näib raskus võitmatu olevat. Kuid ka Harlander muutub hoolimataks. Ta rajab rusikatega teed: lööb, raiub ja kisub. Rusikahoobid lendavad ta näkku, jalad tallavad ta ihu. Kuid Harlander ei näe midagi, teda valdab ainult üks mõte: päästa seda naist, kes tal sel hetkel tundub kallimana kõigest, mida ta iial ihaldanud.

Viimaks hingab rind vabamalt, vastupanu vaibub ning Harlander tormab naisega õue, kus neid vastu võtavad tuletõrjujad, sandarmid ning tuhandepäine, abivalmis rahvahulk

Alexa on ööõhust joobunud. Ta otsib Harlanderi, tahab teda tänada, kuid ei suuda sõnagi ütelda. Ta näeb teda kaduvat ... veel kord surmamajja tormavat. — Alexa näeb musta inimtüüri, kehade ja vankrite siluette — pääsenuid, uudishimulikke. Ta põlved vaaruvad. Ta tunneb end kaassüüdlasena hirmsas kuriteos, kuigi teab, et tuid üldse pole ning et hirmutatud massi hullumeelsus seda draami loob.

Äkki langeb Alexa pilk elegantile mehele, kel tsilinder kuklas ning kes teda uskmatult vahib. Alexa tunnistab mehe silmi ja suud ning karjub kui hullumeelne: „Nikolai!“

Mees surub ta kaenlasse. „Sain su kirja, printsess,“ sõnab „nüüd jääme igaveseks teineteisele!“

*

Nüüd oli kõik jälle hea ning kogu ilm võis Alexa vastu võidelda. Alexa hoidis oma käte vahel Nikolai pead ja vaatas ta silmi. Ja, see ta oli, kuigi muutunud ilme teda ehmatas. Nikolai

oli palju kannatanud, kindlasti samapalju kui temagi. Alexa sosistas:

„Põgeneme siit! .. Ära, ära! Tahhan surra sinuga, kuid ilma sinuta on elu mõttetu!“

„Kuhu tahad?“ küsis imelikult võõralt Nikolai.

„Kuhugile!“

„Sõidan New-Yorki!“

„Ameerikasse?“ imestas Alexa.

„Oh, ka mina tahan sinna! Ära Euroopast! Ja, sõidame mõlemad!“

Esmalt sõitsid nad Lissaboni. Nikolai nägu oli eriskummaliselt kahtlane ja ilmetu, kui Alexa talle omi läbielamusi jutustas: „Oh, Nikolai, elu on hirmus! Pead aitama unustust leida!“

Jällegi imestas Alexa ta kinnist olekut. Sinised, ümmargused varjud piirasid ta silmi. Nad olid paistetanud, ilus nägu tursunud.

„Nikolai, kas oled haige?“ küsis Alexa.

„Ma pole haige! Olen vaene! Vaene kui peremeheta koer!“ karjus ta.

Alexa peitis pea käte vahele. Oh, ta oli unustanud kõik, ta ei aimanud asjade ja sündmuste sidemeid.

„Muidugi,“ ütles Alexa, „leping jäi pooleli!“

„Siiski! Ta lõppes. Kuid tatarlane ei pidanud sõna!“

„Ma ei mõista.“

„Ta kirjutas lepingule teatud tingimusega alla. Seda ma enne ei märganud.“

„Aga Nikolai, kas ta tohtis?“

„Kas tohtis, kas tohtis!“ möirgas Tschersinski. „Ta tohtis kõik. Sa jooksid minema, ning siis polnud kaabakaga midagi teha!“

„Mina ära jooksnud. . .“ ütles Alexa. „Aga Nikolai. . . mida pidin siis tegema. Ütle, Nikolai, kuid võisin teisiti. . . ta tahtis. . . mu Jumal, Nikolai, see näru ütles, et sina mind temale olevat ära müünud!“

Nikolai naeratas iseäralikult. Jälle mõtles Alexa: kuidas on ta muutunud selle lühikese ajaga! Täiesti teine inimene. Kuid ei aimanud, et tatarlane kõneles õigust.

„Ta kasutas mu koledat olukorda,“ jätkas Alexa. „Ta laimas sind. Mida võisin teha,“

Nikolai pilk lebas maastikul.

„Sa oleksid muidugi — — midagi minu heaks pidanud tegema. Aga nüüd — — on see mõttetü. Miljon on kadunud! Juhus ei tule ialgi tagasi!“

„Ja mina olen ta tapnud?“ kogeleb Alexa, kuna hirm jälle jäiste kätega teda haarab.

„Tapnud? Keda? Krasnjaki?“

„Ja. Kas ta on surnud?“

„Ja, ta on surnud. Kes ütleb, et oled ta tapnud?“

„Norbert kõneleb... ajaleht... Ma ei tea midagi! Pea valutab!“

Jälle imestas ta Nikolai kahtlast vaikimist.

„Kas sa tõesti ei tapnud?“ pärib ta äkki.

Alexa silmad täituvad pisaratega.

Nikolai kehitab õlgu.

„Oled imeliselt pääsenud. Nad ot-sivad s i n d. Kuid see ei puutu asjasse. Ta on surnud ja ei kõnele iialgi.“

„Kas pean olenema alati juhusest? Koormatud kahe veretööga, kuigi täiesti süütu olen?“

„Pead vaikima! Kõik selgub aja-jooksul.“

„Ma ei mõista sind enam!“

„Mida tahad sa teha Ühisriikides?“ küsib Nikolai kärsitult.

„Ei tea. Tahan võõrana edasi elada. Mida kavatsen? Ent peita!“

Jälle naeratleb mees kummaliselt.

„Mida teed s i n a New-Yorgis?“ küsib omakorda Alexa.

„Olen ühe võõra võimu spioon.“
lausub sõnatult Nikolai.

„Ka muid ärisid võib seal ajada.“

„Sina? Nikolai? Spioon? Sina?“

„Vaiki. Ja, mina.“

Alexa peidab silmad käte vahele —

8. p e a t ü k k.

Nad mõtlevad Lissabonis peatuda mõne nädala.

Nikolai üüris omale ja Alexale kaks tuba võõrastemajas. Alexa magas mitu päeva järjestikku. Ta oli täiesti murtud. Kui ta vähe toibus, ilmus Nikolai ja pani käe ümber printsessi piha. Alexa ei tõrkunud ja mõtles, miks Nikolai äkki nii võõras oli. Nikolai tõmbas ta oma ligi patjadele, kuid Alexa hüppas üles ning kohendas juukseid. Ta vaatles meest nagu kaugelt tähe pealt.

„See on siis Nikolai,“ mõtles ta jälle.

„See autu, tursunud nagu on armastatud Nikolai oma?“

Nikolai kõneles ja kõneles kuni Alexa aru sai.

„Mul pole ülesõiduks raha.“

„Sul pole raha. Mul pole ka midagi — isegi ehted on otsas!“

„Kas Norbert sulle midagi ei kinkinud?“

„Kinkinud? Norbert?“ Ta sulges silmad.

„Ma ei võtnud talt ühtki kinki vastu.“

„Noh, noh — sa armastad ikka haawatu hinge osa mängida. Miks ei kinkinud armuke sulle siis midagi?“

„Armuke?“ Ta kuulis vaevalt, taipas ebamäärast sõna mõtet. Tal näis, nagu libiseks Nikolai kaugele, kaugele, ikka kiiremalt, nii kaugele, et isegi sild kuristikku ei suutnud ühendada. Kui Alexa vaikis, jätkas Nikolai:

„Tunnen staabiohvitseri. Kutsun ta võõrsile. Võiksin talt uue kaitseriista kohta teateid saada. Pead ta vastu olema väga lahke. Siis saan raha.“

Ta vaatas kõneledes maha. Alexale tundub mehe hingeõhk mürgisena.

„Ilmaski!“ karjus Alexa. „Ilmaski! Ma ei ulata ilmaski seadusevastasele teole kätt!“

„Mu ülesanne pole seadusvastane,“ vastas mees. „See on puht maitse küsimus. Kismet. Pead mind aitama, see on enesestmõistetav!“

„Ja sina armastad mind, Nikolai?“ karjus Alexa hädaldades.

„Armastus siin, armastus seal, joon parem paar klaasi cocktaili. Pead mind aitama.“

„Oled muutunud, Nikolai! Ma ei aita sind milleski. Palun sind... eemalda käed sarnaseist asjust! Leidub ehk midagi muud.“

„So. Mis siis?“

„Ma ei tea,“ vastas Alexa kindlusega.

„Katsume...“

„Mida siis? Mida?“

„Võiksime töötada mõlemad!“

Nikolai purskas naerma.

„Töötada? Meie? Sina ehk...“ ta pilk muutus ning silmad paistsid kollasena... „ja, sina ehk! Mina mitte!“ Ootamata toorusega haaras ta Alexa käed ja karjus:

„Sa kuuled sõna... tõrkumata... kas mõistad? Ehk ma... pea meeles! Oled tapnud kaks inimest... Kaks!!“

Ta lükkab Alexa eemale.

Sammub kõrtsi.

„Norbert,“ hüüab Alexa abitult. „Sa oled ju Norbert! Kas oled tõesti?“

Siis nõjutab ta seinale, pea vastu raudkonksu surutud. Akna taga on öö. Kauguses paistab purjek. Mis see on?

Kas inimsuse seadused on osutunud maksvusetuks? Siis tuleb talle Norberti ütetus meele.

„Sina oled hüljatud naine.“

Ja, olen hüljatud naine! Meestel on naiste jaoks kahesugused seadused... Ühed õnnelikkudele, tunnustatuile, kes seltskonda kuuluvad. Teised hüljatuile...“

Ja Nikolai... Oh, Nikolai!

Alexa seisab tundide kaupa hüpnotiseeritud ühest mõttest. Siis tormab ta kõrtsi. Nikolai istub poolavatud silmil ja sarnaneb Norbertile. Vastas on kaks naeratlevat meest. Ainult Norbertid, kõik Norbertid!

Kantud mingist idee fixist, lükkab Alexa Nikolai lõua üles. Ta pole enam magus, hea printsess.

Ta soontes keeb veri.

Nikolai silmitseb teda imestades. Alexa karjub talle kõrvu: „Kas müüsid sa mind ehk siiski tatarlasele. Kas tegid seda tõesti?“

Nikolai võiks valetada. Kuid miljoni kaotus on ta närviliseks teinud. Teine loomus, mis peidetuna alati temas elas — see teine loomus naerab häbemata ja hoolimata:

„Ja, Alexa, müüsin su ära. Olen

kaabakas, tean seda. Kuid tahan olla täielik kaabakas.“

Alexa taganeb ja surub käed valutavale südamele.

„Müüdüd? Tõesti müüdüd, Nikolai?“

„Müüdüd, jah. Kuid jäta mind rahu-
le, Alexa. Pead sellega harjuma. Elame
uues ilmas. Asjade väärtused on
muutunud, saad aru? Ole mõistlik ja
ära tõuka ennast kahekümneks aastaks
vanglasse!“

„Kakskümmend aastat...“ kogeles
Alexa.

„Jah muidugi Esmalt surmalöök
äritatud olekus — ehk — kui suudad
kohtunikke sellele veendumusele viia.
— Aga sa oled teda ju ise... ise...
oma juure meelitanud! — Ning siis
tapmine... ettekavatsetud tapmine...
ehk... seks et röövida rikast tatar-
last... Minu kavatsustest ei tea keegi
midagi... Krasnjak on surnud! Ta
ei saa enam midagi kõneleda!“

Nikolai süütab paberossi.

„Sina kurat!“ karjub Alexa.

„Kurat, ja. Kuradi seltsis saad rik-
kaks, ning keegi ei tea su minevikku.“

*

Kui Nikolai klaasistanud silmad
Alexa poole pööras— oli see kadunud.

Ta jooksis Alexale järgi. Oli pime. Sadamat kattis tihe udu. Alexa jooksis ilma palituta ja kübarata piki mereranda. Kusagil huilgas sireen. Kaldal paistsid mustad merehiiglased. Lootsik madrustega sõitis parajasti merele. Alexa põgenes, jälgija kannul, sinna poole ning hüppas äkki kiikuvasse paati.

„Hei, hoo! karjusid madrused. „God dam!” hõiksid inglased vihas.

„Naine!“ naeris keegi. Sõim ja vandumine paisus. Teda haarati kinni ning taheti tagasipaisata. Kuid kusa-gilt langes tulekuma Alexa näole. Ta iludus võitis madruste tooruse.

„Võtke mind kaasa! Võtke kaasa! Mind aetakse taga!“ palus ta ning laskus põlvili, sest paat kõikus metsikult. „Kui mind tagasi viite, hüppan merde!“

„Ahoi!“ kostus kusagilt hüüd. „Olgu siis“, sõnas vanem madrus, kes silmas tumedat kogu kaldal... „Küll vanamees teab, mis temaga peale hakkab!“

Nikolai seisis kaldal. Näost valge. Metsik viha täitis ta meeli. See oli röövloma viha, kes kaotas saagi. Wiha paisus kättemaksmishimuks. Kas

tahtis Alexa temast olla parem? Tema läbi kaotas Nikolai miljon dollarit. Nüüd keeldus ta abi andmast. Nikolai tahtis näidata, et ta tõesti oli kurat. Sest tänapäev jõuab ilmas edasi ainult kurat. Ta jõudis ligema valvepostini ning teatas, et tagaotsitud printsess Dubinka, Rooma basaari röövli armuke, asub laeval, mis kell 10 merele sõitis.

Ametnik vaatas laevakaarti.

„Cap Vincent“ ütles ta, „laadung New-Yorki!“ — —

Vahepeal seisis Alexa „Cap Vincenti“ kapteni ees ning vaatas surmakahvatuna ta hoolimata silmi.

Esmalt arvas kapten, et madrused oma armukese kaasa võtsid ning vihas tas koledasti.

Aga siis silmitses ta Alexat ligemalt. Alexa jutustas, et keegi mees teda tagaajanud ning ta hüpanud lootikusse.

Kapten vastas mõne lahke sõnaga. Ta lubas teda kusagil maale panna.

Aegamööda rahunes kapten.

„Kas teil on raha?“ küsis ta.

Alexa tunnistas, et oli puupaljas.

Kapten vaatles teda kaua. Ta jäl-

gis madruseid, kes varjudena reelingu ääres seisis ja Alexat piilusid.

„Rumal lugu,“ pomises mees. „Rumal lugu.“

Ta kõndis edasi-tagasi, peatus Alexa ees ja vaatas uurivalt ta silmadesse. „Pean teid madruste eest kindlasse paika viima. Vabastan oma kajuti... on veel teine olemas... lähen sinna. — Olete teinud rumaluse. Kuid vana Burke on gentleman. — Noh, küll näeme.“

Alexa jäi laevale, sai kapteni kajuti ning seisis „old Burke“ kaitse all. Alexa märkas, et kapten oli iirlane ning et laeval asi korras polnud. Meeskond kartis kapteni, sest ta oli kuri kui saatan.

Alexaga kapten ei kõnelenud enam. Ta sõi temaga, kuid see möödus vaikides. Vana oli vihane. Alexa toibus ning mõtiskles, kuis vanamehele tänu avaldada. Ameerika paistis talle päästmise ja lootuse maana. Ja imeplik: äkki kerkis kohtunik Harlanderi mehine pea ta silmade ette. Ta kuulis: Olen kohtunik Harlander Hobokenist. Temale tahtis Alexa kõik pihvida. Ta võis seda. Kuid ikka tormasid pähe uued mõtted: mida teed

New-Yorgis? Sul pole raha, pole maandumisluba, puudub isegi seaduslik isikutunnistus. Sind jälgitakse. Iga konstaabel võib sind kinni nabida, ning siis teab kogu ilm, et... ja siis...

Ääretu julguse puudus võttis ta üle võimust.

Vahepeal hargnes laeval raadiokajutis väike draam, mille passiivseks kangelaseks oli vene printsess. Praegu just pani raadiotehnik piibu kõrva, lülis vastuvõtja sisse, reguleeris oma-induktsiooni ning hakkas siis antennikondensaatorit keerama. Tal oli, kui vanal raadiotelegrafistil, hea etteaimdus, kui midagi õhus hõljus, mis laeva võis huvitada. Selgelt tulid morsemärgid vastuvõtjast:

„Gra... EAT... gra... EAT...“

Kapten Burke seisis raadiokajuti uktsel. Raadiotehnik oli ta usaldusmees. Nad sõitsid hulga aastaid koos. Kapten kaebas talle oma muret: „mida teha preiliga? Ma ei või teda ometigi üle parda heita! Pean teda küll New-Yorgis maale viima, eks? Tal pole raha, sarnaneb printsessile, jookseb öösel meie laeva, eks ole John?“

„Teneriffa teadustab midagi,“ teatas John ükskõikselt.

„Teneriffa?“ Burke võttis piibu suust.

„Kuradi pihta, mis on neil meiega tegemist?“

Raadiotelegrafisti näo üle libises salapärane helk.

„Kapten, nähtavasti puutub asi meisse, nad teatavad meist vastutulevale laevale. Kuulake:

„Aurik, Cap Vincent — teekond 48 laiuskraadi all. Kinnipeatada. Laeval asub tagaotsitav printsess Alexa...”

Kapten vandus, ja sülitas suures poognas üle laevalae.

„Pagana pärast! John! Lollpea! Kas peab kogu ilm teadma, mida laadime?“ Teravmõtteline raadiotehnik taipas. Ta hakkas morseklahvile taguma, nagu tahaks seda jõuga purustada.

„Noh?“ ütles Burke. „John, mis teie teete?“

Kaaslane naeris.

„Eksitan neid, kapten! Järgnevaid sõnu ei suuda enam keegi kinnipüüda. Lõin teiste laintega sekka. Kes esimest lause poolt ei tabanud, need

ei tea, mis Teneriffast teadustatakse. Muidugi kohtame laeva, kellele raadio-teade oli määratud. Ning laeva raadioteadlane istub, vannub ja püüab arusaada, mida Teneriffa teadustab.“ Ja John tagus edasi ning vilistas.

„It is a long way to Tipperary...“

„Nii,“ ütles ta viimaks. . . „Nad ei pea vana, hea „Cap Vincenti“ kinni.“

„Oleks veel puudunud, et mõni ameeriklane oma nina oleks pistnud meie paberitesse,“ tähendas Burke.

„Kuipalju piiritust laadisime?“ küsis John.

„Kui õnnestub, John, siis on tuhat dollarit kindlustatud.“

„Tuhat dollarit,“ naeris John, „seda võib tarvitada.“

Kapteni mõtted keerlesid juba printsessi ümber. Ja ta kordas pikkamööda: prin—tsess!“

John kergitas kulmusid.

„Jälgitud, kapten!“

Burke vaikis ning ütles viimaks:

„John, igal on oma äri. Ka tal on midagi. New-Yorgis viime ta maale!“

Samal päeval teadustas Alexa kaptenile kõik. Ta tundis, et kapten enam aimas, kui väljast näis. Alexa jutustas,

miks teda tagaotsiti ning mis vahepeal oli juhtunud.

„Nüüd võite mind võimudele välja anda, härra kapten, olen abitu.“

„Ärge muretsege, printsess“, vastas kapten Burke rahulikult. „Ei ole teie esimene keelatud laadung, mida Ameerikasse toimetan.“

Sellega oli kõik öeldud.

Norberti protsess möödus ilma „kaasaitaja“ juuresolekuta. Norberti arreteeriti suure paanika õhtul Roomas. Politsei tundis temas vana tuttava kurjategija, kes hiljuti vanglast oli vabane nud. Talle määrati neli aastat parandusmaja ning ta pidi siis Ameerikale väljaantud saama, kus teda ka otsiti.

Norbert kinnitas kogu protsessi kestel, et Alexa tema kuritegudes süüta oli. Seepärast lõpetati Alexa vastu süüdistus. Kuid New-Yorgi politseile anti käsk arreteerida „Cap Vincenti“ ainukest naisreisijat.

Alexal möödus meresõit hästi. Kapten Burke oli ta vastu lahke kui isa. Ning radiotelegrafist John armus temasse surmani ja töötas õigusteadust õppima minna, et Alexat kohtus kaitse da. Peale priiksmõistmise kavatses ta Alexaga abielluda.

9. p e a t ü k k.

Laev ligines rannale.

Alexa astus laevalaele pimeduses. Ei põlenud ühtegi laternat, aknad olid hoolikalt kaetud. Laev lakkas sõitmast, ta kargles lühikeste tõugetega üles ja alla.

Alexa tõmbas Burke antud räti kõvemini õlgadele. Öötuul oli jääne, nagu tuleks ta lumeväljadelt. Suur luuk oli avatud, vaimusarnased kogud askeldasid raskete kastidega, sosistasid ning vandusid pimeduses.

Kapten Burke ligines ja võttis Alexa käe pihku. „Printsess, võite maanduda! Ma ei vastuta enam teie eest.“

„Mida pean tegema?“ Alexa oli kivistanud. Kapten viipas pöidlaga merele. Laeva varjus liugles lame, must mass ligemale.

„Kas on see lootsik, härra kapten?“ Alexa ei saanud vastust. Masina telegraf kõlises, siis kostis ähkiv tampimine masina ruumist. „Cap Vincent“ ligines võõrale, kiikuvale sõidukile. Tassase kärinaga vajus laudadest sild ühelt laevalt teise. Siis läks askeldus lahti: kast kasti järele libises poleeritud silda mööda teise laeva. Kusagilt ilmus mees, ta lükkas ja surus, jagas koorma

osadesse. Kõik möödus kuulmata kiirusel.

Pimedusest kerkis kogu ja jooksis kiirelt üle teki. See oli John.

„Kapten! Vist on tollipaata ligiduses. Püüdsin praegu raadiosignaale, mis mulle arusaamatud, mis aga kindlasti pärit mõnelt neetud laevalt.“

Kapten Burke ümises:

„Kui palju on meil veel?“

„Viimane rida“, teadustas üks mees-
test, kes kontrabandi koorma all ähkis
ja puhkis.

„Tehke ruttu, peame kaduma.“

„Jah, kapten. Meil on viimased.“

Reas libisesid kastid teise laeva.

Viimaks sumbutatud hüüe: „Valmis!“
Kapten Burke ütles Alexale: „Nüüd
ruttu, printsess, katsuge, et sinna
saate.“

Alexa tõrkus. Siis haarasid tuge-
vad rusikad tema ning tõstsid õhku.
Järgmisel hetkel libises ta laudadel tei-
se laeva, nagu kastidki.

Keegi mees teisel laeval võttis ta
vastu.

„Istuge vaikselt, kuni maandume.“

„Kus on laeva juht?“

„Kaugel, kaugel. Istuge tasa, muud
midagi.“

Siis hüüe: „Hilv op!“ Nagu vaim hõljus mees üleval laeva mastil. Alexa seisis kokkupandud kätega ja nägi: mees rippus kõie otsas. See oli „Cap Vincenti“ meeskonnast.

Sild tõmmati üles. Laevast kostus mootori mürin — kuid kusagil polnud inimesi!

Alexa püüdis laevaninasse pääseda. Seal pidi asuma juht. Ta pigistas end kastide vahelt läbi. Kärisev hääl — ja ootamata tõukega hakkas laev sõitma. Valgelt vahutasid lainteharjad ööpimeduses...

Tüüril polnud inimesi. Ainult kummaline nõõride ja kõite rägastik.

Laeva juhiti kaldalt-

Metsikult tormas ta pimedusse...

Väsinult kükitas Alexa kirjeldamata hirmul kastide vahel.

Kaugel, nelja miili kaugusel, asus väike mootorlaev. Bob Wilkinson väjutas lülilja alla. Sinikas hõõguv valgus libises üle nelja pika antenni. „Nee-tud! Laev ei tule!“

Teine hoidis tüürratast praunide käte vahel. „Rahulikult, Bob. Tuleb juba. Keera enam lõunapoole. Seal üleval Fort Elvinis on ametnikkudel rumalaks kombeks kiireheitjatega merd valgustada.“

Pomisev hää! oli vastuseks, siis karglesid jälle rohekassinised valgusjugad. Veerand tundi möödus pingul olles, siis viipas tüürimees käega merele. „Seal ta on. Pane tähele, et koh-tame.“

Mootor töötas, paat keeras kalda poole. Tasaselt järgnes üks laev tei-sele ööpimeduses. Laevad vedasid kar-detavat, kallist kaupa rannale. Ühis-riikide rannikul on piiritusvedu äriks, millega palju raha võib teenida. Piiri-valvurid lasevad iga ühe pihta, kes esimese hoiatuse peale ei peatu. Ja kes tabatakse, see võib kaua vanglas meeltparandada. Seepärast on laevad ilma meeskondadeta ja juhatakse Wirti süsteemi järele teiselt laevalt. Kui äri äpardub, siis on laadung kadunud — kuid inimesed pääsenud.

Sellasel rullival, ähkival, inimesteta laeval asus läbi märg Alexa ühe nööri otsas. Ta ootas värisedes sõidu lõppu.

Ta ei märganud, et vesi lahes vaik-semaks jäi ja ärkas tardumusest alles siis, kui laevakiil rannaliival kärises.

Kaugel, idas, koitis apelsinikarva hommik.

Alexat haarasid metsiku nägudega mehed.

„Mees“, karjus üks.

„Laevapolitsei?“ karjus teine esimeses ärevuses, kuid märkas pea, et ta naist süles hoidis. Alexa ei mõistnud hästi ingliskeelt. Ameerika murrak jäi talle arusaamatuks ning seisukord halvas ta tegevust. Kuid mehed ei kõnelenud enam sõnagi, neil oli vähe aega. Nad lükkasid neiu kõrvale ja algasid laeva tühjendamist. Alexa sammus otse edasi, kuni jõudis metsani. Siis jooksis ta ning langes jõuetuna kivile.

Ameerika! Tähendab, see oli Ameerika! Lootuse, õnne ja vabaduse maa!

Oli külm ja Alexa külmetas. Meresõidul sepihtses ta tuleviku kavatsusi. Ta lootis kohata inimest, kelle näol peegelduks headus, mõistus ja õiglus. Temale tahtis Alexa kõnelda oma abita seisukorrast. Tahtis vene asundusse pääseda ning seal inimest otsida, keda usaldada võis.

Kui Alexa aga üksi metsaüksilduses istus, võõras ilmajaos, rahata ja paberiteta ja kui puhus põhjatuul läbi ta riiete, siis paistsid ilusad tulevikuplaanid sootuks teises valguses.

Tal oli nälg. Mida teha?

Ta ei teadnud seda. Tiivustatud hirmust, et keegi uudishimulik inimene teda võiks kohata, rändas ta edasi. Ta

sammus mitut tundi, kuni väsisid jalad. Siis saabus ta mingisse farmi. Külmast värisedes ning näljast jõuetult ligines ta lihtsale majale, milles säras rahu ja jõukus. Keegi naine astus uksele, maja taga rakendas mees hobust masina eest valla.

Naine seisatas ja vaatas uudishimulikult võera tuleja otsa.

„Kust tulete?“ küsis ta kaastundmusega. „Ja kuidas teie välja näete? O dear, olete haige?“

Inimliku hääle kõla, lootus mõneks tunniks rahu leida, piitsutas Alexa jõu veel kord üles.

„Mina — tahan minna New-Yorki.“

„See on veel kaugel. Esmalt Bostonini. Väga kaugel. Ega teie ometi jala ei lähe?“

„Ei, ei,“ ütles Alexa järsult, et mitte äratada kahtlust.

„Olen haigestunud. Olin kaua haige, ja...“

„Seda näeb,“ vastas naine. Mees, kes ligi astus, vahetas naisega tumma pilgu. Nad pidasid saladuslikku rändurit vaaseks, kes New-Yorki läks hankima tööd. Nood olid õiglased, truusüdamlised inimesed.

Mees küsis lihtsalt: „Sisserändaja, ja?“

Alexa nokutas peaga. Enam nad ei kõnelenud, kuid jätsid võera ööbima, andsid talle lihtsa toa voodiga, söötsid hommikul ning lahkumisel pistis naine talle kirja pihku.

„Avage, kui istute rongis“, ütles ta. Alexa tänas pisarsilmil.

„Olete mulle kinkinud enam, kui aimate,“ tähendas Alexa.

„Usu inimestesse! Olen ta kaotanud täiesti!“

„Seda ei tohi. Iialgi ei pea kaotama usku inimestesse“, tähendas farmeri naine, kuna mees tummana mütsi käes hoidis, nagu oleks vaene rändur tõsine lady. „Kui enam ei usuta inimesi, siis ei saa ka uskuda ennast... Ja siis... siis on kõik otsas.“

„Ole e ameeriklased?“ küsis Alexa.

„Jah, ameeriklased“, vastas naine. „Puht ameeriklased. Kuid meie vanemad tulid Austriast, Viinist!“

Ta viipas käega, kuni Alexa metsa taha kadus.

Tee viis raudteejaama. Kuid Alexa käänas varsti kõrvale ja sammus sügavamale metsa. Ta tahtis raudtee liini pidi minna. Kuidas võis ta sõita rongis rahata?

Ta rändas jälle tundide viisi, kuid ei leidnud ühtki inimese elamut. Mets muutus tihedamaks, saabus öö ja Alexa silmist kadusid roopad... Kauguses kuuldus rongi mürin, kuid Alexal ei jätkunud talle järgnemiseks jõudu. Hiiglasuur kaljurahn sulges tee raudteele. Alexa hüüdis valju, kuid vastust ei tulnud. Rõhutud hirmust ja külmast, laskus ta maa peale, et koguda jõudu. Kuu kerkis pilvede tagant ja uputas ümbruse punakaskollasesse valgusesse. Puud olid kummalised ning tondilikud. Veel õudsem oli aga vaikus. Ahastuses vaatas Alexa ringi ning äkki valdas teda tunne, et ta pole ükski. Samal hetkel märkas Alexa inimkogu lumel magamas. Ta hüppas üles, põgenes kohe aga kabuhirmus kalju otsa.

Teine vaatlemine tõendas, et inimene oli surnud. Alexa laskus aeglaselt jälle alla. Ta vaatas üles. Kõrgel üleval, 50 meetri kõrgusel, oli teerada. Ta nägi puust käsipuid kuuvalgel ja märkas, et need keskelt olid purustatud. Ta taipas, et surnu sealt alla oli kukkunud.

Aga ehk suudan teda aidata? mõtles Alexa. Ta surus hirmu alla ja ligines surnule.

See osutus naiseks.

Ta oli täiesti puruks kukkunud ja surnud. Kurvalt kummardas Alexa ta üle ja ei tunnud enam hirmu ega hädadohtu. Sügav inimese traagika vapustas teda väga. Kas polnud ka ta ise allavarisenud?

Kuid surnu oli õnnelikum. Ta oli vaba maisetest hädadest. Alexa aga...

Kes ta küll on? mõtles Alexa. Mõni samm laibast eemal, lebas käekotike. Alexa avas selle. Seal olid mõned pangatshekid, isikutunnistus ja avatud kiri.

Isikutunnistusel oli Vanda Olinski nime. Ta oli sisserännanud Poolast. Kirjas seisis:

„Diar Miss! Oleme nõus teid võtma kasvatajannaks. Olete kohustatud igapäev piiblitunnile ilmuma, ei tohi suitsetada ega poisipead kanda. Prii-ülevalpidamise juures 15 dollarit nädalas. Ülesütlemine nädala pealt. Ootame teid. Samuel Smith, Quakermaja. New-Yersey“.

Alexa hoidis käes kirja ning passi.

„Mida võtan sinult, vaene tüdruk?“ ütles ta enesele. „Ega sa ei pahanda, kui järgnen saatuse sõrmele?“

Pikemalt mõtlemata pani ta oma

isikutunnistuse, mille andis Norbert, surnu käekotti.

Alexa käsi sirgus mitu korda pangatshekkide poole. Nad võisid teda päästa hädast. Kuid ta ei suutnud otustada. Kiirelt surus ta nad jälle kotti tagasi.

„Loen farmerinaise kirja, see trööstib ehk“, arvas Alexa ning avas ümbriku.

Sealt kukkus kümne dollariline täht välja. Sedelil seisis:

„Teame, et teil midagi pole. Kaitsku teid jumal! Selle rahaga jõuate New-Yorki. Elage hästi! Anna Schmelzer.”

Valjult nuuksudes viskus Alexa maha ja suudles Anna Schmelzeri ridu. Hirm kadus. Ta kogus oksa ja asetask laibale.

Siis ruttas ta edasi. Kahe tunni järele jõudis Alexa raudteejaama ning ostis pileti New-Yorki.

X p e a t ü k k .

New-Yorgi elu röövis Alexalt hinge. Tal oli veel 30 senti. Selle eest jõi ta klaas kohvi üleval Hudsoni ääres. Ta kavatses New-Jersey'sse Smithi juure

minna, et end esitleda. Kuid ta kaotab sihi ning jõuab Wallstreeti lähedusse mustuse ning roppuse raiooni. Ta kõrvus kohiseb Brodway hiigla liikumine, kuid samal ajal kisavad naised ja longivad mehed ringi, kel kuritegevus näos. Alexa hulgub hirmunult lagunend majade vahel, silmab akende aukusid, kus kunagi olid aknad ja teda valdab tunne, et tormab metsloomade vahel.

Nii jõuab ta põlatud Pearl Streetile. Lõhnab hallituse, mustuse ja vere järgi. Ranna poolt tulevad madrused ja kõnelevad temaga. Alexa jookseb kuni Nassau tänavani. Viimaks leiab lahke politsei kaasabil New-Jersey ning Samuel Smithi maja. Kuid Smithi perekond on ärasõitnud. Alexa loeb veel kord kirja ja veendub, et see on kirjutatud kolme päeva est. Nähtavasti pidid kasvatajanna kaasareisima. Ka see lootus varises kokku...

Alexa hakkas tööd otsima. Vaevalt astus ta kontori, kui juba uksehoidja ta tagasi saatis. Pealelõuna lonkis ta tänavatel ja istus surnuväsinuna ühele pingile. Saabus õhtu, saabus öö — tal polnud jõudu ülestõusmiseks.

Keegi valvur tuli ta juure:

„Mida teete siin?“ küsis ta. „Kas ootate kedagi?“

„Ei,“ kogeles Alexa hämmastanult.

„Ei. Lähen juba.“

Kogu öö vedas ta end piki tänavaid. Hommikul, jõu lõppedes, laskus ta jälle kuhugile aiapingile.

Nii lähenen surmale, mõtles ta, mis teha? Nälg muutus väljakannatamataks. Ta ei julgenud isegi jänu kustutada kaevul. Tundide kaupa istus ta ja võitles endaga ning ühe mõttega, mis ikka tugevamaks sai ning kõik tõrkumised võitis:

„Pea kerjama!“

Mina, printsess Dubinka! Oh, mis! Printsess! Mina, maailma viletsamaid olevusi, pea kustutama nälga. Ma ei suuda teisiti.

Kerjan!

Tume rõhumine peas röövib talt iga mõtlemisvõime. Ta tunneb kui tasehilju minestuse värin hiilib.

Autod kihutavad mööda. Teel ratsutavad üksikud, lapsehoidjad ajavad vankreid... Kaks laiaõlalist politseiniku longivad mööda. Kas nad keelavad, kui palub tükikese leiba? mõtleb Alexa. Tuleb kiirel sammul daam. Noor, elegantne. Ilus, hoolimata ümarmargustest sarvprillidest, suurte klaasidega.

Alexa tõuseb üles. Ligineb daamile. Daam seisatab hämmastanult ja ootab. Alexa püüab kõneleda, kuid sõnad ei tule üle huulte. Ta ei saa, seisab tummana, kuid silmad kõnelevad. Nad ütlevad: „Suren nälga!“ Ning kaks suurt pisarat veerevad põskedelt alla. Noor daam haarab käekoti ja otsib raha. Samal hetkel käänavad mõlemad politseinikud ümber ja tulevad.

Daam lükkab oma käevarre kerjaja käe alla ja sammub temaga politseinkust mööda. Daam ütleb:

„Siin on 50 senti.“ Ta punastab ning lisab juure: „Õpin veel. Ma pole rikas.“ Alexa vastab midagi. Daam läheb, tuleb aga veel kord tagasi ja sõnab:

„Külastage ometi kohtunik Harlanderi kõnesid Manhattanis. Ta võib teid kindlasti aidata!“

„Ei“, ütleb Alexa. „Ei! Ei!“ — ja daam läheb peadvangutades minema.

Kohtunik Harlander... „Olen kohtunik Harlander Hobokenist“...

„Mu Jumal! Mu Jumal!“ sosistab Alexa ja toeb puu najale. Mis see on? Miks olen nii ärevil?

Sest et nälgin, arvab ta. Astub ruttu pagariärisse. Ennast vähe kinnitades, ei rahustu ta aga sugugi. „Olen kohtu-

nik Harlander Hobokenist...“, kumiseb tal ikka kõrvus ja siis ütleb keegi: „Minge ometegi! Minge! Ta võib teid aidata!“

Alexa luges suuri plakaate: Kohtunik Harlander kõneles nüüdisaja hädadest. Igaüks oli tervitatud. Saal oli köetud ning mahutas enesesse 4000 inimest!

Kuid Alexa ei läinud siiski kohtunik Harlander juure.

Ta asus küll sinnapoole teele. Kuid peale pooletunnilise rändamise tundis ta pööritust kõhus. Ümbrus kadus sinisesse uttu. Alexa kogus viimase jõu, kuid asjata! Põlved värisesid. Ta vajus alla, ikka sügavamale, ning libises koleda kiirusega kuristikku...

Mõistusele ärgates leidis ta ennast voodist. Valges saalis. Heategevas kodus. Hea, vana naine valvas teda. Tõi sooja suppi. Kogudes jõudusid, kõneles Alexa, et hangib mingit tööd. Pass oli ju korras...

Alexa jäi siia päevaks ennast kosutama. Siis juhatati talle kusagile vabrikusse vene korrespondendi koht... Aegamööda hakkas Alexa uuesti elama. Büroos, kus ta töötas, olid veel kolm daami. Ühega neist, Susi Welti-

niga, noore saksa-ameeriklannaga sõbrustas ta varsti. Alexa oli õnnelik, et leidis selle mureta, rõõmsa olevuse. Susi vend teenis vabrikus montöörina. Ta lõi Alexale õige kohmakalt tiiva-ripsu. Kuid Alexa ei sallinud teda. Ja, vahel näis, nagu poleks Toomas Susi vend! Nagu peidaks ta saladust, valitseks võimuga Susit. Kord tähendas Susi sõbrannale: „Pühapäeval läheme sõitma purjekaga. Toomas palub sind kaasa!“ Alexa oli nõus.

Oli jumalik päew. Alexa seisis juba söögimoona pakiga sadamas, kui saabus Susi Toomaga ning veel üks paar.

Purjek kuulus Susi vennale.

Ehk küll Alexa teadis, et Toomas vabrikus palju teenis, tegi ta siiski komplimendi Tooma kokkuhoidlikkuse kohta. Toomas kehitas naeratades õlgasid. „Ja, armas Jumal, sarnane asi on kallis. Teenin päris kenasti ja ma ei luba omale muidu ju midagi!“

Sõber, keda Alexa tihti nägi Tooma juures, oli röövlinäoga, millist muljet tulipunane arm otsaesisel veelgi suurendas. Temaga kaasasolev tüdruk, keda esiteles oma pruudina, tegi mulje nagu tunneks ta põhjalikult suurlinna elu sügavusi.

Taevas läikis pimestavas valguses. Nii kaugele kui ulatas silm, kumas meri teraskilbina. Valged purjed ruttasid, libisesid valgete luikedena kaugusesse, ning kadusid lumehelbetena. Mootorid mürisesid ja kündsid merepeeglit igas sihis. Aurikud paiskasid paksusid, musti pilvi sätendavasse taevasse. Kellad löid, nii et hele kõlin üle vee ulatus.

Alexa unustas argipäeva, unustas elu kurbuse.

Kui päike alla veeres, kui õhtune pronksijumä üle mere laotus, kohtasid nad jahti, mis neile ruttu järgnes.

„Hallo!“

Keegi viipas, Toomas vastas.

„Kes on see?“ küsis Alexa.

„See on Dick.“ vastas Susi.

„Kes on Dick?“

„See seal, sinise salliga, lootsikus. Tooma sõber“.

Alexa märkas, et sõber oli ihuüksi kahemastilises purjepaadis. Võimata oli, et sõber Dick teda juhtis üksi. Kui tõusis tuul, siis oli ta hädaohus.

„Kus on Waterwich?“ küsis völla-näoga mees.

„Sadamasse. Mul on mootor.“ Ta viipas väiksele masinale.

„Kõik hästi?“

Dick näitas naerdes sinikaskollasele lipule mastis.

„Allright! Täna polnud see raske.“

„Krinchi juure?“

„Ja! Tule kaasa.“

„Ei saa.“

„Keegi peab tulema, ma ei saa üksi mastiga toime — —“

Alexa kuulatas kahekõnet, kuid see jäi talle tumedaks.

Nüüd ligines talle Toomas:

„Teie võiksite Dicki paati minna.

Ta ei saa üksi toime.“

Mõlemad paadid olid kõrvuti.

Järsku hüüdis Susi vennale:

„Ei!“

„Mis sa tahad?“

„Alexa jääb siia!“

Ära kõnele nii rumalasti. Dick vajab abi.“

Alexa seisatas hetkeks nõutult ja järgnes siis Dickile.

„Tagasi!“ karjus montöör. Kuid liig hilja.

Susi oli järgnenud sõbrannale, hoidis purjedest kinni ning istus Alexa juure.

Vend sõimas nii ropult, nagu see salakaubavedajate laeval viisiks.

Dick haaras purjeka köie ning jaht

lõikas edasi. Oli soodne tuul. Alexa nägi, kuidas montöör rusikaga ähvardas. Ta karjus midagi arusaamatut.

„Susi, mida tahab ta. Miks ei tohi teie minu juure jääda.“

Susi naeratles mõistatuslikku, vaurikast naeratust.

„Ta on hull!“

See oli haruldane sõit mööda õhtupäikese purpurist merepinda.

Kaugel liugles valge mootorpaat. Susi muutus närviliseks. Ta pigistas Alexa käevart ja piilus hirmunult Dicki poole.

See sülitas vette.

„Naised ei sobi laeva. Olge tasa ja pidage suu!“

Tuul paisus. Dick oli rahutu.

„Mis on,“ hüüdis Susi.

Dick vaikis. Heitis kiire pilgu merele. Seal seisis suur valge mootorlaev. Ta asus just sõidu suunas. Näis teda ootavat. Dick ristles.

„Meie eemaldume ju ikka kaldast“, tähendas Alexa. Teda valdas saabuva õnnetuse aimdus. Dick karjus ta peale jämedalt. „Kas teie siis ei näe seda? Ning selle taga on teine läikiva vasekorstnaga.“

„Ja. See on politseilaev.“

„Just sellepärast, teie, loll ninasarvik!“

„Mis on teil tegemist politseiga?“

„Ega ma narr pole, et talle jooksen teele ette.“

Nende sõnade järele ärkas aimdus Alexas. Nagu loor langes silmilt. Ta oli tihti ajalehtedes lugenud, et varastati paate. Äri oli kerge ja kasulik. Dick varastas purjekaid ehk võttis neid varastelt vastu.

Nüüd taipas Alexa, kuidas Toomas liht montöörina selle elegandi spordipaadi sai. Haruldane, üksik sõit, Susi, närviline hirm — kõik oli päevaselge!

„Peame püüdma enam tuult!“ karjus Dick. Ta vandus kui tatarlane ja sülitas vihaselt üle parda.

Kuid purjeriie oli kui marmorist.

Oli valge juuniöö, mis üldse ei läinud pimedaks. Oli näha kaugele vee-pinnale. Mootorpaat sõitis otse jahti peale.

Dick oli veel ainult mõne miili kaugusel. Ta paat sõitis hästi, kuid teine — veel kiiremini. Kui meid tabatakse; mõtles värisedes Alexa. Millisesse saatusekeerdu satun jälle? Meid vangistatakse. Dick on kurjategija. Kes usub, et olin teadmatuses varastatud paadi suhtes? Kuum hirm valdas Ale-

xat. Ära, rütem ära! Kui võrukael pääses, mis sest? Susi! Muidugi teadis ta venna toimetusi. Alexa vihas-tas. „Susi — sa vilets!“ Kaotud oli teenistus, kõik — kui neid tabataks. Möödus ärev tund. Ei kõneldud sõnagi. Mootorlaev ligines aeglaselt, kuid kindlalt. Valge udukiht laskus veepinnale.

„Sinna sisse!“ arvas Dick ja muu-tis suuna.

Kuid udukiht polnud küllalt kõrge. Ta ei peitnud jahti.

Niisked külmad tilgad laskusid pär-litena villastele iakkidele.

„Sõidame kaldale ligemale, jätame neetud paadi seisma ning vaatame, et kaome!“ Alexa kuulatas. „Kuhu kal-dale?“

„Ükskõik kuhu!“

Jälle möödus tund. Nad sõitsid kii-relt ja jälgijad kadusid silmapiirilt.

Alexa hingas vabamalt.

Tuul paisus. Saabus hommik. Idas tuutus öise taeva tumesina aegamöö-ta heledaks, rohekaks. Udukiht oli kau-gel taga, teda võis veel vaevalt mär-gata. Järsku vandus Dick.

Vaevalt nelja miili kaugusel kerkis udumassist suur, valge mootorpaat. Järgmisel hetkel silmas Alexa ka teist paati, vähemat, vasekorstnaga. See

oli politseilaev. Polnud kahtlust: neid aeti taga.

Kuid Dick ei alistunud nii kergesti.

Võtke mõlad, lühidad löögid paremale ja pahemale!“

See oli hulljulge tegu. Nad lendasid üle vee. Mast paendus ja kärises. Taagaajad ei jõudnud ligemale, aga nad ei jäänud ka maha.

Seal tõmbus tume vöö maapoolt vette.

„Seal on salajane järv“, hüüdis Dick.

„Seal oleme julged!“

Nad ristlesid kitsa jõe kaudu järve.

Hirmsad minutid. Järv oli täis kõrkjaid ja luga.

Kõlas pauk, jälle teine. Dick tõmbas pea õlade vahele.

„Vuih, kurat, lasevad kaabakad.“

Alexa nägi kaldal metsa. Jälle pauk.

Susi karjatas metsikult.

Jaht tormas kõrkjatesse, kärisedes läbi roheliste merekasvude. Kuid väätkasvud ja kõrred peatasid paadi.

Dick hüppas vette. Alexa haaras Susi.

Susi kukkus kummuli. Alexa kiskus ta üles.

Vesi ulatas neile niudeni.

Ikka kalda poole, päästja metsa poole.

Terve paukude rida vihises õhku.

Jälle karjatus.

Edasi läbi kõrkja. Alexa murdis kiskja elajana teed läbi tihniku, Susit kaasa vedades. Polnud aega Dicki jälgida. Edasi! Edasi meeleheitel.

Mets — võsastik — mäekallak.

Siis kukkus Alexa maha.

Kui ta minestusest ärkas, paistis päike heledalt. Alexa ronis katkistes, mudastes riietes sinikapõõsaste varju.

Ülal puu otsas laulis lind.

„Suren!“ karjatas hingetult hääl.

Jälle: „Suren!“

Ja siis märkas Alexa verd! valge kleit, sveater — kõik täis punaseid plekke. — Susi!

„Susi!“ karjus Alexa. Kõik oli unustatud. Susi nägu kahvatas lumi-valgeks, ta huuled olid veretud. Susi rögises ja hingeldas.

„Vett!“

Alexa tormas järvele, kahmas kamalutäie vett ning kandis Susile. Kuid Susi ei suutnud enam neelata.

„Susi! Vaene Susi!“ hoigas Alexa. Susi püüdis naeratada. Väsinult, päris tasa.

„Suren — möödas — ära mine ial tagasi — Toomas — kurjategija — mu dämon — mitte vend. Olen lahu-

tatud — kui sa iialgi — kohtunik Harlan — deri — mu lapsed — ter-
vita — olen heaks teinud —“.

Susi ajas end püsti. Verejuga purskas üle ta huulte. Ta sirutas end aeglaselt — —

Alexa viskus valjult karjatades laiba kõrvale rohu sisse.

Susi! Vaene Susi.

Mida ta ütles? Kohtunik Harlan — der — lahutatud — lapsed? Susi oli kohtunik Harlanderi lahutatud naine! Milline kohutav saatus kiskus ta nende hirmsate inimeste võimusesse! See varas! See kurjategija!

Susi — kohtunik Harlander! Milline ühendus nende vahel?

Alexa istus tihnikus surnu kõrval. Naise kõrval, kes aitas kurjategijaid võõrast vara omada, ning keda tabas politseiniku kuul.

Kohtunik Harlanderi endine naine! Vaene Susi Harlander! Vaene eksinud inimlaps! Milliseid piinasid oled kannatanud, et sattusid kurjategijate Tooma ja Dicki püünistesse! —

Tundide kaupa istus Alexa abitult, kuni viimaks kätega Susile haua kaev-
vas.

Oma kätega!

Möödus kesköö. Alexat piinas jänu ja nälg.

Viimaks jõudis ta tööga lõpule. Ta tõstis kangestanud laiba madalasse auku, kattis surnu mullaga ja lilledega, veeretask haugele kivi ning palvetas. Palvet, mida ta ema talle lapsena igal õhtul kordas.

Jumalaga, Susi, tundmata saatuse ohver! Leidku su patud armuliku kohtuniku! Ristita, mullas, tundmata — nii magab Susi Harlander vilmast und. Sihita rändaja.

*

Ümbrus oli metsik. Alexa rändas kaua, enne kui kohtas inimesi. Ta oli New-Yorgi osariigi piirist üleastunud.

Allkirjata kirjas kirjeldas ta politseile Susi haa.

Kaks päeva hulkus ta New-Yorgis ringi. Ta kartis oma tuppastuda. Kindlasti otsis politsei teda. Väikses majakeses, kus Alexa elas, oli imestus ta tagasituleku puhul piirita. Talle näidati vaikivat põlgtust. Perenaine kõneles midagi ebavooruslikust elust. Vabrikus vallandati ta pikema jututa.

„Kus teie hulkusite?“ küsis ülemus.

„Hulkusin?“

„Ja. Või olite ärareisinud? Meie ei vaja teie tööd.“

Keegi ei pärinud Susi Weltini järele, sest purjeka sõidust ei teatud. Kui Alexa väravas üksi seisis, abita, sihita, koduta — astus Toomas ta ligi.

„Kas kuul tabas Susi?“ küsis ta tasa.

„Ta on surnud!“ karjus Alexa ja tormas nagu piitsahoopidest rabatuna minema.

Toomas vaatas talle õlgu kehitades järgi.

Välke rahatagavara jätkus mõneks nädalaks. Siis tuli kõik jälle nii, nagu kord enne: nälg, viletsus, peavarjuta olek. Alexa hulkus New-Yorgi urgastes ja nõrgenes silmanähtavalt.

Ühel õhtul puges ta hinge tulesädemena kohtunik Harlanderi nimi.

Jälle kohtunik Harlander! Ta hinge langes tulena, süütas ihu leekidesse:

Kohtunik Harlander kõneleb Manhattanis.

Sel hetkel ei kahelnud ta enam. Vedas end maagilises joobumuses ta loengule.

Alexa saabus aegsasti ning sai ko-

ha esimesse ritta. Seal istus ta tasa, õnnelikuna, sest leidis hetkeks sooja toa ning imetles uhket publikut. Siis kujutles ta mõttes kohtunik Harlanderi: ta võimast pead, trotslikku iseteadvat lõuga ja halle silmi. Vahepeal oli saal viimse kohani täitunud. Alexa nägi, et ilmunud olid Manhattani suurimad ja rikkaimad elanikud. Alexa naabrid vahetisid teda imestanute, kaaluvate pilkudega. Äkki tekkis saalis suur vaikus. Avanes üks ja kohtunik Harlander astus lavale. Vaimustustorm saalis. . . Alexa tundis suurt, võimast rõõmu teda jälleenähes. Harlander paistis olevat samasugune kui Rooma basaaril. Ta silmad olid rõõmsad ja julged, kui heitis pilgu saali. Alexat valdas hirm, mu jumal, ta näeb mind, võib olla tunneb ära . . . olen kadunud! Kuid ta rahunes pea, sest kuidas võis ta teda tunda tuhande inimese seas!

Kohtunik kõneles. Alexa andus täielikult ta hääle võluvusele. Teda valdas lapselik pühalik tunne, nagu nooruses, kui ema merekaldal vanas Balti lossis ehtis jõulupuud. Ehk nad küll venelased olid, armastasid nad siiski saksa kombeid. Alexa isa kõneles siis talupoegadele, kes patriar-

haalses vahekorras olid vürstliku pererahvaga.

„Ilm ei parane enne, kui ise head eeskuju anname. Ainult tõsine kombepuhtus, vankumata karmus eneste vastu teeb meid vääriliseks mudasse langenud rahvast päästma. . .“ Mis see on? mõtleb Alexa. Ta vahib pärani silmil kõneleja poole. Kohtunik Harlander seisab vähe ettepoole kummarduna, ta silmad hõõguvad, ta heidab Manhattani rahakuningate naistele egoismi ette, loidust kaasinimeste kannatuste vastu, nende businessi nälga. Ta kõneleb fanatismiga, tundes oma kuulajaid ning teades, et nad talle järgnewad õigel teel. Ta kõneleb kuritegude kohutawast tõusust, naistest, kes kaotanud tee . . . -Mida kauem ta kõneleb, seda karmima ilme omab ta nägu, kuni ta lõpuks kiwistanuna läbi nõrga walguse paistab. „Walgus eneste ja teiste suhtes on kahjulik! Pole wabandust inimesele, kes kaotab tee. Mida ütleb meile randa paisatud naine? Et elulained ta wiskasid vastu kaljut? Seda ta ei wõi kõneleda. Sest elus pole juhtumisi — inimene on oma laewa kapten. Ainult see hukkub, kes juhtida laseb oma kirge. Hing wõib

juhtida ihu läbi häbide mere, ja ihu jääb siiski puhtaks, hoolimata ümbritsevast mustusest..." „See on wale!” hüüab naishääl. „See on wale. Kaastundmus toob hukatust!”

Saabub jäine waikus. Kohtunik Harlander waatab ehmunult kõneleja sihis. Ta näeb kössis naist, kes näo käte wahele peidab ning südantlõhestawalt nutab. Kohtunik Harlander seisatab hetkeks, kuid naine ei tõsta pead. Siis jätkab Harlander kõnet. Ta õigus-
tab tasa nuuksujat naist kindlasti. Kohtuniku kõne muutub inimlikumaks, paremaks — kuid ta jääb ikkagi hoolimata kaebajaks. Ja ometi ei suuda ta unustada tundmata nägu kitsaste käte wahel. Waewalt on ta suutnud lõpetada, waewalt on kostunud tuhande naise kiiduawaldus, naised, kes kulla keskel külmetawad ning päikest otsiwad, et soendada waeseid südameid, — kui Alexa uksest wälja tormab. Tal on ainult üks ainukene soow: uppuda öös ja unustuses! Ka tema ei tea, mis kõneleb, mõtleb Alexa. Nad kõnelevad karmusest ning halastamatusest. Nad tunnewad endid õiglastena ning unustawad, et kõigis on süüdi juhtumused, mis osalt meis, osalt wäljaspool meid

asuwad. Wäljaspool meid... ja... miks igalpool wastutus, andeksandmine, trahw? Miks kunagi armastusõnu... headust... abi?

Alexa astub tänawale ja ruttab edasi. Siin on weel walge, kuid pea saabub põiktänaw, sinna tormab Alexa ja ikka edasi. Sajab, ta on märg, ta juuksed lendawad kuklas, ta ei näe midagi. Ta kobab ringi... sihita... ihkab weel ainult surma. Ta mõistab, et ruttas kohtunik Harlanderi juure abi otsima, lootis abi, headust, andeksandmist. Tema aga paiskas Alexa külmuse merde. Ümber tänawa nurga käänates ütleb tasane hääl selja taga:

„Pidage! Tahan teiega kõneleda!” Alexa tormab, nagu pahawaimudest tagaetuna. Kuid tugew käsi haarab ta käsiwarre:

„Olen kohtunik Harlander. Olite mu kõnel. Olete õnnetu. Tunnen end süüdi. Tahan teid aidata. Näidake mulle oma nägu.” Alexa pöörab pea kõrwale. Mägede ojana on jälle uus sündmus ta ellu löönud. Kohtunik Harlander! Pääsemist pole! Ta hoiab teda kinni! Ta tõmbab käed Alexa näo eest ja waatleb teda. Alexa silmad on täitunud kurbusega, igatsusega, ning

kannatusega, kuid ta naeratab. Walusät naeratust, nagu inimesed, kes enam midagi ei looda ning lahkuwad. Koh-tunik uurib Alexa näcjooni. Wihma sajab, kuid nad ei hooli sest.

„Tunnen Teid,” ütleb Harlander tasa.

Alexa noogutab pead.

„Rooma basaarilt . . .”

„Ja,” wastab Alexa, „päästsite mu elu. Olen weel Teie wõlglane”.

„Seda ma ei usu,” wastab mees.

„Tunnen, et olen Teie wõlgnik. Kui Teie täna mu kõnele wahele hüüdsite, siis tõrkusin wastu. Kuid hiljem wal-das mind mingi ilmutuse tunne. Järg-inege mulle!”

Alexa ei pannud wastu. Mees hüü-dis auto ja nad sõitsid Manhattanist wälja waiksesse aia majakesse. Torm rebis puielt wiimaseid lehti. Teed olid sügiskullaga ülekülwatud. Eluküün-lana põles weel aias ainukene rooste-punane haav . . .

Uks awanes. Harlander juhtis Ale-xa, kes kaotanud oli tahtejõu ja mõis-tuse, eeskotta. Naine, tanuga hõbe-daseil juukseil, kohtles wõõrast tum-mana.

„Betsey, muretse kõige eest,” tä-hendas kohtunik Harlander „Leidsin selle noore naise.”

Kohe hoowas nägemata headusewool wana teenija silmist. Ta wõttis Alexa käest kinni ja wiis endaga kaasa.

Alexa oli wana naise headusest üliõnnelik, kuid pea waldas teda öinemust hirm: nüüd pean kõnelema talle kõik. Mida ütlen? Ta hallid silmad tungiwad mu südame. Ta kisub kõik wälja, mis seal peitub.

Wahepeal juhatas Betsey Alexa heleda mööbliga tuppa. „Siin peate magama,” ütles Betsey ja awas teise ukse. „Siin on wäike söögituba, toon Teile kohe rammusa söögi. Ja seal —” ta wiipas teisele poole, „seal magawad lapsed.”

Alexa langes tugitooli. Vesi jooksis ta riietest.

„Kas pean veel täna kõik kõnelema?” küsis ta hingetult.

„Ei, vastas Betsey. „Teil pole üldse vaja kõnelema. Kui kohtunik Harlander siia toob inimese — mehe, naise — siis ei nõua ta kunagi pihtimisi. Võite siin elada, kuni paraneb tervis. Keegi ei päri aru.“

„Aga... kuidas sobib see karmusega? Ja, et iga inimene... on oma kapten?” Betsey kehitas õlgasid. „Ma ei mõista, mida kõnelete, kuid vabastage

end märjast kleidist. Toon teile pesu.“
„Ja, aga veel midagi“, tähendas Alexa Betseyle, „kas kohtunik Harlanderil on lapsi?“

Betsey noogutas peaga ja ta nägu säras. „Kaks. Poiss ja tüdruk. Poiss on kolme aastane, tüdruk viie.“ „Oh!“ õhkas Alexa ja vaatas igatsedes lastetoa sihis. „Ja ema,“

„Neil pole ema“, vastas Betsey muutunud häälega ja lahkus toast. „Emata“, kordas Alexa tasa. „Tähendab, veel õnnetumad kui mina.“

Siis sõi ta, Betsey asetas ta voodisse ja Alexa uinus väsimusest kurnatuna järgmise päeva lõunani.

11. p e a t ü k k.

Ärgates kuulis Alexa hõbedast heli. Ta kuulatas. Järgnes pikk helideastmestik: laps naeris. Teine kaasa. Siis ületas sügav mehehäääl laste rõõmuhõisked.

„Need on meie lapsed“, tähendas Betsey, ukse vahelt piiludes. „Kas magasite hästi, Toon teile värsket pesu ja kleidi, mis sobima peaks.“

Ta asetas riided toolile. Vanaeide

silmlibises uurivalt üle Alexa ja ta nägu muutus mahedamaks, õrnemaks naeratusetõttu, mis ilustas kortsudeta nägu.

„Kleit“, mõtles Alexa... ja järsku aimas ta et see ehk teise õnnetuma olevuse oma oli. Betsey mõistis Alexa mõtteid ja seletas: „Täiesti uus“.

„Hea, armas miss Betsey“, ütles Alexa sügavasti liigutatuna, „teie teete mulle nii palju head ja ei teagi, kas väärin seda vaeva ja headust.“

„Kohtunik Harlander ütleb, et aitama peab küsimata. Meie ei päri iialgi ja on osutunud, et Harlanderi abi tarvitanud inimesed seda alati on väärinud“.

„Ütelge mulle, miss Betsey...“

„Olen proua... mees suri kahekümne aasta eest. Tulin siis kohtunik Harlanderi juure ning olen siin vanaks jäänud.“

„Kuid ta oli ju abielus!“

„Ja. Olin ta pulmas, siin. See kleit on proua Harlanderi kapist. Kuid ta pole seda ilmaski kandnud. Rutake! Riie-tuge! Katan laua...“ „Kas tohin avaldada ühte soovi, proua Betsey?“

„Muidugi... muidugi...“

„Kas tohin Harlanderi lastega einetada?“ Betsey värises. „Pea kohtunikult luba küsima.“

Betsey jäi kauaks ära. Vahepeal riietus Alexa. Seisis peegli ees. Kleit sobis talle hästi, kuid põhjustas õudse tunde.

Betsey ilmus ja tähendas võeralt: „Kohtunik Harlander soovib teiega kõnelda.”

Alexa järgnes Betseyle läbi mitme toa. Igal pool seisis kapid täis raamatuid, paberid lebasid siin ja seal, kuid aknad olid kõrged, suured ja talvepäike valgustas nende kaudu tubasid. Alexa seisis Harlanderi ees.

Kohtuniku näojooned olid kinnised, ta silmad puhkasisid kauguses. Ta saabus praegu raskest tööst. Alexa kuulis kõrvaltoas meeshääli.

Alexa tahtis tänada Harlanderit. Viimane haaras Alexa käe ja küsis: „Tahate einetada mu lastega?”

Alexa põlved värisesid. Nad on talle pühad mõtles ta.

„Ärge olge kuri”, kogeles Alexa. „Lapsed on ilmsüütusest ümbritsetud. Kõigest, mis on inimeses head.”

Harlander kuulatas.

„Ma pole teie isikus eksinud. Kuidas on teie nimi?”

Alexa neelatas ja mõtles, milline nimi ometi surnult saadud isikutunnistu-

sel seisis. Kuid Harlander jätkas kär-
sitult:

„Mõtlen, kuidas teid hüüdma pean.
Teie eesnimi.”

„Alexa... Vanda...” parandas ta.

„Alexa on ilusam. Hüüan teid teie
esimese nime järel. Miss Alexa. Olete
kõik ütelnud, mis mu laste suhtes üldse
võib mõelda. Ma ei tea teist midagi...
Teie silmis on puhas armastus, teie suud
ümbritsevad minevikku vaimud. Annan
teile oma lapsed teie silmade tõttu: Kuid
ütelge mulle ainult ühte: kas olete
elus kunagi, midagi teinud, mida teie
oma lapse ees vastutada ei suudaks.”

„Ei,” vastas ruttu Alexa. „Oleks
mul laps, võiksin ta ees kõiki vastu-
tada.”

Välguna läbistas hele kiir Harlan-
deri tõsist nägu.

„See on hea”, sosistas ta. Alexa
jätkas:

„Kas suudab naine toimida midagi
sarnast, mida ta oma lapse ees ei võiks
vastutada? Arvan, iga seisukorda,
milles ta kord oli, mõistab kõige pare-
mini ta laps.”

„Kindlasti on see nii. Kuid on ole-
mas naisi — vähe naisi, loodan — need
annavad ära oma lapsed. Olen mees
ja võib olla eksin naiste suhtes. Kuid

arvan, paljud naised annavad ära oma sündimata lapsed. Olen õnnelik, et teie seda pole teinud."

Kas ma pole seda teinud?

Mu Jumal, kas tõesti? Mõtles Alexa ahastuses. Harlander avas ukse. Kaks last istusid laua ääres. Nad istusid tasa ja vaatasid tummalt võerast.

Harlander hüüdis neile naljasõna. „See noor daam on miss Alexa ja ta tahab teiega mängida!” Uks langes kinni. Alexa nägi einet suurel laual.

Poisikene tuli talle appi.

„Tahad mängida meiega?” küsis ta.

„Ja,” vastas Alexa tasa. „Ja, kui teie aga tahate.”

„Mina juba tahan”, tähendas poiss. „Mabel, kas sa tahad?”

„Ma tahan ka”, ütleb punapõseline tütarlaps.

„Oled palju noorem kui Betsey, eks?” pärib poiss.

„Ja, olen noorem. Aga kuidas on sinu nimi?”

„Harry. Mul on laev, see jookseb minuti jooksul kolm korda ümber tiigi. Ja tiik, pead teadma, on sama suur kui ookean!” „Ookean,” arvab põlglikult Mabel ja pistab pudru suhu.

„Harry, ookean on palju, palju suu-

rem", ütleb Alexa. „Kuid arvan, et see tiik siiski suur on.”

„Ja, vähem küll kui ookean, kinnitab mõtetes poiss.

„Aga mu nuku”, kõneleb Mabel vabalt, „mu nuku kõneleb. Ta ütleb pa... ja ... pa.”

„Kas ta ei ütle ka mama?”

„Seda ka, aga meil pole ema.”

„Meie ema on kaugel!” seletab Harry. Ta vaatab küsivalt Alexat, oodates temalt ligemaid seletusi. Ka Mabel nõuab uuelt sõbrannalt seletusi. „Juba ammu, keegi ei tea, kus ta on,” jätkab ta.

Valusast kaastundmusest haaratuna kaelustab Alexa lapsi. Mabel vaatab teda imestanult, Harry jookseb ära.

„Seda ma ei salli. Tüdrukud ei tohi poisse kaelustada.”

Alexa on unustanud eine. Ta läheb lastega parki. Seal seisab „Columbia”, maailma suurim ja kiirem laev. Päike kaob; vihma sajab ja külm kihutab nad tuppa tagasi.

Harry saadab nägemata lainetel saladuslikke teateid. Mabel on vastuvõtja telegrafist. Ta istub kõrvaltoas. Alexa kuulatab. Harry teadustab: „Kas olete blondi naist kahe lapsega näi-

nud? Ta on kadunud. Palun, otsige seda naist...”

*

Lõunaks ilmub kohtunik Harlander. Ta kõrval istub „vana Betsey”. Harlander hüüab teda nii. Laua teises otsas istub Alexa. Ja Harry ning Mabel jutustavad päeva vägitegusid.

„Tahame seda mänguseltsilist endale,” otsustab Mabel.

Harry noogutab pead. Alexa istub kössivajunult. See on kodu. Kodu... kuid mis saab minust? Täna, homme, pean lahkuma sest rahust. Senini kannatasin kõike katastroofe. Nüüd hukun.

Alexaga üksi jäädes, küsib Harlander:

„Tahate lastepreilina jääda siia? otsin lastele kasvatajannat.”

„Tahaksin küll, Mr. Harlander.”

„Mis olite enne?”

„Ilmaski lastekasvataja. Olin elukutseta.”

„Arvasin. Kui teile usaldan oma lapsed, peate vähemalt ütlema, kes olete.”

Alexa vaikis. Ta langetas pilgu põrandale. Harlanderi hallid silmad olid sügavad, suu karm. Ta ei mõista mind kunagi, mõtleb Alexa. Ta ei tunne as-

jaolusid... ja neid ei või ma jutustada. Ei, on olemas asju, seletamatuid, mis määravad tegevust, ning neid ei mõista teised. Seda ei suuda sõnad väljendada. Seks puuduvad mõisted. Et mu tegusid mõista, seks vajab kohtunik Harlander mehe ja naise hinge. Ta on karm. Ta on õiglane. Seepärast on ta kõigis asjus nii võhik.

Mida pean tegema? Siit lahkuma? Loobuma selle mehe käest, mis on tugev ja hea? Jätma lapsed, kes lilledena kasvasid mu saatuse kidural teel?

Ta alustab kaks korda juttu. Kuid nähes Harlanderit halle silmi, ei suuda ta kõneleda. Tahaksin võtta ta käsa, ning jutustada kõik, nagu ta naine, a i n u l t n a i s e n a... siis kohkub ta selle mõtte üle ja sügav puna libiseb üle näo. Alexa tõstab pea üles kahvatuks kuid kindlalt:

„Siin on mu pass, kohtunik Harlander.”

Ta ulatab talle surnu passi.

„Olite viimati Hamburgis?” Surnu asus laevale Hamburgis.

„Ja,” vastab Alexa. Ta süda vasardab. Oleks kohtunik ta silmi vaadanud, oleks ta lausunud: „Teie kõnelete ebatõtt!”

Kuid ta vaatas esmalt passi, siis Alexat.

„Teie kuulusite Itaalia parimasse seltskonda, miss Alexa?”

Alexa vaikis jälle. Vaikusesse, väljakannatamata vaikusesse kõneles ta äkki ühe loo. Seda luges ta aastate eest kusagil ajakirjas. Saadud mulje oli püsiv. See oli jutt naisest, kes abiellus kaardimängijaga, kes raiskas ta varanduse, langes ikka sügavamale ning müüs raha eest naise oma sõbrale. Naine armastas varem sõpra, kuid põgenes teadmises, et ta nüüd ka armsama jäädavalt kaotas.

Selle loo jutustas Alexa kohtunik Harlanderile. Ta uskus Alexat. See oli ka tegelikult Alexa lugu, kuid kujutatud teises sündmustikus. Kuid kas muudavad sündmused asja? ütles Alexa endale. Mitte see, mida läbielame, pole tähtis ega loo meist häid ehk halbu inimesi. Kuidas läbi elame — see on otsustav. Asjade tuum, sündmuste tähtsus, need on asjad, mis peituvad tegude taga. Kuid kohtunik Harlander poleks seda kindlasti mitte mõistnud ja seepärast jutustas Alexa nii.

Harlander võttis Alexa käe, hoidis teda mõne hetke ning hüüdis Betsey't.

„Jätame miss Alexa oma seltsiliseks, vana Betsey.“

„Hea, kohtunik Harlander. Olen väga õnnelik.“

Nii sai Alexast Harlanderi kaaslane. Kui Alexa mõlemaid lapsi rinnale surus, surus ta ühtlasi ka seda uhket, karmi, piirita südameheadusega inimest rinnale.

Kuid Betsey märkas seda kohe ja mõtles: ei tea, kui kaua veel elan. Harlander peab aegsasti uue Betsey valima, ning asi on täiesti korras, et Alexa noor on.

Möödus talv. Saabus kevad ja suvi. Harlander sõitis, tööst kurnatuna, lastega ja Alexaga mereranda. Seal, üle vahutava mere, kalju otsas, jutustas ta Alexale oma esimese abielu loo.

See oli pikk, kuid ühtlasi õige lühike. Ta naine jättis maha lapsed ja põgenes armukesega. „Ta on kusagil rikutud. Lahutasin abielu.“

Siis küsis Harlander Alexalt, kas ta ei tahaks olla talle naiseks ning ta lastele emaks.

Äkki kasvas õudne mälestus Susi Veltini hirmsast surmast... Mida kannatas see vaene olevus? Milliseid ku-

ristikke mööda sammus ta? „Kusa-
gil, rikutud...“ Alexa teadis: meri-
rohus — kivita — nimeta — unustatu-
na... surmatud politseikuulist...

Kuid see kõik oli imeliselt kaugel,
ebatõeline nagu unelm, mille meeletu-
letus vajas jõupingutust.

Alexa oli unustanud kõik. Ta pol-
nud enam printsess Dubinka. Ta pol-
nud ka Wanda, poolakas, vene kiir-
kirjutaja. Ta polnud enam juhuste ot-
sija, keda halastamata saatuse oli pai-
sanud elu sügavustesse. Ta oli vaid
armastaja naine.

Temast sai kohtunik Harlanderi
naine.

12. peatükk.

Alexa oli väga õnnelik ja unustas
mineviku. Uus kodumaa võlus teda
lõpulikult. Kohtunik Harlanderile oli
ta agaraks abiks töös ja heategevuses.
Alguses oli Harlanderis hinges lõhe. Esi-
mese abikaasa tegudest haavatuna,
paistis ta teiste vigade suhtes järel-
andmatuna, ehk küll ta alati aitas, kus
oli häda. Ta üliarenenud mõistus pi-
das südamega alalist võitlust.

Kõik muutus. Alexa nägi naiseliku instinktiga inimsoo hädade allikaid. Ta õpetas Harlanderile elust vintsutatud hingede vastu armastust. Armastus võitis kõik. Armastus oli tugevam karmusest ja karistusest. Aegamööda pöördus Harlander tähelepanu korruptsioonile, mis hävitas palju inimesi. Harlanderist sai kardetav kaebaja seal, kus ta märkas ülekohtu.

Kahe viimase aasta kestel kasvas ta vaenlaste hulk. Viha loitus seal, kus Harlander tugev käsi rebis nägematuid kangaid, mis põimused läbi kogu majanduselu. Selle kanga taga toimusid kuritööd, mida iialgi andeks ei saa anda. Harlander nimi omas kardetava kõla. Trustide kuningad kartsid teda. Nende kannupoisid põlgasid kohtunikku. Kuid keegi ei leidnud ta isiklikus elus nõrkusi. Ta oli pealetungimiste vastu kaljukindel.

Alexa seisis ta kõrval. Alexat nimetati igal pool ühes temaga. Alexa valiti „Langenud tütarlaste kaitseseltsi“ presidendiks. Ta sattus vastollu seadusega, mis armuta ja pealiskaudselt otsustas õnnetute üle. Alexa võitis. Kuid tal oli sama palju vaenlasi kui ta mehelgi.

Alexa sai emaks. Ta kinkis Harlanderi lastele vennakese. Midagi ei puudunud nende kahe inimese täiuslikus ühenduses.

Ühel päeval sõitis Alexa oma oraanshvärvilises autos börsi poole. Wallstreet oli jälle metsikus ärevuses. Tänavatel sõelusid ja lärmitsetsid East End'i maaklerid. Alexa sõiduk pidid sõitma aeglaselt. Seal näeb Alexa pikka, kõhna kogu.. Müts kuklas. Ta tunneb selle pea liigutusi. Tundmatu vaatab Alexa poole. Alexa süda seisab. Ta ringutab, et õhku saada. Hall kahvatus katab ta nägu.

See kitsas, pruunide, naervate silmadega nägu, millesse seltsib äkki äraandlik helk, vahib kaua Alexat.

Pole võimalik! mõtleb ta. See on ju meeletu! See on teine nägu! Kuid miks on see võimata! Miks ei või ta olla Ameerikas?

Olen meeletu! Miks vahib ta mind nii? Ja nüüd haarab ta käsi mütsi... miks kivistub ta nägu jahmatusest? Ta naeratab... See vilets naeratus! Oh, kui hästi tunnen seda! Ei! Ei! Ei! — Ainult seda mitte. — See mees ei või ju olla Nikolai Tshersinski! Ta rajab teed läbi inimtüüri. Alexa juure! Hirm

ja jälkus valdavad Alexat. Ta silmad peatuvad mõne hetke abitult juhi laial turjal. Tshersinski ligineb! Alexa karjatab.

„William! Edasi! Tunnen end väga halvasti!“

Auto pasun tuututab. William murab rahvahulgas tee. Enne kui vaim ligi jõuab, on sõiduk kadunud. Alexa ei julge tagasi vaadata. Ta oleks näinud, et Nikolai Tshersinski veel ikka seisis ja talle järgi vahtis kummalise naeratusega. —

Kui Alexa jälle Manhattani saabus, rahunesid ta meeled. Ta valitses ennast. Hallutsinatsioon... Kuid milline sarnadus! Ja ta kergitas mütsi! Ei, seal polnud kahtlust!

*

Jah, too oli Nikolai Tshersinski. Ta saabus mõne kuu eest Ameerikasse — täiesti vaesena, allakäinuna, kellnerina vanal laeval.

Siiski — ta oli niipalju kogunud, et Kanadas uut elu algada. Kuid mõte ei annud talle rahu; kuhu kadus Alexa? Kas leian teda? See oli enam kui kirg, teda välja kasutada. Nikolai armastas teda. Armastas teda omal viisil ja ei suutnud teda unustada. Kuid

ootamata kohtamine viis teda ruttu uutele mõtetele.

Ta lonkis tänavatel, mõteldes, mida teha.

Peale oma viletsate riideräbalate vaatamise, astus ta keldrikõrtsi, mille ukse üle sätendas kuldne ankur.

Täna tahtis Tshersinski veel räbalates olla, homme, siis riietus ta end uuesti.

Hiigla sibulaklops maitstes suurepäraselt. Mustapeaga tüdruk, kellnerinna või vana jooksjat põdeja naise tütar, pigistas silmi kinni.

„Soovite juua?“

„Juua?“ naeris Nikolai. „Kas siin on alkoholi?“

„Meil on väga hea jook, härra.“

„Andke!“

Toodi lai klaas, mis sisaldas mingit whiskytaolist vedelikku. Kui Tshersinski omale uue klaasitäie tellis, selt-sisid ta juure kaks meest.

Üks neist oli prantslane Marseille'st. Ta kõneles, et oli läbi matkanud kogu ilma.

Nad vestlesid prantsuskeeli ja jõid „drinki“. Venelane, Eugen, sirutas koiavad laua alla sirgu.

„Noh, mida mõtled siin maal peale hakata?“

„Midagi — kauplust — ehk ajakirjandust.“

„Pole nii lihtne! See on, ma tean, peenikene äri. Kas sa ei tahaks sadamasse tööle hakata? Kas oskad prantsuskeelt?“

„Muidugi mõistan.“

Eugen oli rahul. „Kolme keelega tööline, c'est bien! Kui sa veel hispaania ja portugaaliala keelt mõistaks, oleks veel parem. Kõnelen homme õhtu kontoriülemaga, on mu sõber. Arvan, et võin sinu asjad joonde ajada.“ Tshersinski oli õnnelik, et leidis koha. Ei, siin polnud inimesed nii kohmakad ja pikaldased kui vanas, lagunenud Euroopas!

Ta jõi enam kui juua soovis. — —

Prantslane, kes ei kõnelnud sõnagi venekeelt, tõsis üles. „Lähme ema Nash'i juure.“

Eugen, Ukraina mees, lõi rusikaga lauale, nagu kavatseks ta seda purustada.

„Selle mõtte on sul ingel pähe toonud. Hallo! Läheme ema Nashi juure!“

Tee viis läbi pimedate tänavate. Ema Nashi suitsuses, lärmitsevas keldris oli tüdruk. Sihvakas suur ja noor.

Nad jõid. Tuju tõusis. Lõpuks tant-

sis tüdruk ja pildus Tshersinskile tuli-
seid pilkusi. Äraminnes tasus iga-
üks oma arve ise. Mabel sosistas
Thsersinskile:

„Kui kauaks jääte sadamasse?“

„Ma pole laevalt. Jään ikka siia.“

„Well! Tule jälle!“

Nikolai lükkas mütsi kuklasse. Nad
läksid. Tänavale saabudes keerlesid
Tshersinski silmade ees laternad na-
gu pikad, tulised komeedid.

Ta komistas.

„Mees, ära kõigu jalul,“ jorises
Eugen.

Nad lonkisid ikka edasi.

Äkki valdas emigranti midagi ka-
redat musta... Ta kaotas meelemär-
kuse — — —

Külmadel kividel ärkas ta. Hall-
sinine koit. Keegi naine nõjatas vas-
tu müüri. Ta kandis pange ja sõimas
arusaamata murrakus. Nikolai pea ja
kukal valutasi koledasti. „Tõuske
üles, siin ei tohi magada!“ Politseinik
raputas Tshersinskit.

Ta hõõrus uniseid silmi.

„Kust tulite? Kas teil pole kodu?“

Nüüd kogus end venelane ja tõu-
sis üles.

„Tänan.“

Vaarudes sammus ta tänaval. Naine sõimas edasi ja politseinik jälgis teda.

Sadamasse saabudes tahtis Tshersinki kella vaadata. See oli kadunud. Aga raha?

Väriseva kätega kobas ta taskudes. Jälle ja jälle, kuni veendus, et raha oli kadunud.

Raha oli ära!

Nikolai pea valutas, ähvardades lõhkeda. Põlved värisesid. Ta jooksis. Seisis pea keldri ees, mille kohal läikis kuldne ankur.

„Kas tunnete neid mehi, kellega eila olin siin?“

Brünett uuris teda teravalt. „Olite eila siin?“

„Aga muidugi. Istusime seal laua juures. Üks oli pikk, teine lühike ja kõneles prantsuse keelt.“

„Ega meie õmeti teie sõpru ei või tunda!“

„Pean kõnelema nendega.“

„Siin neid pole. Meil käib palju inimesi, kõik madrused on meie kliendid. Tulge täna õhtul tagasi...“

Tshersinski nägi, et kõik oli asjata. Nad ei tahtnud ehk ei suutnud teda aidata...

Tänaval päris ta möödaminejalt ema Nashi asukoha üle. Mees naeris. „Seal taga, vasemal, kuid nad magavad veel.” Nikolai tormas madalasse, suitsust haisevasse lokaali.

Kõige alamat liiki restoraan. Mabel sirutas end ahju ees. Nikolait ära tundes jooksit ta väljasirutatud käte talle vastu.

„Hallo, old boy!”

„Kes olid mehed, kes eila olid siin? Sa pead neid tundma, nad käivad sageli siin.”

Mabel tegi lolli näo. „Mida tahad. Ma ei tunne neid. Ehk olid nad laevalt, mis ära sõitis...”

Tüdruk taganes vähe. „Laisk ettekujutus —”

Nikolai tormas tänavale. Ta oli meeletu. — — —

*

Tshersinski mõistis: uus Ameerika pole mitte vana Euroopa! Siin pidi kaks korda osavam olema kui Euroopas. Ta pidi sügavusest end üles töötama. Ruttu, enne kui vajus ta lõpulikult mudasse. Tal vedas. Keegi vene ärimees palkas ta Nev-Yorki, kus tegutses äri alal Lõpuks kirjutas ta kohalikke teateid ühele aja-

lehele ja siirdus laimuartiklitele. Ta teotas vene emigrante ja jõudis kõmulehe juures reporteri kohale.

Alexa oli tookord õigesti näinud. Ta istus omas toas punase lambi valguses.

Alexa silmad libisesid lasteteoale, kus uinus ta noorem poeg. Jälle lendasid õnnetuse linnud ta pea kohal! Alexa kuulis saladuslikke kahinaid, kuulis õnnetust majakatusel kolistas.

Mustad varjud karglesid seintel. Nikolai Tshersinski temaga ühes linnas!

Esmalt mõtles Alexa ta asupaiga üles otsida, et järel pärida, mida see mees tahtis. Kuid varsti loobus ta sest kavatsusest. Kui Nikolai teda leidis! Ta polnud ju enam printsess Dubinka! Kogu ta elu varises kokku. Alexa tahtis kõik oma mehele kõneleda. Teist pääseteed polnud. Harlander mõistab teda. Ta peab. Kuid kohe järgnes kartus: kas suudan talle minvikku seletada? Kas võin talle kõiki kõneleda?

Ta kuulis mehe sammusid. Harlander astus naise juure ja suudles teda suule. „Mõttele, Alexa, täna käis keegi mees mult nõu küsimas. Tal oli naine,

kes teda pettis juba esimesest abielu päevast. Ta armastab veel ikka naist. Ütlesin talle..."

„Mida ütlesid?” küsis Alexa väsinud häälega ja kuulatas. Tiigilt kostusid lastehääled.

„Ütlesin talle, et iga asja kohta on olemas vabandus. Kõiki võib selestada. Kuid vale — ilma maski!”

„Ehk oled liig karmilt otsustanud?” vastas Alexa tasa, kuna ta süda kramplikult kokku kiskus. „Ehk ei saanud see naine teisiti talitada, sest ütles juba abielu algul ebatõtt.”

„Kas tahad teda vabandada?” karjub kohtunik Harlander. „Siis võib kõike andestada. Vale on ainuke, Alexa, mida mina andestada ei suuda. Iialgi! Isegi siis mitte, kui aru saaksin põhjuseist. Ja iga sõna, mida ütles too naine, oli vale!”

Ma ei või talle seda kõneleda, arvab Alexa. Ilmaski! Ta ei mõista mind. Alexa tunneb süüdlaste naiste ja äratõugatud emade saatust! Seda mitte! Ainult seda mitte!

Ma ei kohta vürst Tshersinskit enam iialgi. Nev-York on suur. Hoidun börsist eemale. Põgenen, kui ta mind tabab. Ta ei tea, kes olen. Kas

jälgib ta mind? Seks pole tal küll enam põhjust — — —

Alexa rahunes. Ta otsustas meest paluda, et see temaga pikemaks ajaks Nev-Yorgist lahkuks. Vaiksetel õhtutel oli Harlander sageli oma unelmist kõnelenud: farm kaugel looduserüppes... Kansasis... elu looduses loodusega... Võib olla suutis Alexa Harlanderi nii kaugele viia.

Järgmisel päeval ilmus kohtunik Harlander koju uhkena ja teatas:

„Algavad, kuberneri valimised. Olen kandidaadiks seatud!”

Alexa ehmus. Ta polnud naisena sugugi auahne. Ta tundis maisete väärtuste tühjust. Kuid Harlander oli tüübiline ameeriklane. „Siis saan teosta da oma kavatsusi, siis oman võimu!”

Võim!—

Algasid ärevad nädalad Alexale. Valimisvõistlus puhkes ägedusega. Harlanderi vastaseks oli John Parker, mees, kes kuulus üles viietuhande hulka.

Võitlus nende vahel hargnes võitluseks kahe ilmavaate pärast, lõpuks kujunes see kahe mehe vaheliseks vaenuks, kes esindasid ning kehastasid kahte elusihti.

Ehk küll Harlander valimisvõistlus-

te ägedust tundis, muutus ta närviliseks. Abielu kooskõla oli esialgul rikutud. Alexa, olles rea naisorganisatsioonide esindaja, otsustas aidata oma meest. Nädalaid töötas ta kõne kallal, mis ta mehe töökava pidi selgitama: väljakutse õiglusele, väljakutse naistele.

Ühel päeval istus Alexa mikrofoni ees ja kõneles. Ta kõneles neile, kes abituna seisid eluvõitluses. Ta kõneles tuiselt, veendumata panevalt tuhandetele meestele ja naistele. Saladuslised raadiolained levitasid kõne kõigisse ühendatud osariikidesse. Miljonid istusid väikeste vastuvõtjate ees ja kuulatasid, mida öelda oli ilusal, elegantil ja uhkel Nev-Yorgi daamil oma mehe eeskava suhtes.

Mees, kitsa peaga, rahutute silmadega, mees, kelle näojooned tunnistasid metsikust oopiuminautimisest, kuulatas pingutatud näomusklitega valjuhääldajat, naerdes, tõsiselt, luurates röövloomana ja noortsudes metshobusena. See oli Nikolai Tshersinski.

Äkki hüppas ta püsti.

„See hää! See hää! Kas on olemas kaks sarnast häält?”

Ta tormas „Free Heroldi” toimetusse.

„Peaa saama kohe Mrs. Harlanderi pildi!”

Toimetaja kehtas õlgu.

„Meil pole ju midagi sellesarnast!”

Nad pidasid nõu. Siis sõidab Tshersinski Ameerika Telefoni ja Telegraafi Ühinguusse. See ühing saadab iga päev raadio teel tuhandeid pilte. Kaks tundi hiljem näevad lugejad pilti ajalehes.

„Free Herold” soovib printsess Dubinka pilti Berliini politseilehest. Ehk Kurfürstendammi päevapiltnikult J. H.

Kuue tunni järgi saabus pilt! Tshersinski oli parajasti sel hetke! ise juures.

Ametnik lülis voolu välja, võttis klaastoru ja käänas selle munavalget sisaldava paberi sisse. Vähe aja pärast tuli. Laual, hiiglapoolide vahele, mis ulatasid laest põrandani, pöörles laagrites klaastoru.

Poolpimedas ruumis põles püüane tuli keerleval paberi ribal oli valgustundeline kiht. See oli fotograafia plaadi koopia. Saadud paber asetati kinnitajasse ja pilt oligi valmis. — —

„Alexa! Pole enam mingit kahtlust!”

Tshersinski rõõmustas. Ta ruttas pildiga Mr. Parkeri juure.

„Palju maksate mulle, kui tõendan, et kohtunik Harlanderi naine on tuntud petja? Veel hullem!”

„Ühtegi senti, sest narride jaoks puudub mul raha.”

„Ma pole narr, tahan vaid teada, kui võrd teie seda hindaks, kui tõendan öeldut?”

„See maksab 50.000 dollarit.”

„Tõendan seda!”

„Rõõmustav. Kuid arvan, et peaksite end arstima.”

„Ja. Pead.”

„Ma pole iialgi nii terve olnud. Good bye!”

Mees laia õlgadega mõtles:

„Muidugi pole see tõsi... Kuid isegi sel on tagajärjed, kui ta kõne alla tuleb!... Petis! Ühisriikide parim naine!... Kuid praegu on ta mu vaenlane, mingi ta põrgusse.”—

Nikolai Tshersinski istus oma lehe toimetuses ja suitsetas sigareid. „Nüüd taban su! Viimaks ometi, Alexa! Tähendab, nägin sind tookord! Ma ei eksinud! Nüüd, mrs. Harlander, tuleb mu suurim äri! Kui ma nüüd ei kasuta juhust, siis olen rumal surmani.. Nüüd saabub minu tund!”

13. p e a t ü k k.

Järgmine „Free Heroldi” number oli sensatsiooniküllane. Igamees püüdis osta lehte, millest kõneles kogu ilm. Kas peavad meid valitsema variseerid? „Meie maal on palju inimesi, kes pooldavad Harlanderi kandidatuuri. Nad hüüavad teda „heaks kohtunikuks”. Võib olla sellepärast, et see mees süüta maski all mõistab karmimaid otsuseid, mida üldse on kuulnud? Ta kujutab end maa päästjana. Kuidas oleks lugu, kui ta kõlbluse puhtust esmalt enda juurest otsiks? Täna ei taha meie selgemat keelt kõnelda. Parem õleks, kui ta kaoks riigist, enne kui avaldame tõe.”

See oli kuulmata jutt. Harlander ise luges artiklit... Valjud otsused? Ja, olen olnud karm kohtunik kuni Alexa saabumiseni mu majja. Püüdsin aidata, kus võisin. Kuid siiski — pookigu nad mulle külge vigu. Ta peab vastutama oma sõnade eest! Kuid mu maja! Mu maja!

„Kommete puhtus. Minu enda juures!” „Loe, agar naine! Loe, mis poisike minu ja mu omaste kohta kirjutab!” Ning kui Alexa luges, karjus mees, märatses: „Mu maja! Mine!

Minu juures! Mida tahab ta? Välja tõega! Kohe! Kas leiab ta minu elus varju? Arvab ta mu esimese naise lugu? See valelik!" Betsey astus tuppa ja silmas pöörast, märatsejat koh-tunikku. „Tule vana Betsey,” hüüdis ta hirmsal häälel, nagu mehed, kes ei nuta, kuid kelle süda murdub valust ning häbist, ...„loe, mis kirjutab jultunud sulane mu majast!” Betsey tõi lastetoast prillid ja luges. Kaua ja põhjalikult, täht-tähelt.

Alexa mõtles: kõik on kadunud. Lõppenud. Önn variseb, mattes mind rusude alla. Enne aga lõhkeb mu süda. Mu lapsed! Mu lapsed! Neid võetakse mult! Mu vaene mees! Sureksin ta eest! Ligineb lõpp...

Mõtted keerlesid peas tähtedena. Pööritus haaras teda, ning ta laskus tugitooli.

„Armsam, oled rõhutatud?” küsis Harlander ja võttis Alexa käed. „Seda ma ei taha. Las kirjutavad jultunud! Kuid mida ta arvab? Meie teenreid? Nad on ustavad. Ja mida võiksin, kui nad tõesti... Vana Betsey? Aita ometi mind! Ta teotab meie maja!”

Betsey lõpetas lugemise. Ta mär-

kas, et Alexa oli surmakahvatu, et ta põlved ja käed värisesid.

Betsey taipas kohe, et ajalehe sulesõrkijad selle naise pihta sihtisid. Ta tuletas meele, kuidas Alexa nende majja tuli... Alexa vaatles Betseyd ja mõtles: pean talle tunnistama kõik. Vaene proua ahastab.

„See on lollus,“ ütles Betsey rahulikult kohtunikule. „Ma ei mõista. Mr. Harlander, miks teie end nii äritate? Olen valimisvõitlusi lugenud... mida kirjutasid nad Roosevelt'ist? Ja Lincolni tapsid nad, keegi ei tea, milks. Ta kirjutab. Las ta kirjutab, Mr. Harlander.“

Harlander rahustus vähe. Vana hea Betsey mõjutas teda. Harlander otsustas kõnereisi alata. Kuid jaamas valdas teda jälle hirm. Ta telefoneeris oma häälekandja toimetusse, nõudes väljakutset. Nimetas „Free Heroldi“ mürgisegajaks ja ähvardas teda kohuga. Siis reisis ta ära.

Vahepeal põlvitas Alexa Betsey ees. Ta pea lebas vanakese süles.

„Kõnele mulle kõik, Alexa. Olen vana naine. Olen surma ees, mõistan elu palju paremini.

Alexa tunnistas talle kõik.

„See on paha, väga paha, Alexa. Kuid ma ei jäta sind hädasse. Lähen „Free Heroldi” toimetaja juure.”

„Tshersinski,” hoigas Alexa.

„Kelm,” tähendas Betsey. „Täielik kelm. Ära ostetud vastasrinna poolt. Näeme veel, Alexa!”

Järgmisel päeval sõitis Betsey Tshersinski juure. Praegu just karjusid iehemüüjad poisikesed: „Kohtunik Harlander ähvardab meid kohtuga! Ei, meie nõuame teda tribunaali! Tõendame, et ta majas valitseb kõlbluseta elu!”

Alexa sulges kõrvad, kuuldes tänavatel poisikeste lärmi. Ta surus oma nooremat poega rinnale, nagu püüaks ta teda kaitseda hädaohu eest. Harry tuli koolist. Ta kõneles, et oli maha-poksinud ühe... „Ema, pead teadma, ta ütles, ma ei mäleta enam. Kuid see oli häbematus!”

Alexa kaisutas ja suudles poissi.

Samal hetkel seisis vana Betsey Tshersinski ees. Vanaeide rahu meeldis ka allakäinud mehele. „Olen eluajal kogunud 20.000 dollari. Mrs. Harlanderi ehted on 10.000 dollari väärt. Võite selle saada.”

„Kolmkümmend tuhat dollari,” vas-

tab Tshersinki rahulikult ja rüüpub pudelist.

„Saan vastastelt 50.000, kui jatkan kirjutust.”

„50.000 hüüab hääletult Betsey, „ei seda summat meie ei suuda teile anda.“

Tshersinski naerab.

„Lepime kokku. Võtan 30.000 ja selle naise.“

„Ma ei mõista teid!”

„Saatke Mrs. Harlander siia. Lepin temaga kokku.”

Betsey mõtleb.

„Mrs. Harlander ei või teie juure tulla. Teate seda. Teie juure ei või tulla aus seltskonna daam.”

„Soo? Nii arvate?”

„Just nii. Tahame maksta. Hea rahaga. Mrs. Harlander ja mina.”

„Kuulete, teie ei paku ju enam kui saan. Kuid saatke Mrs. Harlander. Kui — ta on õnnelik, kui tohib tulla. Naine, vale passiga abiellub... ja minevik” ta naerab toorelt. „Mul pole aega, homme kirjutan veel selgemalt!”

Ta viskab Betseyle järgmise artikli äratõmbe. Seal seisab... mustade tähtedega: „Mrs. Harlander... kes tegelikult seda pole... petis...”

„Oh dear.” ümised Betsey. „See on siis lõpp!”

„Well,” naerab Tshersinski.

„Olete röövel, ja teie lõpp saab olema hirmus. Kõnelen seda kõike mrs. Harianderile.” —

Alexa kuulatas Betsey juttu, kuulis ka, mida kavatseti järgmises artiklis paljastada.

„Lähem tema juure.” ütles Alexa. „Kui saatus tahab, siis tulen tagasi. Kui ma aga ei tule, Betsey, siis tead...” Nuttes kaelustasid mõlemad naised üksteist. Põrandal mängis väike poiss. Kõrvaltoas mürasid suuremad lapsed sõpradega.

Alexa riietus tasa ja pühalikult. Siis kaelustas ta kõiki lapsi järgimööda. „Harry,” ütles ta, „kui mind enam ei ole — sa oled kõige vanem ja võitsid hiljuti vastase. Kuid see pole midagi. Võib olla, oled sunnitud tulevikus oma õdesid kaitsma. Kas mõistad, mu poiss?” Harry sai aru. Ta tõotas pühalikult vajaduse korral kogu perekonna eest hoolitseda. „Kuid sa oled ju meiega, ilma sinuta ei taha meie üldse enam elada!”

Alexa pööras näo kõrvale.

Parandusmaja Floriidas. — Kongis kõnnib mees suurte sammudega edasi ja tagasi. Norbert.

Teda anti hiljuti Saksamaa poolt üle Ameerikale, kus ta karistusaega kannab. Ta on ka siin omal ajal röövlipealikuna juhatanud murdvarga seltskonda.

Aga see salk, mis edasi tegutseb ja koosneb itaallastest, hiinlastest, tshehhidest ja ameeriklastest, tahab teda vabastada.

Ühel päeval märkas Norbert, et vahimeeste seas ümberpaigutusi oli toimitud. Tema kongi valvas noor mees, kelle nägu Norbertile imelik paistis. Mida enam Norbert teda uuris, seda tuttavamana ta näis. Kuid ta ei mäletanud, kus seda nägu oli kohatanud. Varsti peale selle kukkus lelvast sedel välja. Seal seisis: „Ole valmis täna öösel. Avan kongi! Edaspidise kava pead ise välja töötama.”

Vang surus sedeli tormitsevale südamele. Iga silmapilk võis saabuda vaht ja avada ukse. Mis siis? Norbert vajab pääsemiseks kahte asja: riideid ja raha. Seltskond oli ta välja tõuganud, alandanud. Kas pidi ta alistuma?

Ei, kolm korda ei! Norbert tahtis sõda pidada seltskonnaga ja oli valmis igasuguste abinõudega võitlema.

Elu oli ilus...

Millest kõneles raadiokõne, mida ta hiljuti rongis olles kuulis?

Valimised Hobokenis? Kõva võitlus kohtunik Harlanderi vastu?

Tshersinki vastane?

Imelik nimede kokkujuhumine! Või asus see avantürist, see naistekaupleja tõesti Nev-Yorgis? Jälle saagi luuramisel?

Siis oli tal raha? Palju raha! Väljapressimistest saab raha.

Kuna Norbert kõval voodil istudes mõtiskles, kostus kusagilt neegrilaul. Palav igatsus täitis vangi südant. Kas pidi ta loobuma vabadusest? Ei, ta tahtis elu haarata, kust sai. — Raske sammud liginesid ja juba ragiseski lukk. Hetkeks ilmus vahi pea ukse vahele, siis lukutas ta jälle ukse. Kuid Norbert märkas, et võtmed ainult silmakirjaks klirisesid. Uks oli lahti. Norbert kuulatas. Kui vaht eemaldus, avas ta ukse ja roomas välja. Koridoris peitis ta end pimedasse nurka. Tegutsemise minut oli saabunud. Võimata oli eemalduda vahtidest

nägemata. Juba ligines vari, mida Norbert kõrvaldama pidi. Vaht oli otse põgeneja kohal.

Norbert hüppas üles ja enne kui vaht karjatada sai, kägistas Norbert teda kõrist. Parema rusikaga lõi ta vahile mõne hoobi pähe. Vaht langes maha. Norbert vedas ta ruttu oma kongi ja tõmbas mundri seljast maha. Riietus end sellesse ja ruttas välja.

Elektrilambid särasid. Rasked sammud tulid trepist üles. See oli mees, kes vangivahte kontrollis. Talle järgnes selle osakonna vaht.

Norbert sammus aeglaselt piki koridori. Inspektor ligines. Ta teretas ja märkas Norberti pahasti sobivaid riideid. „Mis see on?“ ütles inspektor ja lükkas Norberti mütsi tagasi. Sel hetkel hüppas kaasasolev ametnik inspektori peale. Ahvikiirusega olid käed seotud ja suu suletud. Ta tassis Norberti kongi, kus lamas meelemärkuseta õige vangivaht.

Mõlemad kurjategijad jooksid välja. Nad tundsid väravavahi märgusõna ja pääsesid nii tänavale. Ligidal metsas ootas auto. Norbert istus sisse ja algas pöörane sõit.

14. peatükk.

Kui Alexa „Free Heroldi” toimetaja juure jõudis, oli väljas juba videvik.

Tshersinski istus kirjutusalaua ees, kui Alexa sisse astus. Ta allakäinud nägu tuksatas.

„Istuge, proua Harlander,” ütles ta. Jäädes üksi, naeris ta täiest kõrist.

„Noh, mu tüdruk? Mäletad veel? Sa põgenesid Lissabonis minu käest. Nüüd oled sa mul käes. Jaht oli raske, kuid tubli jahimees tabab saagi siiski.”

Alexa sõnas:

„Tulin, et küsida, millistel tingimistel lõpetate sõjakäigu Mr. Harlanderi vastu, härra Tshersinski?”

„Ütlesin seda juba vanamoorile... muu seas, ütle mulle Nikolai, nagu vanasti.”

„Iialgi oma elus ei hüüa ma teid enam Nikolaiiks! Mul on raha ja ehted kaasas.”

Ta avas käekoti. Tshersinski silmad hiilgasid ahnelt.

„Seda on vähe, nimetasin vanale teise hinna.”

„Ma ei tea seda. Milline see on?”

„Sina, Alexa, oled teine hind.”

Alexa taganes sammu, ta süda seisatas.

Kui tal sõjariist kaasas on, mõtles Nikolai, kaugust ukseni mõõtes.

Ärge kartke... mul pole enam jõudu end kaitseda, nagu vanasti...”

„See on hea, Alexa,” Nikolai ligines. „Arvad, et võiksin sind unustada? Olen kihutanud läbi terve Ameerika, olin kütt, mängija ja suurpettur... kõik, kuid ööl kui päeval mõtlesin ainult sinu peale.

Armastan Sind täna nagu ennegi. Saan rikkaks, et sind tagasi võita, Alexa. Nüüd on kätte jõudnud silmapilk...”

Alexa tundis ta kätt oma kaelas. Jälle taganes ta sammu.

„Ärge puutuge mind, Tshersinski.”

„Noh, nagu arvad! Olete järgmist artiklit juba lugenud, mrs. Harlander? Veel täna läheb ta rotatsioonimasinasse.”

„Ma ei taha teda lugeda,” hoigas Alexa.

Nikolai kuulatas.

„Mis see oli?”

Nagu mingi keha oleks langenud.

„Valgustage tuba,” nõudis Alexa.

„Tshersinski,” algas ta nuttes, „vabandan teid igas asjas. Armastasin Teid kord. Mis tookord sündis, on unustatud, sest olen unustanud, et Teid armastasin. Jälgite mind nagu kütt saaki. Ise ütlesite seda. Kuid jahikoerad isegi on halastajad. Nad ei piina. Nad tapavad. Mida teete teie, Tshersinski — see on terve perekonna hukkamine!” Ta sirutas paludes käed Nikolai poole. „Tshersinski, meie ühise isamaa nimel, inimsuse nimel, palun teid... võtke kõik, mis meil on! Kõik! Jätke mulle ainult mu lapsed! Ja mees. — Mida on kohtunik Harlander teile teinud? Mis?”

„Ah! Nüüd kõlab siis jälle teisiti? Kohtunik Harlander! — Armastatakse teda? Mis ta mulle on teinud? Mitte midagi. tema isiklikult midagi. Kuid ta seisus. Ta seltskond, kes mind välja heitis. Kuid see on lori. Sind tahan. Kisun sind Harlanderi kõrvalt ära! Naiseröövimine!”

Alexa kuulatas teda kohkunult ja vihaselt.

„Teie näitleja! Naise röövimine! Võitlus naise pärast... Kuid see mida teete on mürgitamine.”

„Igal ajal on oma sõjariistad. Igal

seisukorral oma taktika. Ära vaidle, Alexa. Olen valmis sõjakäiku lõpetama; 30.000 dollarit ja sina!”

Äkki kaelustas ta Alexat, suudles teda huultele. Alexa tundis häbi, austust. ta tõstis rusika ja lõi nii tugevasti Nikolaid, et see ühe silmaga vastu lauda lendas.

Ta karjatas metsikus vihas.

„Seal,” sisistas ta kirjutuslauale viibates, „seal... oleks olnud tasu.”

Alexa märkas laual paberilehte.

„Tunnistan, et mu süüdistused kohutunik Harlanderi vastu on alusetu. Võtan süüdistuse kahetsedes tagasi...”

Alexa võttis välgukiirusel lehe.

Tshersinski haaras ta sõrmed.

„30.000 dollarit,” hüüdis Alexa.

„Ja sind!” möirgas mees ja kis kus Alexa ensega diivanile.

Ta vajutas padja Alexa suule, lämmatades seega ta kisa. Äkki haarasid kaks tugevat kätt Tshersinskit õlast.

„Mitte nii, poiss! See on autu!”

Alexa hingab ja hüppab üles.

„Norbert!” karjub ta koledast hirmust haaratuna.

Mees noogutab. Palit on lahti. Alexa näeb — vangiriideid.

Tshersinski kasutab momenti ja

tormab Norberti kõri kallale. Kuid viimane on tugevam. Lühikese heitluse järele viskab ta Tshersinski põrandale.

Koerana vintsleb Tshersinski.

„Olete põgenenud vang!”

Jah, olen põgenenud vangimajast. Lugesin ajalehest: „Tshersinski”... Siis tulid vanad ajad meele. Mul polnud pennigi. Arvan, kui Tshersinski nii kirjutab, saab ta palju raha. Kas Harlanderilt ehk vastaselt. Hiilisin nägemata sisse. Kuulsin teie kõnelust pealt ja tundsin teid, Alexa.”

„Teie olete valemängija, Norbert...”

„Õigus! Kes Alexa Itaaliasse viis! Olen sageli te peale mõelnud, Alexa. Oli kord silmapilk, kus kõik oleks võinud kujuneda teisiti. Tahtsite koguni minuga abielluda. — Ja, mr. Tshersinski, ta tahtis mu naiseks saada, kui oleksin kuritegevusele pööranud selja... Kuid see oli võimata. Oleksin teid ka õnnetusse kaasa kiskunud, Alexa. Ei tahtnud seda. Olete siis kohtunik Harlanderi naine. Ja teil on lapsed. Ilus. Rõõmustav, mrs. Harlander. Tohin suudelda teie kätt?”

Ta wõtab Alexa käe. Naise instinktiga tunneb ta, et Norbert teda

päästa võib. Teda võib raha eest osta. Ta on kurjategija, kuid mitte niisugune kui Nikolai. Alexa ulatab talle käekoti.

„See on kogutud raha ja suurem osa kuulub mu teenijale Betsey'le. Kuid võtke, kui vajate.”

„Tuhat dollarit aitab, mrs. Harlander.”

„See on minu raha,” hüüab Tshersinski ja kisub koti omale.

„Anna tagasi,” ähvardab Norbert.

„Ei, Alexa võlgneb minule.”

„Võlgneb? Kuulsin teie jutuajamist. Alexa, mida kardate? Miks abiellusite vale passiga?”

„Teate, mind jälgitakse... printsess Dubinka oli alandatud, meeleheitel... mis oli siis veel. Õnnetu loom... koduta... abita... linnuprii.” Ta langeb nuttes toolile. „Teie tunnete ju mu lugu! Teie teate sündmustikke!”

„Ajalehti ei lugenud ju teie seekord, arvasin kohe, et olite süüta...”

„Kas tapmises?” vastab Alexa.

„Vürst Romanzoff elab!” ütleb Norbert.

„Norbert, halastage mu peale! Teate, mul oli kaastundmus teiega ja on veel praegugi. Norbert, palun teid... halastage ja kõnelege õigust!”

Mul on kaastundmus teiega, Alexa. Kõnelen tõtt. Vürst ei surnud teie poolt löödud haavadesse. Ta elab Pariisis ning tunnistas oma süüdi selles vahejuhtumises. Ta kinnitas, et Teie süüta olete. Ja mis puutub tatarlase tapmisesse... teid jälgiti, kuid uurimine võttis teise suuna. Tulen Euroopast. Mind anti kuue nädala eest Ameerikale välja. Siin mõisteti mind kuueks aastaks Sing-Sing'i. Kuid ka Krasnjaki mõrtsukas peab elektritoolile sammuma!., — Ta karjub valju, silmad tungivad koobastest välja, metsik viha paneb ta suu vahutama. — „Ja, Nikolai Tshersinski, tean, et andsid mind üles politseile. Sinu läbi sattusin vangi. Said selle eest raha. Nüüd ootab sind elektritool, sind seltskonna jätist ja kurjategijat. — Sina tapsid tatarlase Krasnjaki!”

„See on vale! Kutsun politsei! Oled hull!” möirgab Nikolai.

„Küll seda selgitatakse! Sa juhtisid kahtlustuse Alexa peale. Sina andsid Krasnjaki teenijale raha, et võisid hiilida ta magamistuppa. Sina kinnitasid, et olid tol ajal mujal. Sina tapsid tema, sest et ta petrooleumi lepingule

alla ei kirjutanud. Sinu toast tapeedi vahelt leiti verrega plekitud leping — sinu pöidla jäljega! Sind otsitakse, Tshersnski! Kuid nad ei tea, kus oled. Mina leidsin su üles! Annan sind ära nagu, nagu sa varemalt minuga toimised! Lähed Sing-Singi Surnu kongi! Elektritoolile!”

Tshersinski kuulatab värisedes. Ta sarnaneb surnule. Äkki haarab ta taskust pussi ja tormab Norberti kallale. Nad maadlevad. Alexa käekott kukub põrandale. Paber, millel kirjutatud Tshersinski vabandus, libiseb taskust välja.

Alexa haarab mõlemad. Mehed suruvad üksteist ähkides vastu seinale. Kord lendab isegi Alexa põrandale. Ikka metsikumaks ja meelegeitlikumaks muutub verivaenlaste heitlus.

Äkki kustub tuli. Nad on rebinud seinast kontakti välja. Alexa otsib, kobab ust ja leiab selle. Ka väljas on pime. Ta kuuleb Tshersinski karjatust. Norberti nuga on teda surmavalt tabanud

Alexa vajutab lifti nõobile. Liftis sõidavad kolm noort tütarlast, kuid nad ei märka Alexat.

Alexa jõuab tänavale. Tuul hulub.

Kõrvus kumiseb meeste kisa. Jõuetuna langeb ta autosse ja sõidab koju. Langeb vana Betsey ette põlvili. Ulatab talle raha, paberi... Betsey loeb... Alexa on kaotanud mõistuse.

Ta lamab liikumatuna ja kahvatu-
na vaibal. Betsey hõõrub ta pead lõh-
naõliga.

Niisuguses olukorras leiab neid koh-
tunik Harlander.

15. p e a t ü k k.

Hommiikul tuleb arst.

Kõrge palavik. Närvishok. Arst on
vana majasõber.

„Kas häbemata laim? Eks? Mrs.
Harlander on kõike liig südamesse
võtnud.

Kohtunik Harlander seisab... hõ-
behallid juuksed peas...

„Päästke ta, doktor! Kui tema su-
reb, on kõik otsas!”

Siis istub Harlander naise voodi
ääre ja unustab valimisvõitluse. Oli
see kord, Ka „Free Heroldi“ laim ei
huvita teda enam. Siin lamab Alexa,
pallaviku krampides. Naise ahastavaid
silmi nähes ärakavad mehes uued

mõtted... Betsey tuleb, ka tema on põrutatud.

„Ütlesin talle, et ta mereröövel on,” tähendab Betsey kohtunikule.

„Mida kõneled, vana Betsey?”

„Vabastan teid, kohtunik Harlander. Väljas on hommikune leht, lugege.”

„Ma ei taha midagi teada. Mõtlen ainult Alexa peale. Kas olen alati õiglane olnud ta vastu? Vahel tundus mulle, nagu kannaks ta eneses sügavat kurbust. Pidin küsima temalt, eks ole?”

„Seda oleksite tegema pidanud.”

„Kas sina Betsey tead, mis teda koormas?”

„Ta on parim naine, kohtunik Harlander. Parim ema. Ta on palju, palju kannatanud. Seda ei suuda ükski naine kannatada, kohtunik Harlander.”

„Kas tead siis... tead siis?”

Haige hoigab. Betsey uuendab kompresse. Aias mängivad vaikselt lapsed.

Harlander hüppab üles.

„Kust tuli ta? Kust?”

„Free Heroldi” juurest. Lugege, mis see mees kirjutas!”

Kohtunik vaatleb imestades valget paberilehte.

„Mis pean ma tegema lehega?”

„Lugege, kohtunik Harlander, lugege!”

„Kuid siin pole midagi lugeda, see on valge paber!”

Betsey kobas sõrmedega paberit.

„See on õige paber. Eile oli sinna peale kirjutatud. Nähtavasti on mees suurim petis.”

„Ta oli vist keemilise tindiga kirjutatud, milline teatud aja järele kustub. Niisugust tinti on olemas, Betsey.”

„Kindlasti. Kui on tinti, mis kaob, siis on ka inimeste tegusid ning sündmusi, mis ära lendavad ja on inimene on jälle valge nagu see paber.”

„Kõneled imelikult, Betsey. Mõistan, Alexa on sulle pihtinud. Tunned ta elu, mida varjas ta minu eest. On see halb, Betsey?”

„Ja, see on halb.”

Kohtuniku sammud teevad haige rahutuks. Harlander seisatab voodi ees. Ja tasa, nagu teisest ilmast, tulevad sõnad Betsey suust. T a k õ n e l e b k õ i k.

„Ta on mind petnud aastaid,” ütleb Harlander tasa.

„Jah, aastaid on ta kannatanud ihuliselt ning hingeliselt.”

„Sa kõneled, Betsey, nagu oleks minna süüdlane ja mitte tema.”

„Teie olete süüdi, kohtunik Harlander! Ta oleks kõnelenud, kuid kartis teid. Alexa kartis, et võetakse teilt lapsed. Teie pole teed leidnud oma laste ema südamesse. See on halb.”

„Ja, vana Betsey, see on halb. Tihhti süüdistame teisi oma enese süüs.”

Ta läheb välja.

Põrandal leiab kohtunik ajalehe. Ta pilk langeb rasvaselt trükitud sõnumile:

Saladuslik draama.

„Free Heroldi” toimetaja ja tundmata kurjategija surm.

„Free Heroldi” toimetuses on möödunud ööl aset leidnud hirmus draama, mille asjaolud veel täiesti tume-
dad. Toimetaja Tshersinski ja vangi riides kurjategija vahel on olnud kole võitlus. Tshersinski tuba on korratuses, mööbel on segi paisatud. Kõikjal on vereplekid. Võitlus lõpes saatuslikult: mehed kukkusid avatud aknast kümnendalt korralt alla, kus nende laibad leiti.”

Harlanderi käest langeb ajaleht. Punaste silmaäärtega, hallide juustega näeb ta väga vananenud olevat. Kuid ta on rahulik, nii nagu enne valimisvõitlusi.

„Tule, Betsey, pead Alexaga kõnelema, kui ta kosub. Sõidan ära mõneks kuuks!”

„Oh, mis on teil ees. kohtunik Harlander?”

„Pean teda aitama, pean tegema, mis suudan. Sõidan Saksamaale!”

„Ja valimised?”

„Valimised? Noh, leidub ilma minutagi kuberner. Pole sugugi nii tähtis kuberner olla, kui kohusetähtja õnnetu inimese vastu. Kas pole nii.”

*

New-York elas üle ühe üllatuse teise järele. Esmalt teadustasid ajalehed kõmulise uudise, et „Free Herald” toimetuses daami kinnas olevat leitud. Tshersinski sekretär öelnud, et ta toimetaja juure juhatanud kohtunik Harlanderi abikaasa. Sekretäri lahkudes jäänud proua veel toimetusse. Teised daamid olevat närvilist prouat liftis näinud. Oli kindel, et mrs. Harlander just enne meeste surrna nende juures oli viibinud.

Edasi teadustati, et Mr. Harlanderil olnud pikem sõnelus ülemkohtu esimehega.

Siis tuli suur üllatus: Harlander võttis oma kandidatuuri valimistelt tagasi. Parkeri valik oli kindel.

Lõpuks kõneldi, et kohtunik Harlander olevat Ameerikast lahkunud.

Ja mrs. Harlander?

Kui Alexa vähe paranes, kuulis ta, et kohtunik Euroopasse oli sõitnud.

„Ta töötab sinu heaks, Alexa,“ sõnas Betsey.

Kahvatuna ja haigena istus Alexa patjade vahel. Ta süleles lapsi.

„Oled kindel, Betsey? Oh, nägin palavikus ta nägu. Mind tõugati välja, pidin loobuma lastest, ning pimedasse öhö sammuma. Oli hirmus, vana Betsey!”

Möödusid kuud ning kohtunik Harlanderist ei kuulnud keegi sõnagi. Vahepeal süüdistati Alexat, et ta valepassiga oli abiellunud kohtunik Harlanderiga. Ta ei salganud seda. Kolm nädalat hiljem oli asi kohtus arutusel.

Kuulajate ruumis viibis New-Yorgi seltskonna koorekiht. Kogu ilm kahjatses kohtunik Harlanderi. Vähesed kahjatsesid Alexat.

Just enne kohtuistangu aigust ilmus keegi mees kaitsja juure. Alexa silmas teda, sules silmad ning surus käe südamele.

See oli Harlander. Ta naeratas Alexa poole, astus vaatajate suureks imestuseks Alexa juure ja surus ta kätt: „Julgust, Alexa, julgust! See peab veel mööduma, siis on kõik, kõik teisiti.”

Alexa ei tea, mis ütelda. Ta silmad joovad õnne mehe olevusest. Kohtunik Harlander kõneleb tunnistajana. See on kirgline kaitsekõne mrs. Harlanderist. Ta on naise minevikku uurinud. Ta teab kõik. Nüüd alles mõistvat ta, mis on hea kohtunik. See on inimene, kes süüdistab põhjuseid. Tegude olevat mõju.

Ta nõuab kohtunikelt arusaamist Alexa elust. Ta on kõik heaks teinud oma headuse ja armastuse läbi. Sellepärast peab talle andeks antama.

Kaitsekõne lõppedes hõiskavad Manhattani daamid kiitust. Alexa istub kivistanuna, ta silmad peatuvad mehe näol. Nii kujunes kohtuprotses ennenägematuks sensatsiooniks, Mrs. Harlander mõistetj kuueks kuuks vangi.

Uus kuberner muutis kohtuotsuse ja andis armu oma võistleja naisele.

Kui kohtunik Harlander Alexa oma laiale rinnale surus, hakkas naine valjusti nutma.

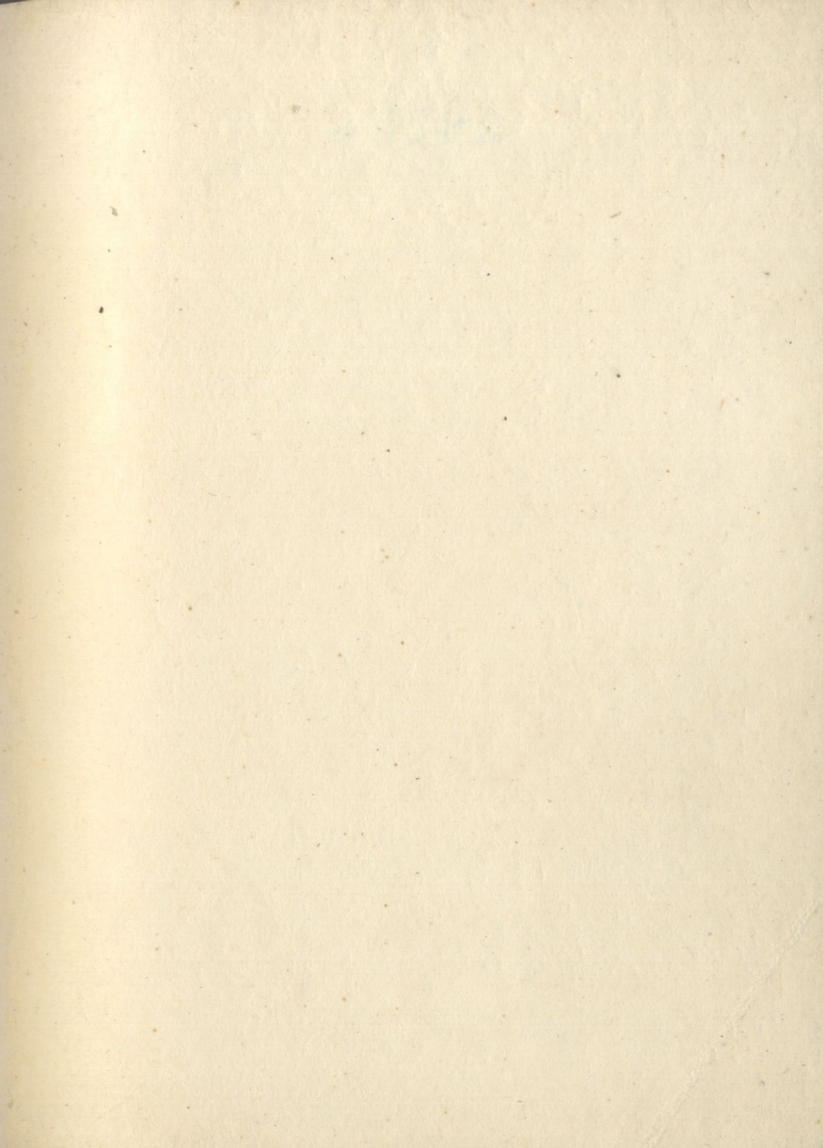
„Nuta, mu tüdruk, minu hea naine,“ ütles kohtunik Harlander.

„Meie abielu on maksvusetaks tunnistatud. Nüüd loome uue elu. Kohtunik Harlander abiellub kolmandamat korda. Alles nüüd on ta leidnud õige naise, printsess Dubinka.“

Et noort abielupaari enam midagi New-Yorgis ei sidunud, purjetasid nad lastega Euroopasse. Siin suures linnas, kus Harlander Ameerika kindral-konsulina tegutseb, elavad nad õnnelikult oma armastuse väärtuse teadmises.

Lõpp.

Sf

24206

Riigi ...
№. 605 (17.12.25)